P. Cirini 1830
BIBLIOTECA VITT. EMANUELE FONDO EBORENSE
31
8 B
16

vol. 16. Padova 181 . .	2 : 2
Monti — Tragedie — 1. vol. 16 Firenze 1822	2 : 5
La Croix — Elementi d' Algebra — vol. 2. 8. Bologna 1822	7.
Farini – Discorsi accademici — vol. 2. 16. Bologna 15.	2 :
Morcelli — Agapea — 1. vol. 8. Bononiae 1822 . . .	1 :
Maffei P. GiamPietro — Vite di diciasette confessori di Cristo — vol. 4. 16 – Milano 1822	8 :
Poliziano — le Stanze — 1. vol. 12. Verona 1817 . . .	1 :
Fiorilegio de' Poeti Moderni viventi — vol. 2. 16 . .	5 :
Longino — del Sublime — 1. vol. 16	1
Ariosto — Il Furioso ad uso	

EPITOME

HISTORIÆ SACRÆ

AD USUM

TYRONUM LINGUÆ LATINÆ

Auctore C. F. *Lhomond*

IN UNIVERSITATE PARISIENSI

PROFESSORE EMERITO

REGII 1822

Apud Petrum Fiaccadori

Ex Typ. Torreggiani et Socio

Digitized by Google

Digitized by Google

AVVERTIMENTO.

Questo Compendio della Storia Santa è stato intrapreso per facilitare lo studio della Lingua Latina a que' Giovinetti, che incominciano ad applicarvisi. La prima cura è dunque stata di adattarlo alla loro capacità, senza però nuocer punto alla purezza dell' espressione, che deve sempre esser Latina; giacchè è pure il Latino, che trattasi d' insegnar loro. Quindi,

1°. *Si è divisa la narrazione in paragrafi numerizzati, tenendoli da principio assai corti, ed allungandoli poi a misura dell' avanzamento dei giovinetti; e si è pensato perfino a separare l' una dall' altra le frasi di ogni numero, andando con ciascuna a capo.*

2°. *Si è nei primi paragrafi tolta la inversione, o trasposizione, che vogliam dirla, studiando che le parole Latine vi sieno acconciamente disposte con quell' or-*

dine, che aver devono le parole della frase nostrale; e solo in progresso, e a poco a poco si è ripigliata la costruzione Latina, sì che il fanciullo anch' esso gradatamente vi si accostumi.

3°. *Si sono schivati a principio tutti que' giri difficili, che sono proprj della Lingua Latina, e non sonosi adoperati che quelli, ch' essa ha comuni colla nostra volgare. Gli idiotismi Latini poi cominciano a comparire quando il fanciullo si è già addomesticato con questa Lingua. Finalmente, per metterlo sulla via di tradurre piu facilmente, si è posto in fronte ad ogni paragrafo numerizzato un cenno del fatto, ch' esso contiene, e questo in Lingua nostra.*

Ecco il piano di questa piccola Opericciuola, in cui si è cercato di proporzionare le difficoltà alle forze del giovinetto, mettendo nelle prime pagine la maggiore facilità possibile, e passando quindi per gradi alle cose men facili a misura del progresso, che il giovinetto dovrebbe aver fatto.

Quanto alla scelta della materia conveniva assolutamente, e per tutti i titoli dare la preferenza alla Storia Santa. Non

si può incominciar mai troppo presto a darne ai fanciulli una qualche idea. Essa contiene gran numero di avvenimenti interessantissimi, e sopra tutto acconci oltre modo a fissare la loro attenzione col piacer che cagionano, a rischiararne lo spirito coll' istruzion che rinchiudono, e a formarne il cuore cogli esempj che offrono.

Al fine di questo Compendio trovasi un picciolo Dizionario fatto espressamente per risparmiare ai fanciulli la pena di maneggiare un grosso volume, e l' imbarazzo altresì di scegliere l' accettazione particolare, di cui abbisognano, fra tutte quelle straniere al caso, che aver potrebbe la frase, ch' essi traducono.

EPITOME

HISTORIÆ SACRÆ

1. *Dio crea il mondo in sei giorni.*

Deus creavit cœlum et terram intra sex dies.

Primo die fecit lucem.

Secundo die fecit *firmamentum*, quod vocavit cœlum.

Tertio die coegit aquas in unum locum, et eduxit e terra plantas et arbores.

Quarto die fecit solem et lunam, et stellas.

Quinto die aves quæ volitant in aëre, et pisces qui natant in aquis.

Sexto die fecit omnia animantia, postremo hominem, et quievit die septimo.

2. *Dio forma il corpo d' Adamo col fango della terra.*

Deus finxit corpus hominis e limo terræ; dedit illi animam viventem: fecit illum ad similitudinem suam, et nominavit illum Adamum.

Deinde immisit soporem in Adamum,

et detraxit unam e costis ejus dormientis.

Ex ea formavit mulierem quam dedit sociam Adamo, sicque instituit matrimonium.

Nomen primæ mulieris fuit Eva.

3. *Dio colloca l'uomo nel Paradiso terrestre.*

Deus posuit Adamum et Evam in horto amœnissimo, qui solet appellari *Paradisus terrestris.*

Ingens fluvius irrigabat hortum; erant ibi omnes arbores jucundæ aspectu, et fructus gustu suaves. Inter eas arbor scientiæ boni et mali.

Deus dixit homini: utere fructibus omnium arborum paradisi, præter fructum arboris scientiæ boni et mali: nam si comedas illum fructum, morieris.

4. *Adamo ed Eva disubbidiscono a Dio.*

Serpens, qui erat callidissimus omnium animantium, dixit mulieri: cur non comedis fructum istius arboris?

Mulier respondit: Deus id prohibuit. Si tetigerimus illum, moriemur.

Minime, inquit serpens: non morie-mini; sed eritis similes Deo, scientes bonum et malum.

Mulier decepta his verbis, decerpsit fructum et comedit: deinde obtulit viro, qui pariter comedit.

5. *Adamo ed Eva si nascondono e si scusano.*

Adamus fugiens conspectum Dei, se abscondit. Deus vocavit illum, Adame, Adame.

Qui respondit: timui conspectum tuum, et abscondi me.

Cur times, inquit Deus, nisi quia comedisti fructum vetitum?

Adamus respondit: mulier, quam dedisti mihi sociam, porrexit mihi fructum istum, ut ederem.

Dominus dixit mulieri: cur fecisti hoc? Quæ respondit: serpens me decepit.

6. *Dio maledice il serpente, e promette un Salvatore.*

Dominus dixit serpenti: quia decepisti mulierem, eris odiosus et execratus

Digitized by Google

inter omnia animantia: reptabis super pectus et comedes terram.

Inimicitiæ erunt inter te et mulierem: ipsa olim conteret caput tuum.

Dixit etiam mulieri: afficiam te multis malis: paries liberos in dolore, et eris in potestate viri.

7. *Adamo è scacciato dal Paradiso terrestre.*

Deinde Deus dixit Adamo: quia gessisti morem uxori tuæ, habebis terram infestam: ea fundet tibi spinas et carduos.

Quæres ex ea victum cum multo labore, donec abeas in terram e qua ortus es.

Tum ejecit Adamum et Evam ex horto ut ille coleret terram, et collocavit Angelum, qui præferebat manu gladium igneum, ut custodiret aditum paradisi.

8. *Caino ed Abele, figli d'Adamo.*

Adamus habuit multos liberos, inter quos Caïnus et Abel numerantur; hic fuit pastor, ille agricola.

Uterque obtulit dona Domino, Caïnus

quidem fructus terræ; Abel autem oves egregias (1).

Dona Abelis placuerunt Deo, non autem dona Caïni; quod Caïnus ægre tulit.

Dominus dixit Caïno: cur invides fratri? si recte facies, recipies mercedem; sin autem male, lues pœnam peccati.

9. *Abele ucciso da Caino*.

Caïnus non paruit Deo monenti: dissimulans iram, dixit fratri suo: age, eamus deambulatum.

Itaque una ambo abierunt foras, et quum essent in agro, Caïnus irruit in Abelem, et interfecit illum.

Deus dixit Caïno: ubi est tuus frater? Caïnus respondit: nescio; num ego sum custos fratris mei?

10. *Castigo di Caino.*

Deus dixit Caïno: Caïne, quid fecisti? Sanguis fratris tui, quem ipse fudisti

(1) *Egregias*, scelte nell'armento.

manu tua, clamat ad me.

Infesta tibi erit terra, quæ bibit sanguinem Abelis: quum colueris eam longo et duro labore, nullos feret fructus: eris vagus in orbe terrarum.

Caïnus desperans veniam, fugit.

11. *Costruzione dell' Arca.*

Postquam numerus hominum crevit, omnia vitia invaluere. Quare offensus Deus, statuit perdere hominum genus diluvio.

Attamen pepercit Noëmo et liberis ejus, quia colebant virtutem.

Noëmus admonitus a Deo exstruxit ingentem arcam in modum navis: linivit eam bitumine, et in eam induxit par unum omnium avium et animantium.

12. *Diluvio, anno del mondo* 1656.

Postquam Noëmus ipse ingressus est arcam cum conjuge, tribus filiis et totidem nuribus, aquæ maris et omnium fontium eruperunt.

Simul pluvia ingens cecidit per quadraginta dies et totidem noctes.

Aqua operuit universam terram, ita ut superaret quindecim cubitis altissimos montes.

Omnia absumpta sunt diluvio: arca autem sublevata aquis, fluitabat in alto.

13. *Fine del diluvio.*

Deus immisit ventum vehementem, et sensim aquæ imminutæ sunt.

Tandem mense undecimo, postquam diluvium cœperat, Noëmus aperuit fenestram arcæ, et emisit corvum, qui non est reversus.

Deinde emisit columbam: quum ea non invenisset locum ubi poneret pedem, reversa est ad Noëmum: qui extendit manum, et intulit eam in arcam.

Columba rursum emissa, attulit in ore suo ramum olivæ virentis, quo finis diluvii significabatur.

14. *Noè esce dall' Arca.*

Noëmus egressus est ex arca postquam ibi inclusus fuerat per annum totum ipse et familia ejus: eduxit secum aves cæteraque animantia.

Tum erexit altare, et obtulit sacrificium Domino. Deus dixit illi: non delebo deinceps genus hominum: ponam arcum meum in nubibus, et erit signum fœderis quod facio vobiscum.

Quum obduxero nubes cœlo, arcus meus apparebit, et recordabor fœderis mei, nec unquam diluvium erit ad perdendum orbem terrarum.

15. *Corruzione del genere umano.*

Omnes gentes propagatæ sunt a filiis Noëmi. Semus incoluit Asiam, Chamus Africam, Japhetus Europam.

Pœna diluvii non deterruit homines a vitiis, sed brevi facti sunt pejores quam prius.

Obliti sunt Dei creatoris: adorabant solem et lunam; non verebantur parentes; dicebant mendacium, faciebant fraudem, furtum, homicidium: uno verbo se contaminabant omnibus flagitiis.

16. *Vocazione d' Abramo, anno del mondo* 2083.

Quidam tamen sancti viri coluerunt

veram religionem et virtutem, inter quos fuit Abrahamus e genere Semi.

Deus fecit fœdus cum illo his verbis: exi e domo paterna, desere patriam, et pete regionem quam daturus sum posteris tuis: augebo te prole numerosa, eris pater multarum gentium, ac per te omnes orbis nationes erunt bonis cumulatæ. Aspice cœlum; dinumera stellas, si potes; tua progenies eas æquabit numero.

17. *Nascita d' Isacco.*

Abrahamus jam senuerat, et Sara ejus uxor erat sterilis.

Quibus tamen Deus promisit filium ex eis nasciturum.

Habebis, inquit, filium ex Sara conjuge tua.

Quod audiens Sara risit, nec statim adhibuit fidem promissis Dei, et idcirco reprehensa est a Deo.

Abrahamus autem credidit Deo pollicenti.

Et vero uno post anno filius natus est Abrahamo, qui vocavit eum Isaacum.

Digitized by Google

18. *Abramo si dispone a sagrificare suo figlio.*

Postquam Isaacus adolevit, Deus tentans fidem Abrahami, dixit illi: Abrahame, tolle filium tuum unicum quem amas, et immola eum mihi in monte quem ostendam tibi.

Abrahamus non dubitavit parere Deo jubenti: imposuit ligna Isaaco; ipse vero portabat ignem et gladium.

Quum iter facerent simul, Isaacus dixit patri: mi pater, ecce ligna et ignis; sed ubinam est hostia immolanda? Cui Abrahamus: Deus, inquit, sibi providebit hostiam, fili mi.

19. *Dio trattiene la mano d' Abramo.*

Ubi pervenerunt ambo in locum designatum, Abrahamus extruxit aram, disposuit ligna alligavit Isaacum super struem lignorum, deinde arripuit gladium.

Tum Angelus clamavit de cœlo Abrahame, contine manum tuam: ne noceas puero: jam fides tua mihi perspe-

cta est, quum non peperceris filio tuo unico: et ego favebo tibi; remunerabo splendide fidem tuam.

Abrahamus respexit, et vidit arietem hærentem cornibus inter vepres, quem immolavit loco filii.

20. *Eliezer, servo d' Abramo, va a cercare una sposa ad Isacco.*

Postea Abrahamus misit servum suum Eliezerem ad cognatos suos, qui erant in Mesopotamia, ut inde adduceret uxorem filio suo Isaaco.

Eliezer sumpsit decem camelos domini sui, et profectus est, portans secum munera magnifica, quibus donaret puellam destinatam Isaaco, et ejus parentes.

Ubi pervenit in Mesopotamiam, constitit cum camelis prope puteum aquæ ad vesperum, quo tempore mulieres solebant convenire ad hauriendam aquam.

21. *Eliezer consulta Dio per conoscere la sposa.*

Eliezer oravit Deum his verbis: Domine Deus Abrahami, fac ut puella quæ

dabit potum mihi petenti, ea sit quam Isaaco destinas.

Ecce statim Rebecca virgo eximia pulcritudine prodiit, gerens urnam humeris, quæ descendit ad puteum, et implevit urnam.

Tunc Eliezer progressus obviam puellæ: da, inquit, potum mihi: cui Rebecca: bibe, ait, Domine mi; et simul demisit urnam.

Quum ille bibisset, Rebecca obtulit etiam aquam camelis. Hoc indicio cognovit Eliezer quod scire cupiebat.

22. *Eliezer interroga Rebecca sullo stato della sua famiglia.*

Eliezer protulit inaures aureas et armillas, qnas dedit Rebeccæ; tum interrogavit illam cujus esset filia, num in domo patris esset locus ad commorandum.

Cui Rebecca respondit: ego sum filia Bathuelis: avus meus est frater Abrahami; est domi locus ad commorandum amplissimus; est etiam plurimum fœni et palearum ad usum camelorum.

Quod audiens Eliezer egit gratias Deo,

qui tribuisset iter prosperum sibi.

23. *Eliezer è ricevuto in casa di Battuele nipote d' Abramo.*

Rebecca properavit domum et narravit matri suæ ea quæ sibi contigerant.

Labanus frater Rebeccæ, quum audivisset sororem narrantem, adivit hominem, qui stabat ad fontem cum camelis, et compellans eum: ingredere, inquit, Domine mi: cur stas foris? Paravi hospitium tibi et locum camelis.

Dein deduxit eum domum, eique cibum apposuit.

24. *Viene accordata Rebecca.*

Continuo Eliezer exposuit parentibus Rebeccæ causam itineris suscepti, rogavitque ut annuerent postulationi suæ.

Qui responderunt: ita voluntas Dei fert; nec possumus Deo obsistere. En Rebecca; proficiscatur tecum, nuptura Isaaco.

Tum Eliezer deprompsit vasa aurea et argentea, vestesque pretiosas quas dedit Rebeccæ: obtulit etiam munera matri

ejus et fratri, et inierunt convivium.

25. *Partenza di Rebecca.*

Postridie Eliezer surgens mane, dixit parentibus Rebeccæ: herus meus me expectat: dimittite me, ut redeam ad illum.

Qui responderunt: vocemus puellam, et percontemur ejus sententiam.

Quum Rebecca venisset, sciscitati sunt an vellet discedere cum homine? Volo, inquit illa.

Dimiserunt ergo Rebeccam et nutricem illius, precantes ei omnia prospera.

26. *Matrimonio d' Isacco.*

Isaacus forte tunc deambulabat rure, vidit camelos venientes. Simul Rebecca conspicata virum deambulantem, desiliit e camelo, et interrogavit Eliezerem: quis est ille vir?

Eliezer respondit ipse: est herus meus. Illa statim operuit se pallio.

Eliezer narravit Isaaco omnia quæ fecerat.

Isaacus introduxit Rebeccam in tabernaculum matris suæ, et lenitus est dolor

quem capiebat ex morte matris.

27. *Esaù vende il diritto di primogenitura a Giacobbe.*

Rebecca edidit uno partu duos filios, Esaüm et Jacobum. Qui prior editus est pilosus erat, alter vero lenis: ille fuit venator strenuus, hic autem placidus et simplex moribus.

Quadam die quum Jacobus sibi paravisset pulmentum ex lentibus, venit Esaüs fessus de via et dixit fratri: da mihi hoc pulmentum; nam redeo rure exanimatus lassitudine.

Cui Jacobus: dabo, si concedas mihi jus primogeniti.

Faciam libenter, inquit Esaüs. Jura ergo, ait Jacobus.

Esaüs juravit et vendidit jus suum (1).

28. *Isacco manda Esaù alla caccia.*

---

(1) Dio accordava grandi vantaggi alla benedizione paterna, che era riservata al primogenito.

Isaacus, qui delectabatur venatione, amabat Esaüm; Jacobus vero erat carior Rebeccæ.

Quum Isaacus jam senuisset et factus esset cæcus, vocavit Esaüm: sumito, inquit, pharetram, arcum et sagittas: affer mihi et para de venatione pulmentum: ut comedam et apprecer tibi fausta omnia, antequam moriar.

Esaüs itaque profectus est venatum.

29. *Rebecca consiglia Giacobbe di prevenire Esaù.*

Rebecca audierat Isaacum loquentem: vocavit Jacobum, et afferto, inquit, mihi duos hædos opimos: conficiam pulmentum, quo pater tuus valde delectatur; appones ei cibum et bene precabitur tibi.

Jacobus respondit: ego non ausim id facere, mater: Esaüs est pilosus; ego sum lenis: si pater me attrectaverit, succensebit mihi: ita indignatio patris et damnum mihi evenient pro ejus benevolentia.

30. *Rebecca prepara da mangiarè ad Isacco.*

Rebecca institit: ne timeas, inquit, fili mi. Si quid adversi inde sequatur, id totum sumo mihi. Tu vero ne dubites facere quod jussus es.

Itaque Jacobus abiit et attulit matri duos hædos; illa paravit seni cibum quem noverat suavem esse palato ejus.

Deinde induit Jacobum vestibus fratris: aptavit pellem hædi manibus ejus et collo.

Tum adi, inquit, patrem tuum, et offer illi escam quam appetit.

31. *Isacco benedice Giacobbe in vece di Esaù.*

Jacobus attulit patri suo escam paratam a matre.

Cui Isaacus dixit: quisnam es tu? Jacobus respondit: ego sum Esaüs primogenitus tuus; feci quod jussisti, pater; surge et comede de venatione mea.

Quomodo, ait Isaacus, potuisti invenire tam cito? Inveni, pater: Deus ita

voluit.

Isaacus rursum; tu ne es Esaüs primogenitus meus? accede propius, ut attrectem te.

Ille accessit ad patrem, qui dixit: vox quidem est Jacobi, sed manus sunt Esaü.

Isaacus amplexatus Jacobum, anteposuit eum fratri, et tribuit illi omnia bona primogeniti.

32. *Esaù ritorna, e chiede la benedizione d' Isacco.*

Non multo post Esaüs rediit a venatione, et ipse obtulit patri pulmentum quod paraverat.

Cui Isaacus mirans dixit: quis est ergo ille qui modo attulit mihi cibum, et cui apprecatus sum omnia fausta, tanquam primogenito?

Quod audiens Esaüs, edidit magnum clamorem, et implevit domum lamentis.

33. *Partenza di Giacobbe.*

Esaüs ardens ira, minabatur mortem Jacobo.

Quare Rebecca mater timens dilecto

filio suo, fuge, inquit, fili mi; abi ad Labanum avunculum tuum, et commorare apud eum, donec ira fratris tui defervescat.

Jacobus dimissus a patre et matre, profectus est in Mesopotamiam.

Iter faciens, pervenit ad quemdam locum, ubi fessus de via pernoctavit: supposuit lapidem capiti suo et obdormivit.

34. *Visione di Giacobbe.*

Jacobus vidit in somnis scalam, quæ innixa terræ, pertingebat ad cœlum, atque angelos Dei ascendentes et descendentes: audivit Dominum dicentem sibi: ego sum Deus patris tui; dabo tibi et posteris tuis terram cui incubas: noli timere; ego favebo tibi; ero custos tuus, quocumque perrexeris, et reducam te in patriam, ac per te omnes orbis nationes erunt bonis cumulatæ.

Jacobus expergefactus adoravit Dominum.

35. *Giacobbe arriva in Mesopotamia*

Jacobus iter persecutus, pervenit in

Mesopotamiam: vidit tres pecorum greges propter puteum cubantes.

Nam ex eo puteo greges solebant adaquari. Os putei claudebatur ingenti lapide.

Jacobus accessit illuc, et dixit pastoribus: Fratres, unde estis? qui responderunt: ex urbe Haran.

Quos interrogavit iterum, nostis-ne Labanum? Dixerunt, novimus. Valetne? valet, inquiunt: ecce Rachel filia ejus venit cum grege suo.

36. *Giacobbe è ben ricevuto da Labano.*

Dum Jacobus loqueretur cum pastoribus, Rachel filia Labani venit cum pecore paterno: nam ipsa pascebat gregem.

Confestim Jacobus videns cognatam suam, amovit lapidem ab ore putei. Ego sum, inquit, filius Rebeccæ; et osculatus est eam.

Rachel festinans nunciavit patri suo, qui agnovit filium sororis suæ, deditque ei Rachelem in matrimonium.

37. *Ritorno di Giacobbe.*

Jacobus diu commoratus est apud Labanum: interea mire auxit rem suam, et factus est dives.

Longo post tempore admonitus a Deo rediit in patriam suam.

Extimescebat iram fratris sui: ut placaret animum ejus, præmisit ad eum nuncios, qui offerrent ei munera.

Esaüs mitigatus occurrit obviam Jacobo advenienti: insiliit in collum ejus, flensque osculatus est eum, nec quidquam illi nocuit.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

38. *Infanzia di Giuseppe.*

Jacobus habuit duodecim filios, inter quos erat Josephus: hunc pater amabat præ ceteris, quia senex genuerat eum. Dederat illi togam textam e filis varii coloris.

Quam ob causam Josephus erat invisus suis fratribus, præsertim postquam narravisset eis duplex somnium, quo futura ejus magnitudo portendebatur.

Oderant illum tantopere, ut non possent cum eo amice loqui.

39. *Sogni di Giuseppe.*

Hæc porro erant Josephi somnia. Ligabamus, inquit, simul manipulos in agro: ecce manipulus meus surgebat et stabat rectus; vestri autem manipuli circumstantes venerabantur meum.

Postea vidi in somnis solem lunam et undecim stellas adorantes me.

Cui fratres responderunt: quorsum spectant ista somnia? Num tu eris rex noster? Num subjiciemur ditioni tuæ? Fratres igitur invidebant ei; at pater rem tacitus considerabat.

40. *I fratelli di Giuseppe risolvono di ucciderlo.*

Quadam die quum fratres Josephi pascerent greges procul, ipse remanserat domi. Jacobus misit eum ad fratres, ut sciret quomodo se haberent.

Qui videntes Josephum venientem, consilium ceperunt illius occidendi: ecce, inquiebant, somniator venit: occidamus illum et projiciamus in puteum: dicemus patri: fera devoravit Josephum. Tunc

apparebit quid sua illi prosint somnia.

41. *Ruben il primogenito de' suoi fratelli procura di salvarlo.*

Ruben, qui erat natu maximus, deterrebat fratres a tanto scelere.

Nolite, inquiebat, interficere puerum: est enim frater noster: demittite eum potius in hanc foveam.

Habebat in animo liberare Josephum ex eorum manibus, et illum extrahere e fovea, atque ad patrem reducere.

Reipsa his verbis deducti sunt ad mitius consilium.

42. *Giuseppe è venduto da' suoi fratelli a dei mercanti.*

Ubi Josephus pervenit ad fratres suos, detraxerunt ei togam, qua indutus erat, et detruserunt eum in foveam.

Deinde quum consedissent ad sumendum cibum, conspexerunt mercatores qui petebant Ægyptum cum camelis portantibus varia aromata.

Venit illis in mentem Josephum vendere illis mercatoribus.

Qui emerunt Josephum viginti nummis argenteis, eumque duxerunt in Ægyptum.

43. *I fratelli mandano al loro Padre la veste di Giuseppe tinta di sangue.*

Tunc fratres Josephi tinxerunt togam ejus in sanguine hædi, quem occiderant, et miserunt eam ad patrem cum his verbis: invenimus hanc togam: vide an toga filii tui sit.

Quam quum agnovisset pater exclamavit: toga filii mei est: fera pessima devoravit Josephum. Deinde scidit vestem, et induit cilicium.

Omnes liberi ejus convenerunt, ut lenirent dolorem patris; sed Jacobus noluit accipere consolationem; dixitque: ego descendam mœrens cum filio meo in sepulcrum.

44. *Putifarre compra Giuseppe.*

Putiphar Ægyptius emit Josephum a mercatoribus.

Deus autem favit Putiphari causa

Josephi, omnia ei prospere succedebant.

Quam ob rem Josephus benigne habitus est ab hero, qui præfecit eum domui suæ.

Josephus ergo administrabat rem familiarem Putipharis : omnia fiebant ad nutum ejus, nec Putiphar ullius negotii curam gerebat.

45. *Giuseppe è accusato dalla moglie di Putifarre, ed è messo prigione.*

Josephus erat insigni et pulcra facie: uxor Putipharis eum pelliciebat ad flagitium.

Josephus autem nolebat assentiri improbæ mulieri.

Quadam die mulier apprehendit oram pallii ejus; at Josephus reliquit pallium in manibus ejus, et fugit.

Mulier irata inclamavit servos, et Josephum accusavit apud virum, qui nimium credulus conjecit Josephum in carcerem.

46. *Sogni di due ufficiali del re Faraone.*

Erant in eodem carcere duo ministri

Regis Pharaonis; alter præerat pincernis, alter pistoribus.

Utrique obvenit divinitus somnium eadem nocte.

Ad quos quum venisset Josephus mane, et animadvertisset eos tristiores solito, interrogavit quænam esset mæstitiæ causa?

Qui responderunt: obvenit nobis somnium, nec quisquam est qui illud nobis interpretetur.

Nonne, inquit Josephus, Dei solius est prænoscere res futuras? Narrate mihi somnia vestra.

47. *Giuseppe spiega il sogno del gran Coppiere.*

Tum prior sic exposuit Josepho somnium suum: vidi in quiete vitem in qua erant tres palmites: ea paulatim protulit gemmas; deinde flores eruperunt, ac denique uvæ maturescebant.

Ego exprimebam uvas in scyphum Pharaonis, eique porrigebam.

Esto bono animo, inquit Josephus, post tres dies Pharao te restituet in gradum pristinum, te rogo, ut memineris mei.

48. *Spiega il sogno del gran Panattiere.*

Alter quoque narravit somnium suum Josepho: gestabam in capite tria canistra, in quibus erant cibi, quos pistores solent conficere.

Ecce autem aves circumvolitabant, et cibos illos comedebant. Cui Josephus: hæc est interpretatio istius somnii: tria canistra sunt tres dies, quibus elapsis, Pharao te feriet securi, et affiget ad palum, ubi aves pascentur carne tua.

49. *Adempimento de' due sogni.*

Die tertio, qui dies natalis Pharaonis erat, splendidum convivium parandum fuit.

Tunc Rex meminit ministrorum suorum, qui erant in carcere.

Restituit præfecto pincernarum munus suum; alterum vero securi percussum suspendit ad palum. Ita res somnium comprobavit.

Tamen præfectus pincernarum oblitus est Josephi, nec illius in se meriti recordatus est.

50. *Sogni del Re Faraone.*

Post biennium Rex ipse habuit somnium.

Videbatur sibi adstare Nilo flumini; et ecce emergebant de flumine septem vaccæ pingues, quæ pascebantur in palude.

Deinde septem aliæ vaccæ macilentæ exierunt ex eodem flumine, quæ devorarunt priores.

Pharao experrectus, rursum dormivit, et alterum habuit somnium. Septem spicæ plenæ enascebantur in uno culmo, aliæque totidem exiles succrescebant, et spicas plenas consumebant.

51. *Il gran Coppiere parla di Giuseppe al Re.*

Ubi illuxit, Pharao perturbatus convocavit omnes conjectores Ægypti, et narravit illis somnium; at nemo poterat illud interpretari.

Tunc præfectus pincernarum dixit Regi; confiteor peccatum meum: quum ego et præfectus pistorum essemus in carcere, uterque somniavimus eadem nocte.

Erat ibi puer Hebræus, qui nobis sapienter interpretatus est somnia: res enim interpretationem comprobavit.

52. *Giuseppe spiega il sogno al Re.*

Rex arcessivit Josephum, eique narravit utrumque somnium. Tum Josephus Pharaoni: duplex, inquit, somnium, unam atque eandem rem significat.

Septem vaccæ pingues et septem spicæ plenæ sunt septem anni ubertatis mox venturæ; septem vero vaccæ macilentæ et septem spicæ exiles sunt totidem anni famis, quæ ubertatem secutura est.

Itaque, Rex, præfice toti Ægypto virum sapientem et industrium, qui partem frugum recondat in horreis publicis, servetque diligenter in subsidium famis secuturæ.

53. *Giuseppe vien creato Intendente di tutto l' Egitto.*

Regi placuit consilium : quare dixit Josepho: num quisquam est in Ægypto te sapientior? Nemo certe fungetur melius illo munere.

Digitized by Google

En tibi trado curam regni mei.

Tum detraxit e manu sua annulum, et Josephi digito inseruit; induit illum veste byssina, collo torquem aureum circumdedit, eumque in curru suo secundum collocavit.

Josephus erat triginta annos natus, qum summam potestatem a Rege accepit.

54. *Giuseppe raduna quantità di grano ch' egli vende in appresso.*

Josephus perlustravit omnes Ægypti regiones, et per septem annos ubertatis congessit maximam frumenti copiam.

Secuta est inopia septem annorum, et in orbe universo fames ingravescebat.

Tunc Ægyptii, quos premebat egestas, adierunt Regem postulantes cibum.

Quos Pharao remittebat ad Josephum. Hic autem aperuit horrea, et Ægyptiis frumenta vendidit.

55. *Giacobbe spedisce i proprj figli in Egitto, e non ritiene presso di sè che Beniamino.*

Ex aliis quoque regionibus convenie-

batur in Ægyptum ad emendam annonam,

Eadem necessitate compulsus Jacobus misit illuc filios suos.

Itaque profecti sunt fratres Josephi; sed pater retinuit domi natu minimum, qui vocabatur Beniaminus.

Timebat enim ne quid mali ei accideret in itinere.

Beniaminus ex eadem matre natus erat qua Josephus, ideoque ei longe carior erat quam ceteri fratres.

56. *Giuseppe fa sembianza di prenderli per altrettanti spioni.*

Decem fratres, ubi in conspectum Josephi venerunt, eum proni venerati sunt.

Agnovit eos Josephus, nec ipse est cognitus ab eis.

Noluit indicare statim quis esset, sed eos interrogavit tanquam alienos: unde venistis, et quo consilio?

Qui responderunt: Profecti sumus e regione Chanaam, ut emamus frumentum.

Non est ita, inquit Josephus; sed venistis huc animo hostili: vultis explorare nostras urbes et loca Ægypti parum munita.

At illi; minime, inquiunt: nihil mali meditamur: duodecim fratres sumus; minimus retentus est domi a patre: alius vero non superest.

57. *Giuseppe tiene in ostaggio Simeone finattantochè gli si conduca Beniamino*

Illud Josephum augebat quod Beniaminus cum ceteris non aderat.

Quare dixit eis: experiar an verum dixeritis: maneat unus ex vobis obses apud me, dum adducatur huc frater vester minimus; ceteri, abite cum frumento.

Tunc cœperunt inter se dicere; merito hæc patimur: crudeles fuimus in fratrem nostrum; nunc pœnam hujus sceleris luimus.

Putabant hæc verba non intelligi a Josepho, quia per interpretem cum eis loquebatur.

Ipse autem avertit se parumper et flevit.

58. *I fratelli di Giuseppe partono.*

Josephus jussit fratrum saccos impleri tritico, et pecuniam quam attulerant, reponi in ore saccorum: addidit insuper cibaria in viam.

Deinde dimisit eos, præter Simeonem, quem retinuit obsidem.

Itaque profecti sunt fratres Josephi, et quum venissent ad patrem, narraverunt ei omnia quæ sibi acciderant.

Quum aperuissent saccos, ut effunderent frumenta mirantes repererunt pecuniam.

59. *Giacobbe non vuole lasciar partire Beniamino.*

Jacobus, ut audivit Beniaminum arcessi a præfecto Ægypti, cum gemitu questus est.

Orbum me liberis fecistis; Josephus mortuus est; Simeon retentus est in Ægypto: Beniaminum vultis abducere.

Hæc omnia mala in me recidunt; non dimittam Beniaminum; nam si quid ei adversi acciderit in via, non potero ei superstes vivere, sed dolore oppressus moriar.

60. *I di lui figli lo incalzano a lasciar partire Beniamino.*

Postquam consumpti sunt cibi quos attulerant, Jacobus dixit filiis suis: proficiscimini iterum in Ægyptum, ut ematis cibos.

Qui responderunt: non possumus adire præfectum Ægypti sine Beniamino: ipse enim jussit illum ad se adduci.

Cur, inquit pater, mentionem fecistis de fratre vestro minimo?

Ipse, inquiunt, nos interrogavit an pater viveret, an alium fratrem haberemus. Respondimus ad ea quæ sciscitabatur; non potuimus præscire, eum dicturum esse, adducite huc fratrem vestrum.

61. *Giacobbe finalmente acconsente che Beniamino parta.*

Tunc Judas unus e filiis Jacobi, dixit patri: committe mihi puerum: ego illum recipio in fidem meam: ego servabo, ego reducam illum ad te; nisi fecero, hujus rei culpa in me residebit: si voluisses eum statim dimittere, jam secundo

huc rediissemus. Tandem victus pater annuit: quoniam necesse est, inquit, proficiscatur Beniaminus vobiscum, deferte viro munera et duplum pretium, ne forte errore factum sit, ut vobis redderetur prior pecunia.

62. *Giuseppe fa apparecchiare un lauto banchetto a' suoi fratelli.*

Nunciatum est Josepho eosdem viros advenisse, et cum eis parvulum fratrem:

Jussit Josephus eos introduci domum, et lautum parari convivium.

Illi porro metuebant ne arguerentur de pecunia, quam in saccis repererant: quare purgaverunt se apud dispensatorem Josephi.

Jam semel, inquiunt, huc venimus: reversi domum invenimus pretium frumenti in saccis: nescimus quonam casu id factum fuerit; sed eamdem pecuniam reportavimus.

Quibus dispensator ait: bono animo estote. Deinde adduxit ad illos Simeonem, qui retentus fuerat.

63. *I fratelli sono ammessi all' udienza di Giuseppe.*

Deinde Iosephus ingressus est in conclave, ubi sui eum fratres expectabant, qui eum venerati sunt offerentes munera.

Iosephus eos clementer salutavit, interrogavitque : salvus-ne est senex ille quem vos patrem habetis? Vivit-ne adhuc?

Qui responderunt: salvus est pater noster, adhuc vivit.

Iosephus autem, conjectis in Beniaminum oculis, dixit: iste est frater vester minimus, qui domi remanserat apud patrem? Et rursus: Deus sit tibi propitius, fili mi, et abiit festinans, quia commotus erat animo, et lacrimæ erumpebant.

64. *Giuseppe fa nascondere la sua tazza d' argento nel sacco di Beniàmino.*

Josephus lota facie regressus, continuit se, et jussit apponi cibos. Tum distribuit escam unicuique fratrum suorum;

sed pars Beniamini erat quintuplo major quam ceterorum. Peracto convivio, Josephus dat negotium dispensatori, ut saccos eorum impleat frumento, pecuniam simul reponat, et insuper scyphum suum argenteum in sacco Beniamini recondat.

Ille fecit diligenter quod jussus fuerat.

65. *Giuseppe fa inseguire i suoi fratelli.*

Fratres Josephi sese in viam dederunt, necdum procul ab urbe aberant.

Tunc Josephus vocavit dispensatorem domus suæ, eique dixit: persequere viros, et quum eos assecutns fueris, illis dicito: quare injuriam pro beneficio rependistis?

Subripuistis scyphum argenteum, quo dominus meus utitur: improbe fecistis.

Dispensator mandata Josephi perfecit; ad eos confestim advolavit; furtum exprobravit; rei indignitatem exposuit.

66. *Viene trovata la tazza nel sacco di Beniamino.*

Fratres Josephi responderunt dispensatori: istud sceleris longe a nobis alienum est: nos, ut tute scis, retulimus bona fide pecuniam repertam in saccis: tantum abest ut furati simus scyphum domini tui: apud quem furtum deprehensum fuerit, is morte mulctetur.

Continuo deponunt saccos et aperiunt; quos ille scrutatus, invenit scyphum in sacco Beniamini.

67. *Eglino ritornano mesti alla città.*

Tunc fratres Josephi mœrore oppressi, revertuntur in urbem.

Adducti ad Josephum, sese abjecerunt ad pedes illius. Quibus ille: quomodo, inquit, potuistis hoc scelus admittere?

Judas respondit: fateor; res est manifesta; nullam possumus excusationem afferre, nec audemus petere veniam aut sperare: nos omnes erimus servi tui.

Nequaquam, ait Josephus; sed ille, apud quem inventus est scyphus, erit

mihi servus, vos autem abite liberi ad patrem vestrum.

68. *Ciuda si offre ostaggio in vece di Beniamino.*

Tunc Judas accedens propius ad Josephum: te oro, inquit, Domine mi, ut bona cum venia me audias: pater unice diligit puerum; nolebat primo eum dimittere; non potui id ab eo impetrare, nisi postquam spopondi, eum tutum ab omni periculo fore: si redierimus ad patrem sine puero, ille mœrore confectus morietur.

Te oro atque obsecro, ut sinas puerum abire, meque pro eo addicas in servitutem: ego pœnam, qua dignus est, mihi sumo et exsolvam.

69. *Giuseppe si manifesta a' suoi fratelli.*

Interea Josephus continere se vix poterat: quare jussit Ægyptios adstantes recedere.

Tum flens dixit magna voce: ego sum Josephus; vivit ne adhuc pater meus?

Non poterant respondere fratres ejus nimio timore perturbati.

Quibus ille amice: accedite, inquit, ad me: ego sum Josephus frater vester, quem vendidistis mercatoribus euntibus in Ægyptum: nolite timere: Dei providentia id factum est, ut ego saluti vestræ consulerem.

70. *Giuseppe gl' incarica di condurre il padre loro in Egitto.*

Josephus hæc locutus, fratrem suum Beniaminum complexus est, eumque lacrimis conspersit.

Deinde ceteros quoque fratres collacrimans osculatus est. Tum demum illi cum eo fidenter locuti sunt.

Quibus Josephus: ite inquit, properate ad patrem meum, eique nunciate filium suum vivere, et apud Pharaonem plurimum posse: persuadete illi ut in Ægyptum cum omni familia commigret.

71. *Faraone spedisce doni e carri a Giacobbe.*

Fama de adventu fratrum Josephi ad

aures Regis pervenit: qui dedit eis munera perferenda ad patrem cum his mandatis: adducite huc patrem vestrum et omnem ejus familiam, nec multum curate supellectilem vestram, quia omnia quæ opus erunt vobis præbiturus sum, et omnes opes Ægypti vestræ erunt.

Misit quoque currus ad vehendum senem et parvulos et mulieres.

72. *I fratelli di Giuseppe annunziano al padre loro che Giuseppe vive.*

Fratres Josephi festinantes reversi sunt ad patrem suum, eique nunciaverunt, Josephum vivere, et principem esse totius Ægypti.

Ad quem nuncium Jacobus, quasi e gravi somno excitatus obstupuit, nec primum filiis rem narrantibus fidem adhibebat; sed postquam vidit plaustra et dona sibi a Josepho missa, recepit animum, et mihi satis est, inquit, si vivit adhuc Josephus meus: ibo et videbo eum antequam moriar.

73. *Giacobbe parte con tutta la sua famiglia per portarsi in Egitto.*

Jacobus profectus cum filiis et nepotibus pervenit in Ægyptum, et præmisit Judam ad Josephum, ut eum faceret certiorem de adventu suo.

Confestim Josephus processit obviam patri, quem ut vidit, in collum ejus insiliit, et flens flentem complexus est.

Tum Jacobus: satis diu vixi, inquit, nunc æquo animo moriar, quoniam conspectu tuo frui mihi licuit, et te mihi superstitem relinquo.

74. *Giuseppe annuzia al Re l' arrivo di suo Padre.*

Josephus adiit Pharaonem, eique nunciavit patrem suum advenisse: constituit etiam quinque e fratribus suis coram Rege.

Qui eos interrogavit, quidnam operis haberent: illi responderunt se esse pastores.

Tum Rex dixit Josepho: Ægyptus in potestate tua est: cura ut pater et fratres

tui in optimo loco habitent, et si qui sint inter eos gnavi et industrii, trade eis curam pecorum meorum.

75. *Giuseppe presenta suo padre a Faraone.*

Josephus adduxit quoque patrem suum ad Pharaonem, qui, salutatus a Jacobo, percontatus est ab eo qua esset ætate?

Jacobus respondit regi: vixi centum et triginta annos, nec adeptus sum senectutem beatam avorum meorum: tum bene precatus regi, discessit ab eo.

Josephus autem patrem et fratres suos collocavit in optima parte Ægypti, eisque omnium rerum abundantiam suppeditavit.

76. *Giacobbe chiede d' essere sepolto nel sepolcro de' padri suoi.*

Jacobus vixit septem et decem annos postquam commigrasset in Ægyptum.

Ubi sensit mortem sibi imminere, arcessito Josepho, dixit: si me amas, jura te id facturum esse quod a te petam,

scilicet ut ne me sepelias in Ægypto: sed corpus meum transferas ex hac regione, et condas in sepulcro majorum meorum.

Josephus autem: faciam, inquit, quod jubes, pater.

Jura ergo mihi, ait Jacobus, te certo id facturum esse.

Josephus juravit in verba patris.

77. *Giuseppe presenta i suoi due figli a Giacobbe, affinchè egli li benedica.*

Josephus adduxit ad patrem duos filios suos, Manassem et Ephraimum: posuit Manassem, qui natu major erat, ad dextram senis, Ephraimum vero minorem ad sinistram ejus.

At Jacobus decussans manus, dexteram imposuit Ephraimo, sinistram autem Manassi, et utrique simul bene precatus est.

Quod Josephus animadvertens: ægre tulit, et conatus est manus patris commutare.

At pater restitit, dixitque Josepho: scio, fili mi, scio hunc esse majorem natu, et illum minorem: id prudens feci:

Ita Jacobus Ephraimum Manassi anteposuit.

78. *Giuseppe presta gli ultimi doveri a suo padre.*

Ut vidit Josephus extinctum patrem; ruit super eum flens, et osculatus est eum, luxitque illum diu.

Deinde præcepit medicis ut condirent corpus, et ipse cum fratribus multisque Ægyptiis patrem deportavit in regionem Chanaan.

Ibi funus fecerunt cum magno planctu, et sepelierunt corpus in spelunca, ubi jacebant Abrahamus et Isaacus, reversique sunt in Ægyptum.

79. *Giuseppe consola i suoi fratelli.*

Post mortem patris timebant fratres Josephi, ne ulcisceretur injuriam quam acceperat: miserunt igitur ad illum rogantes nomine patris, ut eam oblivisceretur, sibique condonaret.

Quibus Josephus respondit: non est quod timeatis: vos quidem malo in me animo fecistis, sed Deus convertit illud

in bonum: ego vos alam et familias vestras. Consolatus est eos plurimis verbis, et leniter cum illis locutus est.

80. *Morte di Giuseppe.*

Josephus vixit annos centum et decem, quumque esset morti proximus, convocavit fratres suos, et illos admonuit, se brevi moriturum esse.

Ego, inquit, jam morior: Deus vos non deseret, sed erit vobis præsidio; et deducet vos aliquando ex Ægypto in regionem quam patribus nostris promisit: oro vos atque obtestor ut illuc ossa mea deportetis.

Deinde placide obiit: corpus ejus conditum est, et in feretro positum.

81. *Dopo la morte di Giuseppe, gli Israeliti sono perseguitati.*

Interea posteri Jacobi, seu Hebræi, numero aucti sunt mirum in modum, et eorum multitudo crescens in dies metum incutiebat Ægyptiis.

Rex novus solio potitus est, qui

Josephum non viderat, nec merita ejus recordabatur.

Is igitur ut Hebræos opprimeret, primum duris illos laboribus conficiebat: deinde edixit etiam ut parvuli eorum recens nati in flumen projicerentur.

82. *Nascita di Mosè. Anno de mondo 2453.*

Mulier Hebræa peperit filium, quem quum videret elegantem, voluit servare. Quare abscondit eum tribus mensibus, sed quum non posset eum diutius occultare, sumpsit fiscellam scirpeam, quam linivit bitumine ac pice.

Deinde posuit intus infantulum, et exposuit eum inter arundines ripæ fluminis.

Habebat secum unam comitem sororem pueri, quam jussit stare procul, ut eventum rei exploraret.

83. *La figlia di Faraone salva il bambino.*

Mox filia Pharaonis venit ad flumen, ut ablueret corpus. Prospexit fiscellam

in arundinibus hærentem, misitque illuc unam e famulabus suis.

Aperta fiscella, cernens parvulum vagientem, miserta est illius: iste est, inquit, unus ex infantibus Hebræorum.

Tunc soror pueri accedens: visne, ait, ut arcessam mulierem Hebræam, quæ nutriat parvulum? et vocavit matrem.

Cui filia Pharaonis puerum alendum dedit, promissa mercede.

Itaque mater nutrivit puerum, et adultum reddidit filiæ Pharaonis, quæ illum adoptavit, et nominavit Mosem; id est, servatum ab aquis.

84. *Mosè s' accinge a liberare il suo popolo.*

Moses jam senex, jubente Deo, adiit Pharaonem, eique præcepit nomine Dei, ut dimitteret Hebræos.

Rex impius renuit parere mandatis Dei.

Moses, ut Pharaonis pertinaciam vinceret, multa et stupenda edidit prodigia, quæ vocantur plagæ Ægypti.

Quum nihilominus Pharao in sententia perstaret, Deus interfecit primogeni-

tum ejus filium et omnes primogenitos Ægyptiorum.

Tandem metu victus rex paruit, deditque Hebræis discedendi facultatem.

85. *Gli Ebrei escono dall' Egitto, guidati da una colonna di fuoco.*

Profecti sunt Hebræi ex Ægypto ad sexcenta millia virorum præter parvulos, et promiscuum vulgus.

Illis egredientibus, præibat columna nubis interdiu, et columna ignis noctu, quæ esset dux viæ, nec unquam per quadraginta annos defuit illa columna.

Post paucos dies multitudo Hebræorum pervenit ad littus maris rubri, ibique castra posuit.

86. *Mosè divide le acque del mare.*

Brevi regem pœnituit quod tot millia hominum dimisisset, et collecto ingenti exercitu, eos persecutus est.

Hebræi, quum vidissent ex una parte se mari interclusos esse, ex altera parte instare Pharaonem cum omnibus copiis, magno timore correpti sunt.

Tunc Deus Mosi: protende, inquit, dexteram tuam in mare, et divide aquas, ut illæ Hebræis gradientibus iter siccum præbeant.

87. *Gli Ebrei passano il mare a piedi asciutti.*

Fecit Moses quod jusserat Deus, quum teneret manum extensam super mare, aquæ divisæ sunt, et intumescentes hinc et inde pendebant.

Flavit etiam ventus vehemens, quo exsiccatus est alveus.

Tunc Hebræi ingressi sunt in mare siccum, erat enim aqua tamquam murus a dextera eorum et læva.

Rex quoque Ægyptius Hebræos gradientes insecutus, non dubitavit, mare quod patebat, ingredi cum universo exercitu.

88. *Gli Egizj sono affogati nell' onde.*

Quum Ægyptii progrederentur in medio mari, Dominus subvertit eorum currus et dejecit equites.

Metu perculsi Ægyptii, cœperunt fugere: at Deus dixit Mosi: extende,

rursus dexteram in mare, ut aquæ revertantur in locum suum.

Paruit Moses, et statim aquæ refluentes obruerunt Ægyptios, et eorum currus et equites.

Deletus est universus exercitus Pharaonis in mediis fluctibus; nec unus quidem nuncius tantæ cladis superfuit.

Sic Deus liberavit Hebræos ab injusta servitute Ægyptiorum.

89. *Dio nudrisce il suo popolo nel deserto.*

Hebræi, trajecto mari rubro, diu peragrarunt vastam solitudinem.

Deerat panis, at Deus ipse eos aluit: e cœlo per annos quadraginta cecidit cibus, quem appellaverunt *manna*.

Inerat huic cibo gustus similæ cum melle mixtæ.

Interdum etiam defuit aqua: at, jubente Deo, Moses percutiebat rupem virga et continuo erumpebant fontes aquæ dulcis.

90. *Dio pubblica la sua legge fra fulmini e lampi.*

Mense tertio, postquam Hebræi egressi sunt ex Ægypto, pervenerunt ad montem Sinæ.

Ibi Deus dedit eis legem cum apparatu terrifico.

Cœperunt exaudiri tonitrua, micare fulgura: nubes densa operiebat montem, et clangor buccinæ vehementius perstrepebat.

Stabat populus præ metu trepidus ad radices montis fumantis.

Deus autem in monte loquebatur e media nube inter fulgura et tonitrua.

91. *Principali articoli della legge.*

Hæc porro sunt verba quæ protulit Deus: Ego sum Dominus, qui eduxi vos e servitute Ægyptiorum.

Non erunt vobis dii alieni: ego unus Deus, et non est alius præter me.

Non usurpabitis nomen Dei vestri temere et sine causa.

Sabbato nullum opus facietis: colite

patrem vestrum et matrem vestram: non occidetis: non adulterabitis.

Non facietis furtum: non dicetis falsum testimonium adversus proximum vestrum: non concupiscetis rem alterius.

92. *Costruzione del tabernacolo e dell' arca: Mosè muore.*

Moses a Deo monitus, confici jussit tabernaculum ex pellibus et cortinis pretiosissimis, insuper arcam fœderis auro puro vestitam, in qua reposuit tabulas legis divinæ.

Quum jam in conspectu haberet terram a Deo promissam, mortuus est vir sapientia et ceteris virtutibus plane admirabilis.

Luxit eum populus diebus triginta.

Successit in locum Mosis Josue, quem ipse prius designaverat.

93. *Gli Ebrei guidati da Giosuè, passano il Giordano a piedi asciutti.*

Ut Hebræi in terram promissam introducerentur, Jordanis erat trajiciendus: nec erat iis navium copia, nec vadum

præbebat amnis tunc pleno alveo fluens.

Deus venit auxilio: Josue jussit præferri arcam fœderis, et populum sequi.

Appropinquante arca, aquæ, quæ superne defluebant, steterunt instar muri; quæ autem infra, descenderunt, et alveum siccum reliquerunt.

94. *Giosuè innalza un monumento.*

Hebræi incedebant per arentem alveum, donec ripam oppositam attingerent.

Tum reversæ sunt aquæ in locum pristinum.

Josue vero duodecim lapides e medio amne sublatos erexit, ut essent perenne rei monumentum.

Dixit Hebræis: si quando vos interrogaverint filii vestri quorsum spectet ista lapidum congeries, respondebitis: sicco pede trajecimus Jordanem istum: idcirco positi sunt lapides ad sempiternam facti memoriam, ut discant quanta sit Dei potentia.

95. *Le mura di Gerico cadono da se stesse.*

Erat in his locis urbs validissimis muris ac turribus munita, nomine Jericho, quæ nec expugnari, nec obsideri facile poterat.

Josue divino auxilio fretus, non armis aut viribus urbem aggressus est.

Arcam circumferri jussit circa muros, sacerdotesque antecedere, et tuba canere.

Quum arca septies circumlata fuisset, muri et turres illico corruerunt.

Urbs capta et direpta est.

96. *Giosuè arresta il Solè.*

Reges Chanaan, conjunctis viribus, progressi sunt adversus Hebræos.

At Deus dixit Josue: ne timeas eos; tua erit victoria.

Josue igitur magno impetu illos adortus est, qui subita formidine correpti fugerunt.

Tunc in eos cecidit grando lapidea, et multos interfecit.

Quum autem dies in vesperum incli-

naret, re nondum confecta, Josue jussit solem consistere: et vero stetit sol, et diem produxit donec deletus fuisset hostium exercitus.

97. *Giosuè stabilisce gli Ebrei nella terra promessa, e muore. Anno del mondo* 2570.

Josue, devictis omnibus Palæstinæ populis, Hebræos in sede destinata collocavit: agros et oppida capta singulis tribubus divisit, et mortuus est.

Deinde summa potestas delata est ad judices, inter quos eminuere Gedeon, Samson, et Samuel.

Varia deinceps fuit Hebræorum fortuna pro variis eorum moribus: ii sæpe in Deum peccaverunt; tunc divino præsidio destituti, ab hostibus superabantur: quoties ad Deum conversi, ejus auxilium imploraverunt, placatus Deus eos liberavit.

Digitized by Google

98. *Un Angelo comparisce a Gedeone e lo spedisce a liberare il suo popolo.*

Hebræi a Madianitis vexati opem a Deo petierunt: Deus illorum preces audivit.

Angelus adstitit Gedeoni: Dominus tecum, inquit, vir fortissime.

Respondit Gedeon: si Deus nobiscum est, cur dura premimur servitute?

Ait Angelus: macte animo; liberabis populum tuum a servitute Madianitarum.

Nolebat primo Gedeon tantum onus suscipere; sed duplici miraculo confirmatus, non abnuit.

99. *Gedeone aduna un' armata, e muove contro i Madianiti.*

Gedeon, contracto exercitu, profectus est cum duobus et triginta millibus hominum, et castra castris hostium contulit.

Erat porro infinita multitudo in exercitu Madianitarum: nam cum iis Rex Amalecitarum se conjunxerat.

Tamen Deus dixit Gedeoni: non opus est tibi tot millibus hominum: dimissis

ceteris, retine tantum trecentos viros, ne victoriam suæ virtuti tribuant, non potentiæ divinæ.

100. *Gedeone combatte e riporta vittoria.*

Gedeon trecentos viros in tres partes divisit, deditque illis tubas et lagenas testaceas, in quibus erant lampades accensæ.

Hi media nocte ingressi castra hostium, cœperunt tubis clangere, et collidere inter se lagenas.

Madianitæ, audito tubarum sonitu et visis lampadibus, turbati sunt, et turpi fuga, quo quisque potuit, dilapsi sunt.

Denique gladios in se invicem converterunt, et mutua cæde se trucidarunt.

Gedeon hostium reges persecutus est, et comprehensos neci dedit.

101. *Nascita di Sansone; di lui forza straordinaria.*

Quum Hebræi in potestate essent Philistæorum, et ab illis affligerentur, natus est Samson, futurus ultor hostium.

Hujus mater diu sterilis fuerat, sed ei Angelus Domini apparuit; prædixitque eam parituram filium, qui cives suos in libertatem aliquando vindicaret.

Enixa puerum, nomen Samsonis ei indidit.

Puer crevit; intonsam habuit comam, nec vinum, nec siceram bibit; incredibili fuit corporis robore: obvium leonem manu interfecit.

102. *Sansone fatto grande molesta i Filistei.*

Samson adultus Philistæos multis affecit cladibus; cepit trecentas vulpes, quarum caudis accensas lampades alligavit, et in hostium agros immisit.

Tunc forte messis matura erat: ita facile incendium fuit.

Omnes segetes, vineæ et oleæ exustæ sunt, nec inimicam gentem variis incommodis vexare destitit.

Traditus Philistæis, rupit vincula, quibus constrictus fuerat, et arrepta maxilla asini, hoc telo, quod casus dederat, mille hostium prostravit.

103. *Sansone rinchiuso in una città, ne spicca le porte, e le palanche.*

Quadam die Samson urbem Philistæorum ingressus est, ibique pernoctaturus videbatur.

Philistæi, occasionem captantes, portas obserari jusserunt, ne quis exiret.

Per totam noctem expectabant silentes, ut Samsonem mane exeuntem interficerent.

At Samson media nocte surrexit, venitque ad portam urbis, quam quum invenisset clausam, humeris sustulit cum postibus et seris, atque in verticem montis vicini supportavit.

104. *La moglie, di lui vinta co' doni da' Filistei, lo tradisce.*

Tandem Philistæi, qui Samsonem comprehendere nequiverant, illius uxorem pecunia corruperunt, ut ea virum proderet.

Mulier viro persuasit, ut sibi indicaret causam tantæ virtutis, et ubi rescivit vires ejus in capillis sitas esse, caput

dormientis totondit, atque ita eum Philistæis tradidit.

Illi, effossis oculis, vinctum in carcerem conjecerunt, diuque ludibrio habuerunt.

Sed spatio temporis crinis accisus crescere, et cum crine virtus redire cœpit; jamque Samson conscius recepti roboris, justæ ultionis tempus opperiebatur.

105. *Sansone muore facendo perir 3000 Filistei.*

Erat Philistæis mos, quum dies festos agerent, producere Samsonem quasi in pompam publicam, captoque insultare.

Die quadam quum publicum convivium celebraretur, Samsonem adduci jubent.

Domus in qua omnis populus et principes Philistæorum epulabantur, subnixa erat duabus columnis miræ magnitudinis.

Adductus Samson, inter columnas statuitur.

Tum ille, occasione utens, columnas concussit, et turba omnis obruta est ruina domus, simulque Samson ipse cum hostibus non inultus occubuit.

106. *Nascita di Samuele.*

Quum Heli esset summus sacerdos, natus est Samuel: hunc adduxit mater ad sacerdotem, et obtulit Domino, ut ei in sacrificiis faciendis ministraret.

Puer crescebat egregia præditus indole, eratque Deo et omnibus carus: cui mater sua certis temporibus afferebat parvam tunicam, quam ipsa confecerat.

Heli vero habebat filios perditis moribus, adeo ut populum a colendo Deo abducerent, nec satis graviter eos unquam reprehendit.

Quamobrem Deus erat et liberis et patri iratus.

107. *Dio rivela a Samuele il castigo destinato ad Eli.*

Quadam nocte, quum jaceret Heli in lectulo, Dominus vocavit Samuelem, qui ratus se a sacerdote arcessi, cucurrit dixitque: en adsum; vocasti enim me.

At Heli: non te vocavi, inquit, fili mi: revertere in lectulum tuum. Idque iterum et tertio factum est.

Tandem præmonitus a sacerdote Samuel respondit Deo vocanti: loquere, Domine, audit enim servus tuus.

Tum Deus Samueli: ego, ait, afficiam domum Heli iis malis, quæ nemo audire possit, quin ei ambæ aures tinniant, propterea quod in liberos suos plus æquo indulgens fuerit, illorumque vitia nimium patienter tulerit.

108. *Samuele manifesta ad Eli ciò che Dio gli avea detto.*

Arctior deinde somnus Samuelem complexus est, qui dormivit usque mane.

Ubi dies illuxit, surgens e lectulo, aperuit ostium tabernaculi, uti facere consueverat: timebat autem sacerdoti indicare sermonem Dei.

Heli compellans eum: oro te, inquit, et obtestor, indica mihi ea quæ dixit tibi Deus: cave ne me quidquam celes eorum quæ audivisti.

Jubenti paruit Samuel, illique enarravit omnia verba Domini: cui Heli: Dominus est, ait: faciat quod sibi libuerit.

109. *Le disgrazie assalgono Eli e i figli di lui.*

Paulo post bellum exortum est inter Philistæos et Hebræos.

Hebræi arcam fœderis in pugnam deferunt, et cum ea filii sacerdotis procedunt; sed quia Deus illis erat offensus, arca detrimento magis quam adjumento fuit.

Victi sunt Hebræi, occisi filii sacerdotis, arca ipsa capta est.

Heli, audito tantæ cladis nuncio, e sella decidit, et fracta cervice, mortuus est.

110. *Samuele, ultimo giudice degli Ebrei. Saulle viene eletto Re. Anno del mondo 2900.*

Samuel fuit postremus Hebræorum judex, eorumque res in summa pace et perpetua tranquillitate administravit.

At quum senuisset, et filii ejus a moribus paternis desciscerent, populus novitatis amans, ab illo regem petiit.

Samuel primorem dissuasit Hebræosque,

ab isto consilio dimovere conatus est; sed illi in sententia perstiterunt.

Quare admonitus a Deo Samuel, annuit eorum postulationi et Saulem regem consecravit.

Erat Saulis ingens statura et forma excellens, adeo ut dignitas corporis dignitati regiæ pulcre conveniret.

III. *Prima disubbidienza di Saulle.*

Philistæi in agrum Hebræorum irruptionem fecerunt.

Quapropter Saul adversus illos processit, et apud Galgala, urbem insignem istius regionis, castra posuit.

Porro Samuel edixerat, ut se per septem dies expectarent, neve manu cum hoste prius consererent, quam ipse veniens, Deo sacrificium faceret.

Die septimo, quum Samuel moraretur, et populus moræ pertæsus dilaberetur, Saul ipse sacrificium fecit loco sacerdotis.

Vix peracto sacrificio, venit Samuel, regemque graviter reprehendit, quod munus proprium sacerdotum sibi temere arrogavisset.

112. *Gionata, figlio di Saulle, mette in rotta l' armata de' Filistei.*

Quum Hebræi a Philistæis premerentur, Jonathas, Saulis filius, audax consilium cepit et perfecit.

Solo armigero comite, castra hostium ingressus est, et viginti fere Philistæis interemptis, universum exercitum terrore perculit.

Itaque Philistæi perturbati cœperunt non jam ordines servare, non imperia exequi, sed fugæ se committere.

Quod ubi Saul animadvertit, copias castris eduxit, et fugientes persecutus, insignem victoriam retulit.

113. *Saulle vuole far morire suo figlio Gionata.*

Saul, dum persequeretur Philistæos, edixerat ne quis, nisi confectis hostibus, cibum sumeret, mortem cum juramento minatus illi qui contra edictum fecisset.

Jonathas tunc aberat, nec Regis imperium audierat.

Accidit ut exercitus trajiceret sylvam

in qua esset plurimum mellis agrestis.

Jonathas edicti paterni nescius, extendit virgam, quam manu tenebat, eamque in mel intinctam ori admovit.

Id ubi Rex cognovit, filium morte plecti voluit; sed recens meritum periculo juvenem exemit; nec populus tulit insontem ad supplicium trahi.

114. *Saulle disubbidisce una seconda volta: egli viene escluso, e Davide è unto Re.*

Saul postea, jubente Deo, bellum Amalecitis intulit. Primo rem bene gessit. Cæsi sunt hostes, et eorum rex captus est.

Sed deinde Saul Deum graviter offendit: vetuerat Deus ne quid ex spoliis hostium reservaretur; Saul vero, Amalecitis cæsis, partem prædæ servavit.

Quam ob causam rejectus est a Deo, et in ejus locum David adhuc juvenis e tribu Judæ electus est, et a Samuele unctus.

115. *Saulle è agitato dal Demonio; Davide è chiamato alla Corte per calmarlo.*

Saulem, postquam Dei mandata sprevisset, invasit spiritus malus, ita ut ille in furorem sæpe incideret.

Tunc aulici ei suaserunt, ut aliquem arcesseret, qui citharam sciret pulsare, ad deliniendum ægrum ejus animum.

Arcessitus est David hujusce artis peritus, qui ob illud munus inter ministros regios habebatur.

Itaque statim ac Saulem spiritus malus corripiebat, David citharam pulsabat, et regis furor considebat.

116. *Il gigante Golia sfida gli Ebrei.*

Secutum est bellum cum Philistæis: quum duæ acies in conspectu essent, Philistæus quidam, nomine Goliath, vir miræ magnitudinis, progressus est ante ordines, et unum ex Hebræis sæpe provocabat ad singulare certamen.

Lorica squamata induebatur: ocreas in cruribus æreas habebat: cassis ærea

caput ejus operiebat, et clypeus æreus tegebat humeros.

Tum Saul magna præmia, imo et filiæ nuptias ei promisit, qui provocantis spolia retulisset.

At nemo contra illum exire audebat; et Goliath suam Hebræis ignaviam cum irrisu ac ludibrio exprobabat.

117. *Davide si presenta per battersi con Golìa.*

David commotus ignominia populi sui, se sponte ad pugnandum obtulit.

Itaque adductus est ad Saulem, qui, considerata ejus ætate, diffidebat pugnæ.

Non poteris, inquit, adolescentulus cum viro robustissimo pugnare.

Respondit David: ne timeas, o Rex; quum pascerem oves patris mei, leo invasit gregem, ovemque corripuit: ego illum persecutus, occidi, et ovem e faucibus illius eripui. Ursum pariter interfeci. Deus qui me defendit a leone et urso me quoque a Philistæo isto defendet.

Tum Saul: abi, inquit, cum ista fiducia: Deus te adjuvet

118. *Davide non prende altr' arma che una fionda, e move coutro Golia.*

Saul ipse sua juveni arma voluit accommodare: galeam capiti ejus imposuit, lorica pectus circumtexit, latus gladio accinxit.

David vero iis impeditus armis, quibus non erat assuetus, vix poterat incedere.

Quare onus incommodum deposuit, sumpsit autem pedum pastorale, quo uti consueverat, et fundam cum quinque lapidibus in sacculo. Sic armatus adversus Philistæum processit.

119. *Davide uccide Golia.*

Accedebat ex adverso Goliath, qui, viso adolescente: num, inqit, me canem esse putas, qni me cum baculo aggrediaris?

Cui David respondit: tu venis ad me cum gladio et hasta et clypeo; ego autem venio in nomine Domini exercituum, qnem probris ausus es lacessere.

Tunc misso in funda lapide Philistæum

in fronte percussit, et humi prostravit, currensque suum jacenti gladium detraxit, quo caput illi præcidit.

Ea re perculsi Philistæi, in fugam versi sunt, et victoriam Hebræis concesserunt.

120. *Saulle divien geloso di Davide.*

Redeunti Davidi obviam itum est. Hebræi gratulantes victorem deducunt ad urbem: ipsæ mulieres domibus egressæ, cum tympanis laudes ejus canebant.

Tantus populi favor invidiam Saulis accendit: qui deinceps malevolo fuit in Davidem animo, nec jam eum benignis oculis aspiciebat.

Longe alia fuit mens filii ejus Jonathæ: virtutem Davidis admirans, illum singulari amore complexus est, suoque balteo arcu et gladio donavit.

121. *Saulle non vuole eseguire la promessa ch' egli avea fatto.*

Saul victori filiam suam spoponderat uxorem; at promissis non stetit, novamque conditionem proposuit, si nempe

David centum Philistæos interfecisset.

Malo animo id faciebat Rex invidus; sperabat scilicet juvenem audacem facile periturum; at sua eum spes delusit.

Nam David, occisis ducentis Philistæis, rediit illæsus, atque ita Regis filiam in matrimonium accepit.

122. *Saulle tenta più volte di uccider Davide.*

Crescebat in dies Saulis odium, simulante invidia: quare non jam occulte, sed palam Davidi necem parabat.

Bis eum lancea confodere conatus est, sed David ictum lethalem, declinatione corporis effugit.

Saul mandatum dedit Jonathæ, ut Davidem occideret, sed Jonathas noluit crudeli patris imperio obsequi, imo cum lacrymis illum obtestatus est, ut tam iniquum consilium deponeret.

Denique Saul misit satelites, qui Davidem domi, in oculis uxoris trucidarent; hæc vero maritum demisit per fenestram, atque ita eripuit periculo.

123. *Davide fuggendo risparmia Saulle che lo insegue.*

David ut vidit implacabilem esse Saulis in se animum, excessit aula, et solitudinem petiit.

Saul illum persecutus est; at, Deo favente, David inimici manus effugit, et ipse Saulis vitam non semel servavit.

Erat in deserto spelunca vasto recessu patens: ibi David cum suis comitibus in interiore parte latebat.

Forte Saul solus in illam speluncam ingressus est, nec latentes vidit, oppressusque somno quievit.

Sui Davidem comites hortabantur, ut opportunam Saulis interficiendi occasionem arriperet: sed David noluit, quum impune posset, inimicum occidere.

124. *Saulle muore.*

Motum est rursus bellum cum Philistæis; adversus quos Saul cum exercitu processit.

Commissa pugna, Hebræi fusi sunt: tres filii Regis in acie ceciderunt: Saul

ipse ex quo delapsus, ne vivus in potestatem hostium veniret, uni comitum latus transfodiendum præbuit.

Regis mortem omnium Hebræorum fuga consecuta est, et eo die victoria insigni potiti sunt Philistæi.

125. *Davide piange la morte di Saulle suo nemico.*

David, audita Saulis morte, lacrymas profudit: montes Gelboe, ubi cædes illa facta fuerat, exsecratus est. Illum qui a se Saulem occisum esse jactitabat, et regia insignia attulerat, perimi jussit, in pœnam violatæ majestatis regiæ.

Civibus urbis Jabes, quod Saulis ejusque filiorum corpora sepelivissent, gratiam retulit.

Admirandum sane veri ac sinceri erga inimicum amoris exemplum.

126. *Davide commette due gran delitti.*

David, postquam solium conscendit, duplex scelus, et quidem gravissimum commisit.

Adamavit mulierem, nomine *Bethsabee*, eamque ad flagitium compulit.

Mulieris maritus, nomine Urias, vir fortissimus tum in castris erat, et egregiam patriæ operam navabat.

Hunc David iniquo pugnæ loco hostibus objici jussit, atque ita necandum curavit.

At Deus ad Davidem misit Prophetam, qui illum admoneret, eique pœnam sceleris denunciaret subeundam.

127. *Il Profeta propone al Re colpevole una parabola.*

Sic Davidem allocutus est Propheta: erant in eadem urbe duo homines: alter dives multos boum caprarum atque ovium greges alebat: alter vero nihil habebat præter ovem unam quam ipse emerat, et apud se diligenter nutriebat.

Venit ad hominem divitem hospes quidam, quumque ei parandum esset convivium, dives ille pepercit suis ovibus, et oviculam pauperis vi ereptam, hospiti edendam apposuit.

Tuum est, o Rex, de hoc facto judicare.

128. *Il Profeta applica la parabola a Davide.*

Rex indignans respondit inique fecit: quisquis ille est: pro ove oblata quatuor oves reddet.

Tum Propheta aperte: tu, ait, tu es iste vir; te Deus bonis omnibus cumulavit; te regem fecit, te ab ira Saulis liberavit, tibi regiam domum, regias opes tradidit.

Cur ergo uxorem Uriæ rapuisti? cur virum innoxium, virum tibi militantem gladio hostium interfecisti?

His Prophetæ verbis motus David, culpam agnovit et confessus est.

Cui Propheta: tibi, inquit, Deus condonat peccatum tuum: attamen filius, qui natus est tibi, morietur.

129. *Davide digiuna, e prega per la vita del bambino.*

Paulo post infans in gravem morbum incidit, per septem dies David in magno luctu fuit, cibo abstinens et orans.

Die septimo infans mortuus est, nec

ausi sunt famuli id regi nunciare.

Quos ut vidit David mussitantes, intellexit id quod erat, mortuum esse infantem.

Tunc, luctu deposito, jussit sibi apponi cibos, mirantibusque aulicis dixit: ægrotante puerulo jejunus orabam, sperans scilicet Deum placari posse; nunc autem quum mortuus sit, cur frustra lugeam? num potero illum ad vitam revocare?

130. *Assalonne si ribella contro suo padre.*

Ad hunc dolorem alius accessit dolor.

Absalon, filius Davidis, paternum regnum affectavit: concitata multitudine imperita, adversus patrem rebellavit.

Id ubi cognovit David, excessit Hierosolyma, veritus ne, si ibi rimaneret, Absalon cum exercitu veniens, urbem regiam obsideret, eamque ferro et igne vastaret.

Quare egressus cum suis qui in officio manebant, conscendit montem olivarum flens nudis pedibus et operto capite.

131. *Pazienza ammirabile di Davide.*

Fugienti occurrit vir quidam e genere Saulis, nomine Semei, qui cœpit Davidem ejusque comites maledictis et lapidibus appetere.

Quod illi indigne ferentes, volebant ulcisci injuriam, et maledici conviciatoris caput amputare.

At David eos cohibuit: sinite, inquit, istum mihi maledicere; forsitan Deus his quæ patior malis placatus, mei miserebitur, et rem afflictam restituet.

Incredibilem regis patientiam admirati comites, dicto ægre paruerunt.

132. *Davide aduna un' armata contro Assalonne.*

Absalon, profecto patre, ingressus est Hierosolymam, ibique aliquandiu moratus est, quæ res saluti fuit Davidi: nam interim David collegit copias, seque ad bellum comparavit.

Jam aderat Absalon cum exercitu, et prælium mox erat committendum: sua-

serunt Regi sui comites ut ne interesset certamini.

Quapropter David Joabum suis copiis præfecit, seque in urbem viciniam contulit. Abiens autem præcepit Joabo ceterisque ducibus, ut Absaloni parcerent, sibique filium incolumem servarent.

133. *Assalonne è vinto, e resta appeso per i capelli ad un albero.*

Acriter pugnatum est utrinque: sed Deo favente, victoria penes Davidem fuit. Terga verterunt Absalonis milites, e quibus viginti duo millia ceciderunt.

Absalon fugiens mulo insidebat; erat autem promisso et denso capillo: dum præcipiti cursu fertur subter densam quercum, coma ejus implicata est ramis, et ipse suspensus adhæsit, mulo interim prætereunte, et cursum pergente.

134. *Morte di Assalonne.*

Vidit quidam pendentem Absalonem nec ausus est illi manus violentas inferre, sed nunciavit Joabo, qui eum in-

crepans: debueras, inquit, juvenem impium confodere.

Atqui, respondit ille, me præsente, Rex præcepit tibi ut filio suo parceres.

Ego vero non parcam, ait Joabus, et statim sumpsit tres lanceas, quas in pectus Absalonis defixit.

Quum Absalon adhuc palpitaret hærens in quercu, armigeri Joabi repetitis ictibus confossum interemerunt.

135. *Davide piange la perdita del suo figlio ribelle.*

Stabat interea David ad portam urbis, expectans eventum pugnæ, et maxime de filii salute sollicitus.

Quum illi nunciatum esset profligatos hostes et interfectum esse Absalonem, non modo non lætatus est de victoria, quam reportaverat, sed maximum quoque dolorem cepit ex morte filii.

Inambulabat in cœnaculo mœrens, et in has voces identidem erumpens: fili mi Absalon, Absalon fili mi: utinam pro te moriar, Absalon fili mi, fili mi Absalon.

136. *Davide muore.*

Multa deinceps bella David prospere gessit contra Philistæos: rebusque foris et domi compositis, reliquum vitæ tempus in florenti pace exegit.

Quum esset extrema senectute et infirma valetudine, Salomonem hæredem regni constituit.

Is a summo sacerdote unctus, vivo adhuc patre, Rex appellatus est.

David, postquam filio dedisset præcepta regno administrando utilissima, diem supremum obiit.

137. *Salomone chiede a Dio la sapienza.*

Diligebat Deus Salomonem: ei per quietem adstare visus est, deditque optionem eligendi quidquid vellet.

Salomon non aliud sibi dari poposcit, quam sapientiam, reliqua omnia parvi æstimans.

Quæ res ita Deo placuit, ut illi plus tribuerit, quam rogatus fuerat; nam Salomoni eximiam sapientiam impertivit:

et insuper divitias et gloriam quas non petierat, addidit.

138. *Affare scabroso recato al tribunale di Salomone.*

Non multo post Salomonem concessæ sibi a Deo sapientiæ specimen edidit.

Duæ mulieres in eadem domo habitabant : utraque eodem tempore peperit puerum. Unus ex his puerulis post diem tertium nocte mortuus est : mater subripuit puerum alterius mulieris dormientis, et hujus loco filium suum mortuum supposuit.

Orta inter duas mulieres gravi altercatione, res ad Salomonem delata est.

139. *Sentenza di Salomone.*

Difficilis erat atque perobscura quæstio, quum nullus esset testis.

Rex autem ut exploraret latentem veritatem : dividatur, inquit, puer de quo controversia est, et pars una uni mulieri, altera alteri detur.

Judicio assensit falsa mater ; altera vero exclamavit : ne, quæso, ne occi-

datur puer, o Rex: malo ista totum habeat.

Tum Rex ait: res est manifesta: hæc vere est mater pueri, et huic illum adjudicavit.

Admirati sunt omnes singularem Regis prudentiam.

140. *Salomone fa costruire il tempio di Gerosolima. Anno del mondo* 3000.

Salomon templum immensi operis Hierosolymæ ædificavit: omnia auro, argento gemmisque in eo fulgebant. In hoc templo arca fœderis collocata est.

Vicini reges ob tantam sapientiæ famam cum Salomone amicitiam junxerunt, fœdusque fecerunt.

Regina Saba ejus visendi cupida, finibus regni sui excessit, venitque Hierosolymam.

Regnabat Salomon in summa pace, opibus et deliciis affluens.

141. *Salomone nella sua vecchiaja s'abbandona alla dissolutezza ed all'idolatria.*

Postea Salomon voluptati se dedit: nihil porro tam inimicum est virtuti, quam voluptas, itaque amisit sapientiam.

Mulieres exteræ, quas adamavit, eum jam senem ad ritus gentiles pertraxerunt.

Quibus rebus offensus Deus, pœnam illi denunciavit, scilicet fore ut regnum majore ex parte filio ejus adimeretur et servo traderetur, atque ita factum est.

142. *Roboamo, figlio di Salomone, inasprisce il popolo.*

Salomoni Roboamus filius successit: is imperium, culpa paterna jam nutans, stultitia sua evertit.

Salomon populo vectigal gravissimum imposuerat; quod onus quum populus tolerare non posset, illud poposcit imminui.

Regem monebant senes ut populo satisfaceret, juvenes vero dissuadebant.

Roboamus æqualium consilio usus, populo acerbe respondit, ejusque postulationem rejecit.

143. *Dieci Tribù abbandonano Roboamo, e si scelgono un Re.*

Exorta est seditio: decem tribus a Roboamo defecerunt, Regemque sibi creaverunt Jeroboamum e tribu Ephraimi. Duæ tantum tribus in fide manserunt, scilicet tribus Judæ et tribus Benjamini.

Sic duo ex uno regna facta sunt, alterum Judæ, alterum Israelis.

Jeroboamus, ut populum suum a consuetudine eundi Hierosolymam abduceret, propriam religionem eis instituit, et falsos Deos proposuit colendos.

144. *Corta durata del Regno d'Israello, sua fine.*

Non diu stetit regnum Israeliticum, quia omnes Reges fuerunt impii.

Ad eos Deus sæpe misit Prophetas, qui eos admonerent, et ad verum cultum revocarent; sed illi Prophetarum

monitis non paruerunt, immo eos contumeliis, pœnis, morte affecerunt.

Quare iratus Deus illos in potestatem hostium tradidit: devicti sunt a Rege Assyriorum, qui decem tribus captivas fecit, et iu Assyriam deportavit.

145. *Istoria di Tobia.*

Inter captivos, qui deducti sunt in Assyriam, fuit Tobias.

Is ab ineunte ætate legem divinam sedulo observabat.

Quum esset puer, nihil tamen puerile gessit.

Denique dum irent omnes ad vitulos aureos, quos Jeroboamus, Rex Israel, fecerat, et populo adorandos proposuerat, hic solus fugiebat societatem omnium; pergebat autem ad templum Domini, et ibi adorabat Dominum.

146. *Tobia conserva la sua pietà in mezzo de' Gentili.*

Tobias adultus uxorem duxit, habuitque filium, quem ab infantia docuit timere Deum, et ab omni peccato abstinere.

Quum in captivitatem abductus esset, eamdem in Deum pietatem semper retinuit: omnia bona quæ habere poterat, quotidie exilii sui comitibus impertiebat, eosque monitis salutaribus ad colendum Deum hortabatur.

Gabelo cuidam egenti decem talenta, quibus a Rege donatus fuerat, perhumaniter commodavit.

147. *Tobia sotterra i morti con pericolo della sua vita.*

Postea exortus est novus Assyriorum Rex Israelitis infensus, qui eos vexabat, necabat et sepeliri vetabat.

In hac calamitate Tobias fratres invisebat, miseros consolans, egenos opibus suis juvans et mortuos sepeliens.

Ea res nunciata est regi, qui jussit Tobiam interfici, et bonis omnibus spoliari.

At Tobias cum uxore et filio delituit sicque regis iram effugit.

148. *Tobia persiste nella pratica di questo dovere, malgrado i suoi amici.*

Die quodam festo, quum domi lautum convivium paravisset, misit filium ut aliquot e sociis ad prandium invitaret.

Reversus filius nunciavit patri hominem Israelitam jacere in foro mortuum.

Exsiliens statim Tobias, cadaver occulte portavit domum, ut illud noctu sepeliret.

Sui illum amici ab hoc officio dehortabantur, at Tobias magis Deum quam regem timens, id facere non destitit.

149. *Tobia diviene cieco, e tollera con pazienza questa afflizione.*

Tobias in præstando solito officio defatigatus, incubuit parieti et obdormivit: forte ex nido hirundinum stercora calida inciderunt in oculos dormientis, unde cæcus factus est.

Quam calamitatem ideo permisit Deus illi evenire, ut esset illustre patientiæ exemplum posteris propositum ad imitandum.

Nam Tobias adeo patienter tulit cæcitatem, ut neque illum querentem quisquam audierit, neque ille eo minus constanter Deum coluerit.

150. *Tobia ha in orrore il furto.*

Uxor Tobiæ in texenda tela comparabat ea quæ ad victum erant necessaria. Quadam die domum attulit hædum, quem pretio laboris quotidiani emerat.

Hædum balantem audivit Tobias; et veritus ne furto ablatus esset, dixit uxori: vide ne iste clam alicui ereptus sit: redde illum domino suo; nefas enim est nobis ex rapto vivere. Adeo vir justus ab omni improbitate abhorrebat.

151. *Avvisi di Tobia a suo figlio.*

Tobias mortem sibi imminere putans, vocavit filium suum: audi, inquit, fili mi, verba patris amantissimi, eaque penitus memoriæ tuæ infixa hæreant, ut vitam sapienter instituas.

Quotidie Deum cogita, et cave ne unquam in eum pecces, ejusque præcepta negligas.

Miserere pauperum, ut Deus tui misereatur: quantum poteris, esto beneficus et liberalis; si tibi magnæ opes suppetant, multum tribue, si parvæ, parum, sed libenter; qnoniam beneficentia hominem ab æterna morte liberat.

Superbiam fuge, neque eam in animum aut in sermonem sinas obrepere.

152. *Continuazione degli avvisi di Tobia a suo figlio.*

Quod tibi nolis fieri, aliis ne facito: fili mi, si quis tibi opus fecerit, statim ei mercedem persolve: consilium semper a viro sapiente exquire: ne societatem cum improbis jungito.

Quum ex hac vita decessero, sepeli corpus meum: matrem tuam colito, memor malorum quæ passa est, dum te in utero gestaret, et quum ipsa supremum diem obierit, eam ponito mecum in eodem sepulcro.

153. *Tobia rende noto a suo figlio ch' egli ha dato ad imprestito dieci talenti a Gabelo.*

Hoc etiam te moneo, fili mi, me commodavisse decem argenti talenta Gabelo, qui nunc commoratur Rage in urbe Medorum.

Tum adolescens patri: omnia, inquit, ut præcipis mihi, faciam, pater: quomodo autem illam pecuniam a Gabelo recipiam, ignoro; nam neque ille me, neque ego illum novi, nec qua via eatur in Mediam scio.

Cui Tobias pater: chirographum Gabeli habeo, quod quum illi exhibueris, statim reddet pecuniam, sed quære tibi hominem fidelem qui tibi sit dux viæ.

154. *L' Angelo Rafaele s' offre per compagno a Tobia.*

Egressus Tobias invenit juvenem stantem et accinctum ad iter faciendum: quem ignorans Angelum Dei esse, salutavit:

Unde es, o bone juvenis? sum, inquit ille, unus ex Israelitis.

Nosti-ne, ait Tobias, viam quæ ducit in Mediam? novi, inquit, et sæpe usus sum hospitio Gabeli, qui ibi habitat.

Tobias ea lætus renunciat patri, qui arcessitum juvenem interrogavit, an vellet esse filii comes et itineris socius, promissa mercede? id se velle respondit juvenis.

Itaque Tobias valedixit parentibus, simulque ambo dederunt se in viam, et canis secutus est eos.

155. *Lagrime della madre di Tobia.*

Profecto Tobia, cœpit mater ejus flere et acerbe queri, quod vir suus dimisisset filium.

Cur nos orbasti solatio senectutis nostræ? melius fuit carere ista pecunia, ad quam recuperandam filius missus est: satis erat nobis quod filii conspectu frui liceret.

Cui maritus: noli flere, inquit, incolumis filius perveniet in Mediam; incolumis ad nos redibit, Deus mittet Angelum, qui ei prosperum iter præstet.

Quibus verbis sedata mulier tacuit.

156. *Tobia liberato da un pesce mostruoso.*

Interea Tobias et Angelus pervenere ad flumen Tigrim, et quum adolescens accessisset ad abluendos pedes, ecce piscis ingens exiliit, quasi illum devoraturus.

Ad cujus aspectum Tobias perterritus, exclamavit: Domine, invadit me: cui Angelus: apprehende illum, et trahe ad te.

Piscis attractus in ripam aliquandiu palpitavit et expiravit.

Tunc jussit Angelus fel piscis seponi, utpote medicamentum salutare: deinde partem carnis coxerunt comedendam in via.

157. *Tobia arriva alla città d'Ecbatana.*

Ut appropinquaverunt urbi, quæ vocabatur *Ecbatana*, dixit Tobias Angelo: apud quem vis ut diversemur in hac urbe?

Cui Angelus: est hic, inquit, vir quidam cognatus tuus, nomine Raguel: is nos hospitio excipiet: habet filiam unicam, quam te oportet uxorem ducere: pete eam a patre, nec dubito quin postulationi tuæ libenter annuat; Deus enim has tibi destinat nuptias, et omnes Raguelis facultates jure hereditario ad te pervenient.

158. *Tobia è ricevuto in casa di Raguele suo parente.*

Eos lætus excepit Raguel, qui conspicatus Tobiam dixit uxori suæ: quam similis est hic adolescens cognato meo!

Tum ad hospites conversus: unde estis, boni juvenes? qui responderunt: sumus ex Israelitis urbis Ninives. Nostis-ne Tobiam? novimus. Tunc Raguel cœpit Tobiam laudibus efferre: quem interpellans Angelus: Tobias, inquit, de quo loqueris, pater istius est. Raguel complexus adolescentem, ait, tibi gratulor, fili mi, quia boni et optimi viri filius es; uxor Raguelis et filia collacrimaverunt.

159. *Matrimonio di Tobia.*

Deinde Raguel jussit apparari convivium, quumque hospites hortaretur ut discumberent; neque ego comedam, inquit Tobias, neque bibam, nisi prius filiam tuam mihi desponderis.

Cui Raguel: Deus profecto meas preces audivit, vosque huc adduxit, ut ista cognato suo nuberet: quapropter noli dubitare quin eam tibi hodie daturus sim uxorem.

Accepta charta, fecerunt conscriptionem conjugii, et laudantes Deum, mensæ accubuerunt.

160. *Gabelo viene alle nozze di Tobia.*

Raguel Tobiam obtestatus est ut apud se quindecim dies moraretur: cujus voluntati obtemperans Tobias, rogavit Angelum ut solus adiret Gabelum, paternamque pecuniam ab illo reciperet.

Itaqne Angelus, sumptis camelis, properavit Ragem, suum Gabelo chirographum reddidit, pecuniam illi creditam

recepit, eumque ad nuptias Tobiæ adduxit.

161. *Inquietudine di Tobia e della sua moglie.*

Interea Tobias pater erat animo anxio et sollicito, quod suus filius in redeundo tardior esset: quare tamdiu moratur filius? inquiebat mœrens: forsitan Gabelus mortuus est, et nemo est qui illi reddat istam pecuniam; illum abesse a nobis vehementer doleo; cœperuntque ipse et uxor ejus flere.

Præsertim luctus matris nullo solatio levari poterat; hæc quotidie domo egressa, circuibat vias omnes, qua filium suum rediturum esse sperabat, ut procul videret eum, si fieri posset, venientem.

162. *Tobia ritorna al padre.*

Consumptis quindecim diebus, Raguel voluit Tobiam retinere; sed Tobias: oro te, ait, dimitte me quamprimum: scis enim parentes meos nunc animo angi mea causa.

Tandem a socero dimissus cum uxore ad patrem redibat.

In itinere dixit illi Angelus: statim ut domum ingressus fueris, Deum adora, et complexus patrem, lini oculos ejus felle piscis, quod servasti, tunc sanabuntur oculi ejus, teque et cœlum pater lætus conspiciet.

163. *Arrivo del giovane Tobia.*

Dum Tobias urbi appropinquaret, mater ejus, ut solebat, in vertice montis sedebat, unde prospicere in longinquum posset; vidit illum procul venientem, currensque nunciavit viro suo.

Tunc canis, qui simul fuerat in via, præcucurrit, et quasi nuncius adveniens, cauda sua hero adulabatur.

Confestim pater consurgens, cœpit, offendens pedibus, currere, et data manu servo, processit obviam filio. Osculatus est eum, cœperuntque ambo præ gaudio lacrimas fundere.

164. *Il padre ricupera la vista.*

Quum ambo Deum adoravissent, eique

gratias egissent, consederunt. Deinde Tobias oculos patris linivit felle piscis, et post dimidiam ferme horam cœpit albugo, quasi membrana ovi, ex oculis ejus egredi, quam apprehensam filius extraxit, atque ille statim visum recepit.

Tunc læti omnes collaudabant Deum: propinqui quoque Tobiæ convenerunt, gratulantes ei omnia bona quæ Deus illi impertierat.

165. *L' Angelo Rafaele si scopre a Tobia.*

Deinde Tobias narravit parentibus beneficia quæ acceperat ab eo itineris duce, quem hominem esse putabat: quare obtulerunt illi dimidiam partem pecuniæ quam attulerant.

Tunc ille dixit eis: ego sum Raphael Angelus, unus ex septem qui adstamus ante Deum: misit me Dominus ut sanarem te: nunc tempus est ut ad eum revertar a quo missus sum. Vos autem debitas Deo grates rependite.

Hæc locutus, ab illorum conspectu ablatus est, nec ultra comparuit.

166. *Avventurata morte di Tobia, sua posterità.*

Tobias, postquam visum recepisset, vixit annis duobus et quadraginta. Instante autem morte, vocatum filium monuit ut semper in timore Domini perseveraret. Tum placida morte quievit.

Mortuo patre, Tobias filius perrexit ad socerum suum Raguelem, illumque omni officio coluit.

Denique quum attigisset novem et nonaginta annos, ipse vita excessit. Omnes autem ejus liberi et nepotes domesticam virtutem sunt imitati, Deoque pariter et hominibus grati et accepti fuerunt.

167. *Re di Giuda Abia ed Asa.*

Hactenus ea quæ ad regnum Israeliticum spectabant breviter attigi: nunc revertor ad reges Judæ a quibus digressus sum.

Roboamo patri successit Abias, qui tres tantum annos regnavit soliumque reliquit Asæ filio.

Asa Deo gratus ob pietatem fuit: quip-

pe aras falsorum numinum evertit, et impios regno suo expulit.

Quam ob causam Deus illi pacem satis diuturnam concessit. Postea tamen Asa bellum gessit cum Israelitis, de quibus victis amplam prædam retulit.

168. *Giosafatte Re di Giuda.*

Mortuo patre, Josaphatus regnare cœpit, fuitque religiosus Dei cultor: quapropter Deus illum gloria et divitiis auxit.

Josaphatus tamen cum Achabo Israelitarum rege impio amicitiam junxit; quæ res illi magno damno fuit: nam conjunctis copiis, pugnarunt adversus regem Syriæ: in prælio Achabus interfectus est, parumque abfuit quin periret et ipse Josaphatus, nec sine auxilio divino incolumis evasit. Inde documentum capere debemus quam periculosa sit improborum societas.

169. *Joramo ed Ocosia, Re di Giuda.*

Josaphato patri successit Joramus, qui a paterna pietate degeneravit; namque

Athaliam impii Achabi filiam duxit uxorem, fuitque socero quam patri similior. Gravi morbo, quem Deus immiserat, consumptus est.

Post hunc Ochosias filius regnum adeptus est, nec diu tenuit, nam pessimæ matris exemplo ad vitia impulsus, misere interiit.

170. *Morte di Atalia, regno di Joas.*

Mortuo Ochosia, mater ejus stirpem regiam interemit, et regnum occupavit. Unus tantum Ochosiæ filius, nomine Joas promiscuæ cædi ereptus fuit, et in templo cum nutrice occultatus.

Hunc Joiadas Pontifex in templo clanculum aluit atque educavit. Post annos fere octo puerum regium centurionibus et plebi coram produxit, occisaque Athalia, in regnum restituit.

171. *Cambiamento di Joas, suoi delitti, sua morte.*

Joas, quamdiu consiliis Joiadæ usus est, observantissimus fuit divini cultus: magnis sumptibus templum exornavit.

Sed, Joiada mortuo, aulicorum adulatione corruptus, ad vitia deflexit, veramque religionem deseruit.

Immemor beneficii a Joiada accepti, filium illius sapienter admonentem lapidibus obrui jussit.

Ipse paulo post a suis in lectulo necatus, sepultura regia caruit.

172. *Amasia Re di Giuda*.

Joæ morte regnum ad Amasiam filium devenit: is Idumæam adortus est cum ingentibus copiis, quas magno sumptu collegerat; sed a Propheta admonitus est, ut magis divino auxilio quam militum multitudini confideret.

Itaque dimissa militum parte, parva manu cum hoste conflixit, et insignem victoriam reportavit.

Deinde elatus victoria, Deum deseruit, et a rege Samariæ, quem temere lacessiverat, amisso exercitu, captus est.

173. *Osia e Gioata, Re di Giuda*.

Osias Amasiæ filius et successor fuit.

Philistæos, Deo favente, domuit, Arabes devicit.

Postea animum ejus invasit superbia; munus sacerdotum sibi arrogavit; thus Deo ausus est offerre, quod solis sacerdotibus fas erat, quumque a Pontifice admonitus non paruisset, turpi morbo, quem *lepram* vocant, correptus est.

Quare procurationem regni coactus est relinquere Joathæ filio, qui recte imperium administravit.

174. *Achas Re di Giuda.*

Achas Joathæ filius in Deum impius fuit, et numina gentium coluit. Regis exemplum brevi secuta est civitas ipsa.

Quam ob causam Deo invisus, magnam cladem ab Samariæ et Syriæ regibus accepit, nec illum calamitas ad meliorem mentem revocavit.

Non eum puduit ab Assyriis auxilium petere, aurumque et argentum a templo ablatum, illorum regi dono mittere: venit Rex Assyriorum, et primum quidem hostes ejus qui se advocaverat, profligavit, sed deinde ipsius etiam regnum vastavit.

175. *Regno di Ezechia, di lui pietà.*

Ezechias singulari pietate floruit: statim ac regno potitus est, populum et sacerdotes cohortatus, urbem a paternis superstitionibus expiavit, templum ornavit, cæremonias, quæ jampridem omissæ fuerant restituit.

Nec minor ei fuit in bello gerendo virtus, quam in religione tuenda pietas: Philistæos multis præliis contudit, Judæosque a tributis, quæ pendebant Assyriis, liberavit.

176. *Malattia di lui, e guarigione miracolosa.*

Iisdem temporibus Ezechias in gravem morbum incidit: quumque Isaias Propheta illi denunciasset vitæ finem adesse, Deum Rex cum lacrimis oravit, ne sibi vitam adimeret.

Precibus ejus et lacrimis motus Deus, quindecim annorum usuram illi concessit, atque ad faciendam fidem, solis umbra, rege ita postulante, per decem lineas regressa est in ejus horologio.

Tertio post die Ezechias sanatus templum adiit.

177. *Il Re d'Assiria assedia Gerusalemme, che Iddio libera per mezzo di un miracolo.*

Rex Assyriorum bellum Ezechiæ intulit: Hierosolymam obsidione cinxit, minitans urbis excidium, nisi cives matura deditione sibi consulerent.

In hoc statu rerum Ezechiam confirmavit Isaias, pollicitus divinum auxilium non defuturum, brevique obsidionem solutum iri.

Et vero nocte sequenti Angelus Dei centum octoginta quinque hostium millia leto dedit. Rex Assyriorum trepidus in patriam fugit, ibique paulo post a filiis occisus est.

178. *Morte del Re Ezechia.*

Ezechias tanto periculo liberatus, in summa pace reliquum vitæ tempus egit: omnia illi feliciter cedebant, quia Deus illi favebat: ipse tot beneficiis divinis obligatus, in eadem constanter pietate

mansit: omnem suam spem in Dei auxilio posuit: iis rebus quæ Deo placebant, animum semper intendit.

Regnavit annos novem et viginti, quibus exactis, placida morte decessit. Populus eum luxit, et corpus ejus inter sepulcra avorum regum loco editiore collocatum est.

179. *Delitti di Manasse, sua prigionia, e penitenza.*

Ezechiæ successit Manasses, patris religiosi filius impius. Is, relicto veri Dei cultu, falsa numina adoravit.

Ad impietatem accessit crudelitas; quum enim Isaias Propheta iram divinam illi denunciasset, Rex furore percitus, Prophetam serra lignea secari jussit.

Necem vatis sui brevi ultus est Deus: Manasses ab Assyriis victus, captusque est, et in vincula conjectus.

Ibi calamitate edoctus, scelerum veniam supliciter a Deo petiit et impetravit: in regnum restitutus Deum pie coluit.

180. *Amone Re; repentina morte; di lui pietà di Giosia suo figlio.*

Amon, Manassis filius, paternam impietatem imitatus est, non vero pœnitentiam.

Non ultra biennium regnavit, et a suis domi interfectus est.

Cui successit Josias vir sanctus et religiosus: is a puero virtuti deditus, populum ad legitimum cultum revocavit.

At illum deinde inconsiderata fiducia perdidit; nam contra Ægyptios exercitum duxit, admonitusque a Deo ut prælio abstineret, nihilominus acie dimicavit. Itaque, re male gesta, vulnus accepit, et paucis post diebus mortuus est.

181. *Geconia e suoi due fratelli Re di Giuda.*

Josias moriens tres reliquit filios: ex his Joachas tres dumtaxat menses regnavit: bello captus est ab Assyriorum Rege.

In Joachæ locum suffectus est Jechonias, quo regnante Nabuchodonosor Ba-

byloniorum Rex Hierosolymam expugnavit, cives Babylonem transtulit, relicta vili plebecula, cui præfecit Sedeciam postremum Regem.

Quum Sedecias rebellasset, Nabuchodonosor reversus urbem diruit, templum incendit, Sedeciam, effossis prius oculis, in carcerem misit.

182. *Daniele e suoi compagni allevati nel palazzo di Nabucodonosorre.*

Inter captivos, qui Babylonem abducti fuerant, delecti sunt pueri eximia forma, Daniel, Ananias, Misael et Azarias: hi cum aliis multis in ipsa regia educabantur, ut postea ad mensam regis consisterent, eique accumbenti ministrarent.

Nabuchodonosor jusserat eos, quo meliore vultu essent, iisdem cibis ali, quibus ipse vescebatur; at generosi illi pueri cibis profanis, quia id lex vetabat, uti noluerunt, sed solis leguminibus; attamen robustiores ac nitentiores facti sunt ceteris pueris, quibuscum nutriebantur.

183. *I tre garzoni nella fornace.*

Nahuchodonosor sibi posuit statuam auream, quam ab omnibus jussit adorari, proposita mortis pœna iis qui parere nollent.

Ananias Misael et Azarias mori maluerunt, quam honorem soli Deo debitum statuæ deferre.

Iratus Rex eos vestitos et catenis vinctos conjecit in fornacem ardentem, sed flamma nihil illis nocuit: nec corpus adussit ignis, nec vestes quidem mutavit, at solvit tantummodo vincula quibus constringebantur, ita ut illæsi in media fornace ambularent.

184. *Daniele nella fossa de' leoni.*

Daniel apud Regem gratia plurimum valebat ob singularem prudentiam: quapropter invisus erat aulicis, qui ei insidias parabant: suaserunt regi ut edicto vetaret quemquam coli, nisi se, per dies triginta.

Non paruit Daniel edicto impio; sed

quotidie Deum precabatur, uti facere ante consueverat.

Explorantes eum aulici accusaverunt, Rexque coactus est hominem sibi carum objicere leonibus: nam ita lex ferebat. Sed feræ Danieli pepercerunt, Rexque miraculo commotus, ipsos accusatores leonibus devorandos tradidit.

185. *Istoria d' Ester, moglie del Re Assuero.*

Mardochæus, unus ex captivis, Judæos e magno periculo liberavit. Filiam fratris sui utroque parente orbam, nomine Estherem, educaverat.

Hanc Rex Assuerus duxerat uxorem, et valde diligebat.

Erat tunc aulicus quidam apud Regem gratiosus, nomine Aman, qui favore regio superbiens, adorari se volebat; quod facere renuens Mardochæus, grave in se odium Amanis accenderat.

Aman ulciscendi inimici causa universam Judæorum gentem perdere statuit, edictumque ea de re ab Assuero impetravit.

186. *Mardocheo espone ad Ester il pericolo del suo popolo*

Ubi ad aures Mardochæi crudele edictum pervenit, statim, conscissis vestibus, saccum induit, conspersusque cinere perrexit ad regiam, et illam implevit questibus.

Esther, lamentantis voce audita, quæsivit quid istud rei esset: ut cognovit Mardochæum, Judæosque omnes esse neci destinatos, invocato Deo, adiit regem, suæ gentis ruinam deprecatura. Non tamen continuo rem aperuit regi, sed eum ad convivium invitavit.

187. *Disgrazia di Amano, di lui morte ignominiosa.*

Assuerus ad convivium cum Amane venit: et quum hilari esset animo, Esther ad illius pedes se abjecit supplex.

Cui Rex promisit nihil ei se negaturum, etiamsi dimidiam regni sui partem peteret.

Tum Esther: meam, o Rex, meæque

gentis salutem precor: nam crudelis iste Aman nos devovit neci.

Qua re permotus est Assuerus, audiensque crucem ab eo paratam esse Mardochæo, Amanem ipsum eidem cruci jussit affigi.

188. *Ciro, Re di Persia, s' impadronisce di Babilonia, e concede la libertà ai Giudei. Anno del mondo* 3470.

Captivitas Babylonica per septuaginta annos duravit, idque prædixerat Deus. Postquam illud tempus effluxit, Cyrus Persarum Rex, devicto Babyloniorum Rege, Judæis fecit potestatem in patriam remigrandi, templumque restituendi: sacra etiam vasa, quæ Nabuchodonosor abstulerat, reddi jussit.

Itaque Judæi, duce Zorobabele, Hierosolymam regressi sunt, et prima novi templi fundamenta jecerunt; sed ædificatio diu intermissa fuit, quia illam impediebant vicinæ gentes.

189. *Stato de' Giudei dopo il loro ritorno della cattività.*

Reversi in patriam Judæi, composito urbis statu, non jam Reges habuere, sed imperium penes Pontifices fuit: tributa tamen pensitarunt primum Persis, deinde Græcis, post devictum ab Alexandro Darium.

Nec deinceps ab avita religione unquam desciverunt, quamvis ea de causa a pluribus Regibus vexati fuerint, ac præsertim ab Antiocho Rege Syriæ: quæ pars historiæ Iudaicæ nunc narranda venit.

190. *Istoria de' Maccabei.*

Antiochus, Syriæ Rex, sacram Judæorum legem evertere aggressus est: edixit ut omnes, relictis majorum suorum institutis, gentilium ritu viverent: aras falsis diis per universam Judæam extruxit: omnia templi Hierosolymitani ornamenta detraxit: libros sacros jussit comburi: reluctantes inauditis suppliciis affecit: urbem innumera cæde vastavit: ac

ne Judæi tot malis oppressi rebellarent, præsidium in arce collocavit,

191. *Costanza di Eleazaro.*

Ex Judæis multi patriam deseruerunt, declinandi periculi causa: multi mortem oppetierunt, potius quam a lege divina discederent.

Insignis fuit Eleazari senis constantia: is aperto ore compellebatur carnem suillam comedere, quam Judæis lex interdicebat.

At vir fortissimus cibum vetitum respuebat indignans: quamobrem quum ad supplicium duceretur, sui eum amici hortabantur, ut aliam carnem, quam attulerant, comedendo, simularet se Regi paruisse, sicque mortem vitaret.

192. *Morte di Eleazaro.*

Eleazarus rem pravam suadentibus noluit assentiri; ætati nostræ, inquit, non convenit ista simulatio: non committam ut periculosum exemplum adolescentibus relinquam: multo satius est perire, quam propter brevem vitæ usuram tur-

pitudinis notam meo nomini inurere. Si vestro obsequar consilio, hominum quidem suppliciis eripiar; sed iram divinam non effugiam.

His dictis, mortem fortiter subiit, æternamque gloriam est consecutus.

193. *Martirio di una madre, e de' suoi sette figliuoli.*

Præclarum Eleazari exemplum secuta est mulier quædam cum septem filiis.

Hi omnes simul comprehensi sunt et virgis cæsi, ut ad peccandum adigerentur; sed eos nulla vis potuit a lege divina abducere. Illorum natu maximus declaravit, se suosque fratres paratos esse mori magis, quam culpam committere.

Iratus Rex ollas æneas succendi jussit; tum ei qui locutus fuerat, linguam amputari, cutem capitis detrahi, summas manus ac pedes præcidi, et truncum corpus in olla torreri.

Aderant tristi spectaculo ceteri fratres cum matre, seque invicem hortabantur ad mortem fortiter tolerandam.

Tum comprehensus est secundus, et post detractam capitis cutem cum capillis,

interrogatus num vellet carnem oblatam edere, negavit se id facturum: quapropter præcisis membris, in ollam ardentem missus est.

Quum extremum spiritum ageret, ad Regem conversus: tu quidem, ait, hanc vitam nobis eripis: sed amissam nobis reddet Deus, pro cujus lege eam profundimus.

Post hunc tertius similiter cruciatus est: linguam postulanti protulit amputandam, manusque protendens, dixit: hæc membra a Deo accepta, nunc propter Deum contemno, quia spero fore ut ea recuperem.

Rex et alii circumstantes admirabantur animum adolescentis, qui acerbissimum dolorem pro nihilo ducebat.

Hoc extincto, quartus eodem supplicio necatus est. Quum jam morti esset proximus, dixit: nobis optabile est leto dari, quoniam mortem pro divina lege oppetitam immortalitas consequetur.

Quum quintus a carnificibus torqueretur, sic locutus est: abuteris, o Rex, potestate tua: scilicet putas nos omnino derelictos esse a Deo, et omni ope destitutos, atque idcirco innumeris malis nos

opprimis; sed mox ipse divinæ potentiæ vim experturus es.

Pari constantia sextus verbera et tormenta pertulit, quibus pæne confectus, Regem sic compellavit: noli errare, et malis nostris gloriari: nos propter peccata nostra hæc patimur, at brevi cum Deo in gratiam redibimus: tu vero superbiæ et crudelitatis istius pœnas dabis gravissimas.

Ex septem fratribus unus tantum supererat, natu minimus. Quem Antiochus cœpit illicere ut legem desereret, affirmans eum divitem fore et beatum; sed adolescens nec minis movebatur, nec promissis.

Quare matrem Rex hortatus est, ut filio suaderet imperata facere. Illa irridens crudelem tyrannum, sic filium allocuta est: miserere, fili mi, miserere matris tuæ, quæ te utero gestavi, quæ te natum lacte alui: noli a fraterna virtute degenerare: noli timere carnificem istum. Deum unum time, Deum intuere, a quo mercedem recipies.

His verbis confirmatus adolescens, exclamavit: non Regi obsequor, sed legi: tum conversus ad Antiochum: tu quidem, o sceleste, Dei omnipotentis iram

non effugies: erit tempus quum ab eo percussus et dolore victus, te hominem esse confiteberis. Nisi gens nostra in Deum peccavisset, nunquam in has miserias incidissemus; sed mox Deus, meo fratrumque meorum sanguine placatus, genti nostræ reconciliabitur, et nos, post mortem patienter toleratam, æterna vita donabit.

Tum Antiochus indigne ferens se derisum esse, in adolescentulum crudelius etiam, quam in ceteros desæviit, et illum exquisito supplicio necavit.

Denique septem filiorum cædem matris nece cumulavit. Hæc mulier plane admirabilis, et sempiterna memoria digna, postquam filios certantes et aspectu et verbis adjuverat, postquam morientes magno animo conspexerat, ipsa diram mortem subiit, suumque sanguinem cum filiorum sanguine commiscuit.

194. *Zelo di Mattatia e de' suoi figli.*

Erat tunc Hierosolymæ sacerdos, nomine Mathathias cum quinque filiis, Juda, Jonatha, Simone, Eleazaro et Joanne.

Hi relicta urbe, ne viderent mala, quibus ea conflictabatur, secesserunt in solitudinem.

Eo confluxit multitudo hominum, quibus cordi erant leges divinæ, brevique ad speciem justi exercitus crevit.

Tunc, duce Mathathia, statuerunt patriam armis liberare, et religionem tueri: itaque aras passim falsis numinibus erectas everterunt, neglectumque veri Dei cultum restituerunt.

195. *Mattatia muore. Prime azioni di Giuda Maccabeo.*

Interea Mathathias mortuus est, moriensque exercitui præfecit Judam filium, qui dictus est Machabæus.

Is bellum a patre susceptum strenue persecutus est. Omnia optimi ducis munia egregie implevit: divino, quod invocaverat, auxilio fretus, castella expugnavit, urbes præsidiis munivit, Apollonium unum ex præfectis Antiochi vicit, et ipse sua manu in acie interfecit, ejusque gladio, quem illi detraxerat, in præliis deinceps usus est.

196. *Vittoria di Giuda Maccabeo sopra Nicanore.*

Antiochus, ubi audivit victum fuisse Appollonium, ira exarsit: mandatum dedit Lysiæ, ut Judæam vastaret, gentemque universam deleret.

Lysias adversus Judæos misit Nicanorem et Gorgiam, quibus dedit quadraginta peditum et septem equitum millia: hi castra posuerunt non longe ab urbe Hierosolyma.

Judas, cujus spes omnis in Deo posita erat, non dubitavit cum tribus hominum millibus prælium committere. Tam exigua manu copias regias prostravit, et ingenti præda potitus est.

197. *Lisia vinto da Giuda.*

Hæc clades nunciata est Lysiæ, qui existimans id culpa imperatorum accidisse, statuit ipse exercitum ducere. Venit igitur in Judæam cum sexaginta quinque hominum millibus.

Habebat Judas decem tantum millia hominum; tamen adversus Lysiam processit,

et invocato prius divino auxilio, cum hoste conflixit.

Quinque hominum millia de exercitu Lysiæ cecidit, reliquos adeo perterruit, ut in fugam versi sint.

198. *Giuda purifica il Tempio che era stato macchiato dagl' infedeli.*

Pulsis hostibus, Judas restituendo cultui divino animum intendit: rediit victor in urbem Hierosolymam, quæ fœdam sui speciem præbebat.

Portæ templi exustæ erant, altare pollutum, virgulta in atriis, quasi in saltu, enata.

Judas omnia purgavit, portas refecit, novum altare erexit, cujus dedicatio, magna totius populi frequentia, clangentibus tubis, facta est; decretumque, ad memoriam rei sempiternam, quotannis diem solemnem celebratum iri.

199. *Segni sensibili della protezione di Dio sopra Giuda Maccabeo.*

Concitatæ ob restitutum templum gentes vicinæ, bellum Judæis intulerunt:

contra illas Judas Machabæus dimicavit: eo in prælio Deus manifestum se præbuit Judæ adjutorem; nam inter pugnandum apparuerunt quinque viri equis et virtute insignes, quorum duo Judam medium habentes, incolumen servabant, in hostes vero tela et fulmina jaciebant: unde illi oculis et mente turbati ad viginti quinque millia interfecti sunt.

200. *Antioco è percosso da Dio.*

Antiochus ut cognovit suos duces a Juda Machabæo fuisse devictos, amens furore, in Judæam citato curru contendit, excidio gentis et urbis acceptam cladem ulturus.

At illum subitus viscerum dolor corripuit a Deo immissus; quumque nihilominus cursum acceleraret, e curru graviter decidit. Casus gravis ægrum jam corpus valde afflixit; unde factum est, ut membra corrupta scaterent vermibus, et fœtorem late emitterent, exercitui et ægro ipsi intolerabilem.

201. *Morte di Antioco.*

Antiochus doloris acerbitate victus, tandem ad sanam mentem rediit: se mortalem esse agnovit, et recordatus malorum, quibus Judæos affecerat, aperte confessus est se suorum scelerum pœnas luere: promisit se Judæos florentes beatosque facturum.

Sed quia ea omnia metus mortis ipsi extorquebat, non vera pœnitentia, divinam misericordiam non flexit Rex impius et homicida, et morbo in horas ingravescente, misere interiit.

202. *Lisia è vinto una seconda volta da Giuda Maccabeo.*

Antiocho successit filius, cui nomen *Eupator* fuit. Hic paterni in Judæos odii heres, contra eos misit Lysiam, qui jam semel victus a Juda, hanc maculam cupiebat eluere.

Judas ad opem divinam confugit, uti facere solebat, oravitque Dominum ut Angelum mitteret sui populi adjutorem.

Deinde sumptis armis, obviam hosti

cum suis progressus est. Tunc ante aciem Judæorum visus est eques, veste candida, armis aureis indutus, hastam vibrans.

Quo prodigio confirmati Judæi, leonum more in hostes irruerunt, et undecim millia peditum, equites mille et sexcentos prostraverunt.

203. *Il Re Eupatore viene egli stesso in Giudea con una poderosa armata.*

Rex ipse Eupator, ad opprimendum Judam Machabæum, omnes regni sui vires collegit: itaque cum centum millibus peditum, et viginti millibus equitum in Judæam ingressus est.

Præibant elephanti vasta corporis mole et horrendo stridore terribiles: singulis belluis impositæ erant ligneæ turres, ex quibus pugnabant milites armati.

Sed Judas, qui potentiæ divinæ magis, quam numero militum confidebat, isto terrifico belli apparatu non fuit commotus; in eam castrorum hostilium partem irruit, ubi erat tabernaculum Regis, et occisis quatuor hominum millibus, tantas opes dissipavit.

204. *Coraggio di Eleazaro fratello di Giuda Maccabeo.*

Memorabilis fuit hæc pugna fortitudine et morte Eleazari: is viderat belluam unam ceteris majorem, ac phaleris regiis circumtectam. Existimans illa regem vehi, se pro communi salute devovit: per medios hostes ad belluam properavit, sub illius ventrem subiit, repetitis ictibus confossam occidit, et belluæ labentis pondere oppressus, ipse occubuit.

205. *Empietà di Nicanore, sua sconfitta, e sua morte.*

Demetrius, occupato Syriæ regno, adversus Judæos Nicanorem misit. Hic impius, extensa in templum dextera, ausus est minari se Dei ædem solo æquaturum.

Judas et milites ejus, quamquam pauci erant, cum illo conflixerunt, manu quidem pugnantes, sed Dominum animo orantes.

Regium exercitum ad internecionem ceciderunt. Nicanor ipse inter hostium

cadavera repertus est, cujus caput avulsum Judas Hierosolymam ferri jussit, manumque nefariam templo affixam, suspendi.

206. *Morte di Giuda Maccabeo.*

Mox secutum est alterum prælium cum Bacchide uno ex Demetrii præfectis: quod quidem prælium fuit Judæis funestum: nam illi, amissa quam in Deum habuerant fiducia, animo conciderunt, et alii alio dilapsi sunt.

Judas cum octingentis tantum hominibus impetum hostium sustinuit: immo oppositam sibi aciei partem fudit, sed multitudine hostium circumventus, illorum telis confossus est. Quam carus populo fuerit, mœrore funeris indicatum est; sui eum cives diu luxerunt.

207. *Gionata succede a Giuda Maccabeo; di lui morte.*

In locum Judæ suffectus est Jonathas. Is fraternæ virtutis æmulus, Bacchidem pluribus præliis vicit, illumque ad petendam pacem adegit.

Interea Demetrium Regem interfecit Alexander, qui se Antiochi filium dictitabat. Is fœdus cum Jonatha fecit, eum veste purpurea donavit, semperque in data fide mansit. Ita quandiu Alexander regno potitus est, res Judæorum tranquillæ fuerunt: sed paulo post Jonathas a Triphone quodam per insidias necatus est.

208. *Simone succede a Gionata; morte, e successore di lui.*

Summa rerum ad Simonem Jonathæ fratrem delata est. Is funus fratris magnifice curavit, nec diu regnavit; nam et ipse generis sui fraude periit.

Simoni patri successit Joannes, nomine Hircanus, qui post annum mortuus, heredem reliquit filium Aristobulum. Hic primus omnium post captivitatem regium nomen sumpsit, capitique diadema imposuit.

209. *La Giudea diviene tributaria ai Romani: Erode Re: Nasce il Messia. Anno del mondo* 4000

Mortuo Aristobulo, Alexander ejus filius regnavit. Is nulla re memorabili gesta decessit. Duos reliquit filios, qui acriter de regno inter se decertarunt.

Hujus dissidii occasione, Pompeius populi Romani dux in Judæam venit, specie quidem restituendæ inter fratres concordiæ, revera ut istam provinciam Romano adjungeret imperio: Judæam stipendiariam populi Romani fecit.

Paulo post regnum Judææ invasit Herodes alienigena: hunc primum Judæi habuerunt regem ex alia gente ortum, eoque regnante, natus est Christus, uti prædixerant Prophetæ.

FINIS.

DIZIONARIO

Delle voci usate in questo libro, e loro particolare significato.

ABBREVIATURE

m. mascolino.	*cong*. congiuntivo.
f. femminino	*prep*. preposizione.
n. neutro.	*avv*. avverbio.
plur. plurale.	*v*. vedi.
indecl. indeclinabile	*pret*. preterito.
agg. aggettivo.	*part*. participio.
gen. genitivo.	*dep*. deponente.
pass. passivo.	

A

A, ab, *prep. che regge l'ablativo, da.*

Abduco, cis, xi, ctum, cere: *condur via, distornare*. A lege divina: *dalla legge di Dio*

Abelus, li, *m. Abele, nome d'uomo*.

Abeo, is, ivi, o ii, itum ire: *partire, andarsene.*

Abfui *pret. di* absum. Parum abfuit quin: *poco mancò che* . . . .

Abhorreo, es, rui, rere: *aver orrore*.

Abi, *imperativo di* abeo.

Abjeci, *pret. di* abjicio.

Abiens, abeuntis, *part. di* abeo.

Abii, *pret. di* abeo.

Abjicio, is, jeci, jectum, jicere: *gettare* Se abjecit ad pedes: *gettossi* a'*piedi.*

Ablatus, a, um, *part. di* aufero: *tolto, portato via*.

Abluo, is, ui, utum, uere *lavare*.

Abnuo, is, nui, nuere: *ricusare, dir di no*.

Abrahamus, i, *m*. *Abramo nome d' uomo*.

Absalon, onis, *m*. *Assalonne, nome d' uomo*.

Abscondo, is, di, ditum, dere: *nascondere*.

Abstineo, es ui, tentum, nere: *astenere, astenersi*

Abstuli, *pret. di* aufero.

Absum, abes, abfui, abesse: *esser lontano*. Tantum abest ut. *molto meno che*.

Absumo, is, sumpsi, sumptum, ere: *consumare*.

Absumptus, a, um, *part. di* absumo: *consumato*.

Abundantia, æ, *f*. *abbondanza*.

Abutor, eris, usus sum, uti: *dep*. *abusarsi*.

Accedo, is, essi, essum, dere: *accostarsi, congiungersi*: dolor alius accessit: *un altro dolore sopraggiunse*.

Accelero, as, avi, atum: *affrettare*. Cursum accelerare: *affrettare il passo*

Accendo, is, di, sum, dere: *accendere*. Odium grave: *accendere un odio implacabile*.

Accensus, a; um, *part. di* accendo.
Accepi, *pret. di* accipio.
Acceptus a, um, *part. di* accipio: *ricevuto, accetto, caro.*
Accido, dis, di, dere: *cadere, accadere.*
Accidit ut: *succede che. . . .*
Accinctus, a, um, *part. di* accingo: *apparecchiato, pronto.* Ad iter: *pronto a partire.*
Accingo, is, inxi, ctum, gere: *accingersi.*
Latus gladio: *mettersi la spada al fianco.*
Accinxi, *pret. di* accingo.
Accipio, is, cepi, ceptum, ere: *ricevere, prendere.*
Accisus, a, um: *tagliato estenuato.* Accisus crinis: *capello tagliato.*
Accommodo, as, avi, atum, are: *adattare, accomodare.*
Accumbo, is, cubui, itum, bere: *giacere appresso.* Accumbere mensæ: *mettersi a sedere a tavola.*
Accusator, oris, *m. accusatore.*
Accuso, as, avi, atum, are: *accusare.*
Acer, acris, acre, *agg. pronto, diligente.*
Acerbe, *avv. acerbamente, crudelmente.*
Acerbitas, atis, *f. acerbità, asprezza.*
Acerbus, a, um, *agg. acerbo, aspro.*
Achabus, bi, *m. Acabbo, nome d'uomo.*
Acies, ei, *f. esercito, schiera.* Acie dimicare: *battersi in esercito schierato.*
Acriter, *avv. agramente, arditamente.*

Ad, *prep. che regge l'accusativo, a, sino, verso.*

Adamo, as, avi, atum, are: *amare molto.*

Adamus, i, *m. Adamo, nome d'uomo.*

Adaquo, as, avi, atum, are: *adacquare, abbeverare.*

Addico, is, xi, ctum, cere: *dare, destinare.* Addicere in servitutem: *rendere schiavo.*

Addo, dis, didi, ditum, dere: *aggiungere.*

Adduco, cis, xi, ductum, cere: *costringere, menare.*

Adductus, a, um, *part. di* adduco.

Adegi, *pret. di* adigo.

Ademi, *pret. di* adimo.

Adeo ut. *cong. di sorta che.*

Adeo, is, ivi, o ii, itum, ire: *far visita, visitare.*

Adeptus, a, um, *part. di* adipiscor: *acquistato, e che ha acquistato.*

Adhæreo, es, si, sum, ere: *star attaccato, tenersi saldo.*

Adhibeo, es, bui, bitum, bere: *usare.* Adhibere fidem: *prestar fede.*

Adhuc, *avv. ancora, sino a quest'ora.*

Adigo, is, egi, actum, igere: *stimolare.* Ad peccandum: *stimolare a commettere un peccato.* Ad petendam pacem: *costringere a chieder pace.*

Adimo, is, emi, emptum, dimere: *togliere, portar via.*

Adipiscor, eris, eptus sum, sci, *dep. acquistare, pervenire a . . .*
Aditus, us., *m. adito, entrata.*
Adjudico, as, avi, atum, are: *aggiudicare.*
Adjnmentum, i, *n. ajuto, soccorso.* Esse adjumento: *essere utile.*
Adjungo, is, unxi, unctum, gere: *accoppiare.* Romano imperio: *unire al Romano impero.*
Adjutor, oris, *m. protettore.* Se præbere adjutorem: *farsi protettore.*
Adjuvo, as, juvi, jutum, are: *ajutare, giovare,*
Administro, as, avi, atum, are: *ministrare, governare.*
Admirabilis, *m. f.* le, *n. ammirabile.*
Admirandus, a, um, *add. maraviglioso.*
Admiror, aris, atus sum, ari, *dep. ammirare.*
Admitto, is, misi, missum, tere: *accettare, commettere.*
Admoneo, es, nui, nitum, nere: *ammonire, avvisare.*
Admonitus, a, um, *part. di* admoneo: *avvisato.*
Admoveo, es, movi, motum, vere: *appressare.* Ori admovere: *avvicinare alla bocca.*
Adolescens, tis, *m. giovine.*
Adolescentulus, i, *m. giovinetto.*

Adolesco, scis, adolevi, dultum, lescere: *crescere, divenir grande.*

Adopto, as, avi, atum, are: *adottare, eleggere, prendere per suo figlio.*

Adorior, iris, adortus sum, riri, *dep. assalire, incominciare.*

Adoro, as, avi, atum, are, *adorare.*

Adortus, a, um, *part. di* adorior: *che ha assalito, che ha incominciato.*

Adsto, as, stiti, stare: *esser presente, stare in piedi.*

Adsum, ades, adfui, adesse: *esser presente.*

Adveniens, tis, *part. di* advenio: *colui che arriva.*

Advenio, is, veni, ventum, nire, *arrivare.*

Adventus, us, *m. arrivo.*

Adversus, a, um: *contrario.* Ex adverso: *dall' altra parte.*

Adversus, *prep. che regge l' accusativo: contra.*

Adulàtio, nis, *f. adulazione.*

Adulor, aris, atus sum, ari, *dep. adulare, lusingare.*

Adultero, as, avi, atum, are: *adulterare, comettere un adulterio.*

Adultus, a, um, *part. di* adolesco: *cresciuto, adulto.*

Advolo, as, avi, atum, are: *volare, andar volando, correr verso.*

Aduro, is, ussi, ustum rere: *abbruciare.*

Aedes, is, *f. tempio.*

Aedificatio, onis, *f. fabbrica, edificamento.*

Aedifico, as, avi, atum, are: *edificare fabbricare.*

Aeger, ægra, ægrum; *malato.*

Aegre, *avv. mal volentieri.* Aegre ferre: *soffrire mal volontieri.*

Aegroto, as, avi, atum, are: *esser malato.*

Aegyptius, a, um: *Egiziano, che è d'Egitto.*

Aegyptus, i, *f. l'Egitto, regno d'Africa.*

Aemulus, i, *masc. rivale, imitatore.* Fraternæ virtutis: *emulo del valore di suo fratello.*

Aeneus, a, um: *di bronzo, o di rame.*

Aequalis, *m. f.* le, *n. eguale.*

Aequævus, a, um: *della medesima età.*

Aeque, *avv. giustamente. egualmente.*

Aequo, as, avi, atum, are: *agguagliare.* Solo æquare, *spianare.*

Aequus, æqua, æquum: *uguale, giusto.* Aequo animo: *tranquillamente.*

Aër, aeris, *m. l'aria.*

Aeneus, a, um: *di bronzo.*

Aerumna, æ, *f. miseria, calamità.*

Aestimo, as, avi, atum, are: *stimare, apprezzare.*

Aetas, atis, *f. età.* Ab ineunte ætate: *dalla fanciullezza.*

Aeternus, a, um: *eterno.*

Affecto, as, avi, atum, are: *affettare, aspirare.*

Affero, fers, attuli allatum, ferre: *portare*, *arrecare*.

Afficio, is, feci, ectum, icere: *toccare, far impressione*.

Affigo, is, xi, xum, gere: *ficcare attaccare*.

Affirmo, as, avi, atum, are: *affermare*.

Affixi, *pret. di* affigo.

Affixus, a, um, *part. di* affigo: *fisso*, *conficcato*.

Afflictus, a, um, *part. di* affligo. Res afflictæ: *affari che sono in mal essere*.

Affligo, is, xi ctum, gere: *affliggere*, *abbattere*, *angustiare*.

Affluo, is, xi xum, luere: *abbondare*. Opibus, et deliciis: *essere colmato di ricchezze e di delizie*.

Africa, æ, *f. l' Africa*, *una parte del mondo*.

Age, *pl.* agite: *orsù, or via*.

Ager, agri, *m. campo*.

Aggredior, eris, essus sum, edi, *dep. assalire*, *intraprendere*.

Aggressus, a, um, *part. di* aggredior.

Agnosco, cis, novi, nitum, scere: *riconoscere*.

Ago, is, egi, actum, gere: *fare*. Gratias agere: *render grazie*.

Agricola, æ, *m. agricoltore*, *contadino*.

Aio, ais, ait, aiunt: *dico io*, *dici tu*, *dice egli*, *dicono essi*.

Albugo, ginis, *f. albugine*, *macchia bianca negli occhi*.

Alexander, dri, *m. Alessandro, nome d'uomo.*

Alienigena, æ, *m. f. forestiere, straniero, d'un altro paese.*

Alienus, a. um: *che appartiene ad altrui, d'altra famiglia.*

Aliquandiu, *avv. alquanto tempo.*

Aliquando, *avv. una volta.*

Aliquot, *indecl. alquanti, alcuni.*

Alius, a, ud: *altro, differente.* Alii alio dilapsi: *dispersi, l'un d'una parte l'altro dall'altra.*

Alligo, as, avi, atum, are: *legare.*

Alloquor, eris, cutus sum, qui: *parlare a qualcheduno.*

Alo, is, alui, alitum, *e* altum, alere: *nodrire, nutrire.*

Altare, is, *n. altare.*

Alter, a, um, *gen.* ius: *altro, secondo.*

Altercatio, onis, *f. altercazione, contesa di parole.*

Altum, i, *n. l'alto mare.* Fluitare in alto: *essere in alto mare.*

Altus, a, um: *alto, sublime.*

Alveus, i, *m. alveo, letto di un fiume.* Pleno alveo fluere: *scorrere a piene onde.*

Alui, *pret. di* alo.

Amalecitæ, arum, *masc. Amaleciti, popolo.*

Aman, nis, *m. Amano, nome d'uomo.*

Amans, tis: *che ama.* Novitatis amans: *amante di novità.*

Amasias, æ, *m. Amasia, nome d' uomo.*
Ambo, æ, o, *agg. due, tutti due.*
Ambulo, as, avi, atum, are: *camminare, passeggiare.*
Amens, entis: *insensato, pazzo.* Amens furore: *trasportato da furore.*
Amice, *avv. amichevolmente.*
Amicitia, æ, *f. amicizia.*
Amisi, *pret. di* amitto.
Amissus, a, um, *part. di* amitto: *perduto, smarrito.*
Amitto, is, isi, sum, tere: *perdere.*
Amnis, is, *m. fiume.*
Amo, as, avi, atum, are: *amare.*
Amœnus, a, um: *ameno, piacevole.*
Amon, *m. Amone, nome d' uomo.*
Amor, oris, *m. amore.* Complecti amore: *amare.*
Amoveo, es, vi, motum, vere: *rimuovere, levar via.*
Amplexor, aris, atus sum, ari, *dep. abbracciare.*
Amplexus, us, *m. abbracciamento.*
Amplus, a, um: *spazioso, vasto.* Ampla præda: *ricco bottino.*
Amputo, as, avi, atum, are: *tagliare.*
An? *forse? se?*
Angelus, i, *m. Angelo.*
Ango, is anxi, angere: *affliggere, tormentare.*
Anima, æ, *f. anima.*

Animadverto, is, ti, sum, tere: *osservare*, *notare*.
Animans, tis: *animale*.
Animus, i, *m*. *spirito*, *cuore*, *coraggio*.
Annona, æ, *f*. *vittovaglia*, *provvigione di viveri*.
Annulus, i, *m*. *anello*.
Annuo, is, nui, nuere: *approvare*, *acconsentire*.
Annus, i, *m*. *anno*.
Antecedo, is, cessi, cessum, dere: *precedere*, *andare innanzi*.
Antepono, is, sui, situm, nere, *anteporre*.
Antequam *cong*. *primachè*.
Antiochus, i, *m*. *Antioco*, *nome d' uomo*.
Anxius, a, um: *sollecito*, *ansioso*.
Aperio, is, rui, ertum, rire: *aprire*.
Aperte, *avv*. *apertamente*, *chiaramente*.
Apertus, a, um: *aperto*. Aperto ore: *a bocca aperta*.
Apparatus, us, *m*. *apparecchio*.
Appareo, es, rui, ritum, rere: *apparire*, *comparire*, *essere manifesto*.
Apparo, as, avi, atum, are: *apparecchiare*.
Apparui, *pret*. *di* appareo.
Appello, as, avi, atum. are: *appellare*.
Appeto, is, ivi, itum, ere: *appetire*, *desiderare*, *assaltare*. Lapidibus appetere: *assalire a colpi di pietre*.
Appono, is, sui, situm, nere: *metter*

appresso, *apporre*: Cibum apponere: *apprestare il cibo*.

Apprecor, aris, atus sum, ari, *dep*. *pregare*. Fausta omnia: *augurare ogni sorta di felicità*.

Apprehendo, dis, di, sum, dere: *prendere*, *impadronirsi*.

Apprehensus, a, um, *part*. *di* apprehendo: *preso*, *afferrato*.

Appropinquo, as, avi, atum are: *avvicinarsi*.

Apto, as, avi, atum, are: *adattare*.

Apud, *prep*. *che regge l' accus*. *appresso*, *vicino*.

Aqua, æ, *f*. *acqua*.

Ara, æ, *f*. *altare*.

Arabes, bum: *Arabi*, *nome di popolo*.

Arbor, ris, *f*. *albero*.

Arca, æ, *f*. *arca*; *specie di forziere*.

Arcessitus, a, um, *part*. *di* arcesso: *chiamato*.

Arcesso, is, ivi, itum, cessere: *chiamare*, *far venire*.

Arctus, a, um: *stretto*, *serrato*. Somnus: *profondo sonno*.

Arcus, us, *m*. *arco*, *volta*,

Ardens, tis: *ardente*. Ardens ira: *acceso di collera*.

Arens, tis: *arido*, *secco*. Alveus arens: *letto disseccato*.

Argenteus, a, um: *d' argento*.

Argentum, i, *n*. *argento*, *metallo*.

Arguo, is, ui, utum, uere: *biasimare*, *riprendere*, *accusare*.

Aries, tis, *masc. ariete, montone.*
Arma, orum, n. *armi.*
Armatus, a, um, *part. di* armo: *armato.*
Armiger, eri, *m. scudiere.*
Armilla, æ, *f. braccialetto, smaniglia.*
Armo, as, avi, atum, are: *armare.*
Aroma, tis, *n. aromo, profumo.*
Arreptus, a, um, *part. di* arripio: *tolto, preso.*
Arripio, is, pui, reptum, ripere: *torre, rapire.*
Arrogo, as, avi, atum, are: *arrogare, usurpare.*
Ars, tis, *f. arte.* Peritus artis: *abile nell' arte.*
Arundo, dinis, *f. canna.*
Arx, arcis, *f. fortezza, rocca, cittadella.*
Asa, æ, *m. Asa. nome d'uomo.*
Ascendo, is, di, sum, dere: *ascendere, salire.*
Asia, æ, *f, l'Asia, parte del mondo.*
Asinus, i, *m. asino.*
Aspectus, us, *m. aspetto, sembiante.*
Aspicio, is, pexi, pectum, picere: *vedere guardare.*
Assentio, is, si, sum, tire: *acconsentire.*
Assentior, iris, sus, sum, iri, *dep, acconsentire.*
Assequor, eris, cutus sum, qui: *conseguire.*
Assuerus, i, *m. Assuero, nome d'uomo.*
Assuesco, scis, suevi, suetum, scere: *avvezzarsi.*

Assuetus, a, um, *part. di* assuesco: *assuefatto, avvezzo.*
Assyria, æ, *f. Assiria, regno.*
Assyrius, a, um: *d' Assiria.*
Astiti, *pret. di* asto.
Asto, as, astiti, stitum, stare: *star fermo in piedi, essere presente.*
At, *cong. ma, almeno.*
Atqui, *cong. ad ogni modo, ma.*
Atrium, ii, *n. cortile, atrio.*
Attamen, *avv. con tutto ciò.*
Attigi, *pret. di* attingo.
Attingo, is, tigi, tactum, tingere: *toccare leggermente, dar nel segno.*
Attractus, a, um, *part. di* attraho: *tirato, tratto.*
Attraho, is, xi, ctum, here: *trarre, allettare.*
Attrecto, as, avi, atum, are: *maneggiare.*
Attuli, *pret. di* affero.
Audax cis: *audace.* Consilium audax: *impresa ardita.*
Audeo, es, ausus sum, dere: *aver ardire, tentare.*
Audio, is, ivi, itum, ire: *udire, ascoltare.*
Auditus, a, um, *part. di* audio.
Avello, is, velli, vulsum, ere: *spiccare, sradicare.*
Averto, is, ti, sum, tere: *rimuovere, volger altrove.*
Aufero, aufers, abstuli, ablatum, ferre: *rapire, portar via.*
Augeo, es, xi, ctum, gere: *accrescere.*

Prole numerosa : *crescere in copiosa famiglia*.
Avis, is, *f*. *uccello*.
Avitus, a, um : *degli avi*.
Aula, æ, *f*. *reggia*, *corte*.
Aulicus, i, *m*. *cortigiano*.
Aureus, a, um : *d'oro*.
Auris, is, *f*. *orecchio*.
Aurum, i, *n*. *oro*, *metallo*.
Ausim, sis, sit, *presente del soggiuntivo*. Non ausim : *io non oserei*.
Ausus, a, um, *part*. *di* audeo.
Aut, *cong*. *o*.
Autem, *cong*. *ma*, *poi*.
Avulsus, a, um, *part*. *di* avello : *strappato*, *staccato*.
Avunculus, i, *m*. *zio*, *fratello della madre*.
Avus, i, *m*. *avo*, *avolo*.
Auxi, *pret*. *di* augeo.
Auxilium, ii, *n*. *soccorso*, *ajuto*.

B

Babylon, onis, *f*. *Babilonia*, *città*.
Babylonicus, a, um : *di Babilonia*.
Babylonii, orum, *m*. *Babilonesi*.
Baculus, i, *m*. *bastone*.
Balo, as, avi, atum, are : *belare*, *grido delle pecore*.
Balteus, i, *m*. *pendaglio*, *cingolo*.
Bathuel, elis, *m*. *Batuele*, *nome d'uomo*.
Beatus, a, um : *beato*.
Bellua, æ, *f*. *bestia*, *belva*.
Bellum, i, *n*. *guerra*, Inferre : *dichiarar la guerra*.

Bene, *avverb*. *bene*. Bene precari: *benedire, desiderar del bene*.
Beneficentia, æ: *beneficenza*.
Beneficium, ii, *n*. *benefizio, pensione, favore*.
Beneficus, a, um: *benefico, liberale*.
Benevolentia, æ, *f*. *benevolenza, amore*.
Benjaminus, i, *m*. *Beniamino, nome d' uomo*.
Benigne, *avv*. *benignamente*. Benigne habitus est: *fu trattato con bontà*.
Benignus, a, um: *favorevole, benigno, cortese*.
Bethsabe, es, *f*. *Betsabea, nome di donna*.
Bibo, bis, bibi, bitum, bere: *bere*.
Biennium, ii, *n*. *lo spazio di due anni*.
Bis, *avv*. *due volte*.
Bitumen, inis, *n*. *bitume, terra viscosa*.
Bonum, i, *n*. *bene, plur*. bona, *beni, ricchezze*.
Bonus, a, um: *buono, atto*. Bono animo estote: *fate coraggio*.
Bos, bovis, *plur*. boves, boum, bobus per sincopen, et more veterum bubus: *bove, bue*.
Brevi, *avv*. *in breve tempo*.
Brevis, *m*. *f*. ve, *n*. *breve, corto*.
Breviter, *avv*. *in poche parole*.
Buccina, æ, *f*. *corno, tromba*.
Byssinus, a, um: *di bisso*. Vestis byssina: *veste di lino sottilissimo*.

C

Cadaver, veris, *n*. *cadavero, corpo morto*.

Cado, is, cecidi, casum, cadere : *cadere.*
Cæcitas, atis, *f. cechezza, cecità.*
Cæcus, a, um : *cieco, orbo.*
Cædes, is, *f. uccisione, macello.*
Cædo, is, cecidi, cæsum, dere : *tagliare, uccidere.*
Cæremoniæ, arum, *f. cerimonie di religione*
Cæsus, a, um, *part. di* cædo: *tagliato in pezzi.*
Ceteri, ræ, ra: *gli altri.*
Cainus, i, *m. Caino, nome d' uomo.*
Calamitas, atis, *f. disgrazia, calamità.*
Calidus, a, um: *caldo, ardente.*
Callidus, a, um: *scaltro, astuto.*
Camelus, i, *m. Cammelo.*
Candidus, a, um: *bianco, candido.*
Canis, is, *m. f. cane o cagna.*
Canistrum, i, *n. canestro, paniere.*
Cano, nis, cecini, cantum, canere: *cantare*
Capillus, i, *m. capello, chioma.*
Capio, is, cepi, captum, pere: *pigliare, prendere.* Dolorem capere: *risentir dolore.*
Capitis, *gen. di* caput.
Capra, æ, *f. Capra.*
Captivitas, atis, *f. cattività, prigionia.*
Captivus, a, um: *pirigione, schiavo,*
Capto, as, avi, atum, are: *prendere, pigliar con lusinghe.* Occasionem captare: *ricercare l' occasione,*
Captus, a, um, *part. di* capio: *preso, ingannato.*
Caput, is, *n. la testa.*

Carcer, is, *m. prigione.*
Cardus, i. *m. cardo.*
Careo, es, ui, ere: *mancare, esser senza.*
Carnifex, icis, *m. carnefice, boia.*
Caro, carnis, *f. carne.*
Carus, a, um : *caro, prezioso.*
Cassis, idis, *f. elmo.*
Castellum, i, *n. castello.*
Castra, orum : *campo.* Castra ponere : *accamparsi.*
Casus, us, *m. caduta, accidente* Quo casu : *per qual accidente.*
Catena, æ, *f. catena.*
Cauda, æ, *f. coda.*
Caveo, es, cavi, cautum, cavere : *schivare, guardarsi.* Cave ne : *bada bene di non . . . .*
Causa, æ, *f, cagione.* Causa Josephi. *a cagione di Giuseppe.* Mea causa : *per mia cagione.* Causa ulciscendi : *per vendicarsi.*
Cecidi, *pret. di* cado *e di* cædo.
Cecini, *pret. di* cano.
Cedo, is, cessi, cessum, dere : *cedere.* Omnia feliciter cedebant : *tutto gli succedeva bene.*
Celebratus, a, um : *celebrato, lodato.*
Celebro, as, avi, atum, are : *celebrare.* Convivium celebrare : *dare un lauto banchetto.*
Celo, as, avi, atum, are : *nascondere, celare.*
Centum, *indecl. cento, nome di numero.*

Centurio, onis, *m. centurione, ufficiale che comanda a cento uomini.*
Cepi, *pret. di* capio.
Cerno, is, crevi, cretum, nere: *vedere, scorgere.*
Certamen, inis, *n. combattimento.*
Certe, certo *avv. certamente.*
Certo, as, avi, atum, are: *combattere.*
Certus, a, um: *certo.* Facere certiorem: *far sapere.*
Cervix, icis, *f. cervice.*
Chamus, i, *m. Camo, nome d'uomo.*
Chananæa, æ, *f. paese di Canaan.*
Charta, æ, *f. carta.*
Chirographum, i, *n. scritto, obbligazione.*
Christus, i, *m. Cristo, Nostro Signore.*
Cibaria, orum, *n. viveri.*
Cibus, i, *m. cibo.*
Cilicium, ii, *n. cilizio.*
Cingo, is, xi, ctum, gere: *cingere, circondare.* Urbem obsidione: *assediare la città.*
Cinis, neris, *m. cenere.*
Cinxi, *pret. di* cingo.
Circumdo, as, dedi, datum, are: *circondare.*
Circumeo, is, ivi: itum, ire: *andar intorno, ingannare.*
Circumfero, fers, tuli, latum, ferre: *portar intorno.*
Circumstans, antis: *astante, colui che è presente.*

Circumsto, as, steti, statum, stare: *star attorno, circondare*.
Circumtectus, a, um, *part. di* circumtego: *coperto da ogni parte*.
Circumtego, is, texi, tectum, tegere: *coprire da tutte le parti*.
Circumvenio, is, veni, ventum, nire: *attorniare, ingannare*.
Circumventus, a, um, *part. di* circumvenio: *circonvenuto, oppresso*.
Circumvolito, as, avi, atum, are: *andar volando all' intorno*.
Citatus, a, um: *rapido, veloce*. Cursu citato: *a passo veloce*.
Cithara, æ, *f. cetra, strumento musicale*.
Citus, *avv.* citius: *prontamente, in poco tempo*.
Civis, is, *m. f. cittadino*.
Civitas, tis, *f. la città, i cittadini*.
Clades, is, *f. calamità, uccisione*. Accipere cladem: *essere posto in rotta*,
Clam, *avv. di nascosto, secretamente*.
Clamo, as, avi, atum, are, *chiamare, gridare*.
Clamor, oris, *m. grido*. Edere clamorem: *gettare un grido*.
Clanculum, *avv. di nascosto*.
Clango, is, xi, gere: *sonar la tromba*.
Clangor, oris, *m. clangore, suono*.
Claudo, is, clausi, clausum, dere: *chiudere*.
Clausus, a, um, *part. di* claudo: *chiuso*.
Clementer, *avv. benignamente*.

Clypeus, i, *m. scudo.*
Coactus, a, um, *part. di* cogo
Coegi, *pret. di.* cogo.
Cœlum, i, *n. il cielo.*
Cœnaculum, i, *n. cenacolo.*
Cœpi, isti, isse: *cominciare.*
Cogito. as, avi, atum, are: *pensare.*
Cognatus, a, um: *cognato.*
Cognitus, a, um, *part. di* cognosco: *conosciuto, noto.*
Cognomen, inis, *n. cognome.* Cognomine. Hircanus: *detto Ircano.*
Cognosco, is, novi, nitum, noscere: *conoscere.*
Cogo, is, coegi, actum, cogere: *radunare, sforzare.* Coegit aquas: *radunò le acque.*
Cohibeo, es, bui, bitum, bere: *trattenere.*
Cohortatus, a, um, *part. di* cohortor: *esortato.*
Cohortor, aris, atus sum, tari: *esortare.*
Colendus, a, um, *part. di* colo: *venerabile.*
Collacrymo, as, avi, atum, are: *piangere.*
Collaudo, as, avi, atum, are: *lodare.*
Collectus, a, um, *part. di* colligo: *raccolto.*
Collegi, *pret. di* colligo.
Collido, is, lisi, lisum, lidere: *rompere, ammaccare.*
Colligo, is. legi, lectum, ligere: *cogliere. radunare.*
Collocatus, a, um, *part. di* colloco: *collocato.*

Colloco, as, avi, atum, are: *collocare, assettare.*

Colloquor, eris, cutus sum, qui: *abboccarsi.*

Collum, i, *n. collo.*

Colo, is, lui, cultum, lere: *coltivare, rispettare, onorare.*

Color, oris, *m. colore.*

Columba, æ, *f. colomba.*

Columna, æ, *f. colonna.*

Coma, æ, *f. chioma.*

Comburo, is, bussi, bustum, burere: *abbruciare.*

Comedo, is, medi, estum, o esum, dere: *mangiare.*

Comes, itis, *m. f. compagno, compagna.*

Commigro, as, avi, atum, are: *partirsi, andar altrove.*

Commisceo, es, cui, xtum, scere: *mescolare.*

Committo, is, misi, missum, tere: *affidare.* Se fugæ: *darsi alla fuga.*

Commodo, as, avi, atum, are: *far piacere, dare ad imprestito.*

Commoror, aris, atus sum, ari, *dep. dimorare, soggiornare.*

Commotus, a, um, *part. di* commoveo: *commosso.*

Commoveo, es, movi, motum, vere: *commuovere.*

Communis, *m. f.* ne, *n. comune.*

Commuto, as, avi, atum, are: *mutare.*

Compareo, es, rui, rere, *comparire.* Nec

ultra comparuit: *disparve*.

Comparo, as, avi, atum, are: *acquistare, comprare*. Se ad bellum: *prepararsi alla guerra*.

Compello, as, avi, atum, are: *dirizzare la parola a qualcheduno*.

Compello, is, puli, pulsum, pellere: *spignere, cacciare*.

Comperio, is, peri, pertum, rire: *trovare, aver per certo*.

Compertus, a, um, *part. di* comperio.

Complector, eris, plexus sum, plecti: *abbracciare*. Somnus me complexus est: *fui preso dal sonno*.

Complexus, a, um, *part. di* complector: *che ha abbracciato, o che è stato abbracciato*.

Compono, is, sui, situm, ponere: *comporre, ordinare*.

Compositus, a, um: rebus compositis: *stabiliti gli affari*.

Comprehendo, is, prehendi, sum, dere: *prendere, comprendere*.

Comprehensus, a, um: *preso, compreso*.

Comprobo, as, avi, atum, are: *approvare*.

Compuli, *pret. di* compello.

Compulsus, a, um, *part. di* compello: *spinto, costretto*.

Concedo, is, cessi, cessum, dere: *concedere, ritirarsi*.

Concessus, a, um, *part. di* concedo: *concesso, permesso*.

Concido, is, di, dere: *cadere*. Animo

concidere: *perdersi di coraggio*.
Concitatus, a, um, *part. di* concito: *incitato*, *provocato*.
Concito, as, avi, atum, are: *incitare*, *stimolare*.
Conclave, is, *n. gabinetto*, *camera*.
Concordia, æ, *f. concordia*. Specie restituendæ concordiæ: *sotto pretesto di ristabilire la concordia*, *l' unione*.
Concupisco, is, pivi, pitum, scere: *desiderare*.
Concurro, is, curri, cursum, currere: *concorrere*, *unirsi*.
Concutio, is, cussi, cussum, cutere : *commuovere*.
Condio, is, ivi, itum, ire: *condire*. Corpus condire: *imbalsamare*.
Conditio, onis, *f. condizione*, *patto*. Proponere conditionem : *proporre una condizione*.
Condo, is, didi, ditum, dere: *nascondere*, *riporre*.
Condono, as, avi, atum, are: *perdonare*.
Confectus, a, um: *terminato*, *distrutto*.
Confero, fers, tuli, collatum, ferre: *portar in un luogo*, *comunicare*. Conferre castra : *porre un campo in faccia all' altro*.
Confessus, a, um, *part. di* confiteor.
Confestim, *avv. subito*, *incontanente*.
Conficio, is, feci, fectum, ficere: *fare*. Labore conficere: *opprimere di fatica*.
Confido, is, fidi, fidere: *confidarsi*.

Confirmatus, a, um: *confermato, approvato.*
Confirmo, as, avi, atum, are: *confermare, incoraggire.*
Confiteor, eris, fessus sum, fiteri, *dep. confessare.*
Conflictor, aris, atus sum, ari, *pass. contrastare, essere afflitto.*
Confligo, is, xi, ictum, gere: *combattere.*
Confluo, is, xi, xum, fluere: *concorrere, affollarsi.*
Confodio, is, fodi, fossum, dere: *ferire, scavare.*
Confossus, a, um, *part. di* confodio: *ferito.*
Confugio, is, fugi, fugitum, fugere: *ricorrere, ritirarsi.*
Congeries, ei, *f. cumulo, massa.*
Congero, is, gessi, gestum, gerere: *accumulare.*
Congredior, eris, gressus sum, gredi: *abboccarsi, azzuffarsi.*
Conjeci, *pret. di* conjicio.
Conjector, oris, *m. conghietturatore, indovino.*
Conjicio, is, jeci, jectum, jicere: *gettare. conghietturare.*
Conjugium, ii, *n. congiunzione, matrimonio.*
Conjunctus, a, um, *part. di* conjungo: *congiunto.*
Conjunctis copiis: *radunate le truppe.*
Conjungo, is, junxi, ctum, gere: *congiungere.*
Conjuro, as, avi, atum, are: *congiurare.*

Conjux, gis, *m. f. sposo, sposa.*

Conor, aris, atus sum, nari, *dep. sforzarsi.*

Conscendo, is, di, sum, dere: *montare.*

Conscindo, scidi, scissum, scindere: *lacerare.*

Conscissus, a, um, *part. di* conscindo: *squarciato, lacerato.*

Conscius, a, um, *consapevole, complice.*

Conscriptio, onis, *f. scrittura.* Conjugii. . . *contratto matrimoniale.*

Consecro, as, avi, atum, are: *consecrare.*

Consecutus, a, um, *part. di* consequor: *che vien dopo, che ha ottenuto.*

Consequor, eris, secutus sum, sequi: *ottenere, seguitare.*

Consero, is, rui, sertum, serere: *venire alle mani.*

Consideo, es, sedi, sessum, sidere: *mettersi a sedere.*

Consideratus, a, um, *part. di* considero: *considerato, circospetto.*

Considero, as, avi, atum, are: *considerare.*

Consido, is, sedi, sessum, dere: *placarsi, calmarsi.*

Consilium, ii, *n. consiglio, sentimento.* Consilium capere: *prendere una risoluzione.*

Consisto, is, stiti, stitum, sistere: *fermarsi, star in piedi.*

Consolans, tis, *part. di* consolor: *che consola.*

Consolatio, onis, *f. consolazione.*

Consolor, aris, atus sum, ari, *dep. consolare*.

Conspectus, us, *m. aspetto*, *cospetto*.

Conspergo, is, persi, persum, spergere: *versare*, *sprezzare*.

Conspersus, a, um, *part. di* conspergo. Conspersus cinere: *coperto di cenere*.

Conspexi, *pret. di* conspicio.

Conspicatus, a, um: *che ha osservato*.

Conspicio, is, spexi, spectum, spicere: *vedere*, *riguardare*.

Conspicor, aris, atus sum, ari, *dep. v.* conspicio.

Constanter, *avv. costantemente*, *coraggiosamente*.

Constantia, æ, *f. costanza*, *fermezza*.

Constituo, is, tui, tutum, tuere: *costituire*, *porre*.

Constringo, is, xi, ctum, gere: *stringere*, *legare*.

Consuesco, is, suevi, suetum, escere: *assuefarsi*, *usare*.

Consulo, is, lui, sultum, sulere: *domandar consiglio*, *provvedere*. Suæ saluti: *aver riguardo alla sua salute*.

Consumo, is, sumpsi, sumptum, sumere: *consumare*.

Consumptus, a, um, *part. di* consumo. Consumptis diebus quindecim: *essendo scorsi quindici giorni*.

Consurgo, is, surrexi, surrectum, gere: *levarsi*, *innalzarsi*.

Contamino, as, avi, atum, are: *contaminare*.

Contemno, is, tempsi, temptum, temnere: *disprezzare.*

Contendo, dis, tum, dere: *lanciarsi, sforzarsi d'andare.*

Contero, is, trivi, tritum, terere: *ridurre in polvere, macinare.*

Contineo, es, nui, tentum, tinere: *contenere, reprimere.*

Contingo, is, tigi, tingere: *toccare, arrivare.*

Continuo, *avv. subito, incontanente.*

Contra, *prep. che governa l'accusativo, contro.*

Contractus, a, um, *part. di* contraho: *stretto, contratto.*

Contraho, is, xi, ctum, here: *stringere, radunare.* Exercitum . . . *radunare, levare un' armata.*

Controversia, æ, *f. disputa, controversia.*

Contudi, *pret. di* contundo.

Contuli, *pret. di* confero.

Contumelia, æ, *f. oltraggio, affronto.* Afficere contumelia: *ingiuriare.*

Contundo, is, tudi, tusum, tundere: *schiacciare, fiaccare, reprimere.*

Convenio, is, veni, ventum, nire: *convenire insieme, radunarsi.* Conveniebatur: *concorrevasi da ogni parte.*

Conversus, a, um, *part. di* converto: *voltato, convertito.*

Converto, is, ti, sum, tere: *voltare, rivolgersi.*

Conviciator, oris, *m. ingiuriatore.*

Convivium, ii, *n. convito, banchetto.*

Convoco, as, avi, atum, are: *convocare, radunare.*

Copia, æ, *f. copia, abbondanza.*

Copiæ, arum, *f. truppe.*

Coquo, is, coxi, coctum, quere: *cuocere, far cuocere.*

Cor, cordis, *n. il cuore.*

Coram: *in presenza.*

Cornu, *indecl. plur.* cornua, uum: *corno.*

Corpus, poris, *n. il corpo.*

Correptus, a, um, *part. preso, sorpreso.*

Corripio, is, ripui, reptum, ripere: *torre per forza, sorprendere.*

Corrumpo, is, rupi, ruptum, pere: *corrompere, violare.*

Corruo, is, rui, ruere: *cadere, profondare.*

Corruptus, a, um, *part. corrotto, guastato.*

Cortina, æ, *f. tenda.*

Corvus, i, *m. corvo.*

Costa, æ, *f. costa, fianco.*

Coxi, *pret. di* coquo.

Creator, oris, *m. il Creatore.*

Creditus, a, um, *part. di* credo: *creduto.* Pecunia credita: *denaro dato ad imprestito.*

Credo, is, didi, ditum, dere: *credere, consegnare.*

Credulus, a, um: *credulo.*

Creo, as, avi, atum, are: *creare, trarre dal niente.*

Cresco, scis, crevi, cretum, scere: *crescere.*

Crevi, *pret. di* cresco.

Crinis, nis, *m. crine, capello.*
Cruciatus, us, *m. tormento.*
Crucio, as, avi, atum, are: *tormentare.*
Crudelis, *m. f.* le, *n. crudele.*
Crudelitas, tis, *f. crudeltà.*
Crus, ris, *n. gamba.*
Crux, cis, *f. croce.*
Cubitus, ti, *m. cubito.*
Cubo, as, avi, atum, are: *giacere, dormire.*
Cucurri, *pret. di* curro.
Culmus, i, *m. gamba del formento, canna.*
Culpa, æ, *f. colpa, demerito.*
Cultor, oris, *m. coltivatore, adulatore.*
Cultus, us, *m. culto, religione.*
Cum, *prepos. che regge l'ablativo, con.*
Cumulo, as, avi, atum, are: *accumulare, ammassare, mettere il colmo.*
Cupidus, a, um: *cupido, avido.*
Cur, *avv. perchè?*
Cura, æ, *f. cura, pensiero.* Gerere curam: *prendersi pensiero.*
Curo, as, avi, atum, are: *aver cura.* Curare funus: *prendersi cura de' funerali.*
Curo, is, cucurri, cursum: *correre.*
Currus, us, *m. carro, cocchio.*
Cursus, us, *m. corso, corsa, cammino.*
Custodiæ, arum, *f. guardie.*
Custodio, is, divi, ditum, dire: *custodire, guardare.*
Custos, dis, *m. custode, guardiano.*
Cutis, tis, *f. pelle, cute.*
Cyrus, i, *m. Ciro, nome d' uomo.*

Damnum, i, *n. danno, disgrazia.*
Daniel, lis, *m. Daniele, nome d' uomo.*
Darius, ii, *m. Dario, nome, d' uomo.*
Datus, a, um, *part. di* do: *dato, donato.*
Daturus, a, um, *part. futuro, che deve dare.*
David, idis, *m. Davide, nome d' uomo.*
De, *prep. che regge l' ablativo, da, per.*
Deambulo, as, avi, atum, are: *passeggiare.*
Debeo, es, bui, bitum, bere: *dovere.*
Debitus, a, um, *part. di* debeo: *dovuto.*
Decedo, is, cessi, cessum, cedere: *partirsi, morire.*
Decem, *dieci, nome di numero.*
Decepi, *pret. di* decipio.
Deceptus, a, um, *part. di* decipio: *ingannato.*
Decerno, is, crevi, cretum, cernere: *decretare.*
Decerpo, is, psi, ptum, pere: *cogliere, carpire.*
Decerto, as, avi, atum, are: *combattere.*
Decido, is, cidi, cidere: *cadere in giù.*
Decipio, is, cepi, ceptum, pere: *ingannare.*
Declaro, as, avi, atum, are: *dichiarare.*
Declinatio, onis, *f. deolinazione, digressione.*
Declino, as, avi, atum, are: *declinare, schifare.*
Decretus, a, um, *part. di* decerno: *decretato, stabilito, ordinato.*
Decusso, as, avi, atum, are: *dividere una*

cosa in forma della lettera X, o in decine. Manus decussare: *incrocicchiare le mani.*

Dedi, *pret. di* do.

Dedicatio, onis, *f. dedicazione di un tempio.*

Deditio, onis, *f. resa di una piazza.*

Deditus, a, um: *dato, inclinato.* Pietati deditus: *dedito alla pietà.*

Dedo, dis, dedidi, deditum, dedere: *darsi del tutto.*

Deduco, is, xi, ctum, cere: *dedurre, indurre.*

Deductus, a, um, *part. di* deduco.

Defatigatus, a, um: *stancato, stanco lasso.*

Defeci, *pret. di* deficio.

Defendo, is, di, sum, dere: *difendere, proteggere.*

Defero, fers, tuli, latum, ferre: *portare.* Deferre honorem: *rendere onore, onorare.*

Defervesco, scis, bui, vescere: *placarsi, calmarsi.*

Deficio, cis, feci, fectum, ficere: *separarsi, abbandonare.*

Defigo, is, xi, xum, figere: *piantare, ficcare.*

Deflecto, is, xi, xum, ctere: *piegare.* Ad vitia deflectere: *abbandonarsi ai vizj*

Defluo, is, xi, xum, fluere: *scorrere, dileguarsi.*

Defui, *pret. di* desum.

Defuturus, a, um, *part. futuro, che mancherà.* Non defuturum auxilium:

soccorso che non verrà meno.

Degenero, as, avi, atum, are: *degenerare.*

Dehortor, aris, atus sum, ari: *dissuadere.*

Dejeci, *pret. di* dejicio.

Dejicio, is, jeci, jectum, cere: *gettare a basso, atterrare.*

Dein, *avv. poi, di poi.*

Deinceps, *avv. di poi, successivamente.*

Deinde, *avv. di poi.*

Delabor, eris, lapsus sum, labi: *cadere, scorrere al basso.*

Delapsus, a, um, *part. di* delabor.

Delatus, a, um, *part. di* defero: *accusato, portato.* Res ad regem delata: *affare portato al regio tribunale.*

Delecto, as, avi, atum, are: *dilettare.* Delectari venatione: *divertirsi alla caccia.*

Delectus, a, um, *part. di* deligo: *eletto, scelto.*

Deleo, es, evi, etum, ere: *cassare, cancellare.*

Deletus, a, um, *part. di* deleo: *cancellato, distrutto.*

Delitiæ, arum, *f. delizie.*

Deligo, is, legi, lectum, ligere: *eleggere, fare scelta.*

Delinio, nis, nivi, nitum, nire: *addolcire, calmare.*

Delitesco, scis, litui, tescere: *occultarsi, nascondersi.*

Deludo, is, lusi, lusum, ludere: *ingannare.*

Demitto, is, misi, missum, tere: *abbassare, mandar giù.*
Demum, *avv. finalmente.*
Denique, *avv. finalmente.*
Densus, a, um: *denso.*
Denuncio, as, avi, atum, are: *denunziare, far noto.*
Depono, is, posui, situm, nere: *deporre, abbandonare*: Consilium deponere: *abbandonare l' impresa.*
Deporto, as, avi, atum, are: *trasportare.*
Depositus, a, um: *deposto, abbandonato.*
Deposui, *pret. di* depono.
Deprecor aris, atus sum, ari: *depon. divertire il male con preghiere.*
Deprehendo, dis, di, sum, dere: *cogliere, sorprendere.*
Deprehensus, a, um, *pret. sorpreso.*
Depromo, is, prompsi, ptum, mere: *metter fuori.*
Derelictus, a, um, *part. di* derelinquo: *abbandonato.*
Derelinquo, quis, liqui, lictum, linquere: *abbandonare.*
Derideo, es, risi, risum, ridere: *beffare, deridere.*
Derisus, a, um, *part. di* derideo.
Desævio, is, vii, vitum, vire: *incrudelire.*
Descendo, is, di, sum, dere: *discendere.*
Descisco, is, scivi, sciscere: *ribellarsi, partirsi.* A moribus paternis: *dipartirsi dalla paterna educazione.*
Desero, is, rui, sertum, rere: *abbandonare.*

Designatus, a, um, *part. destinatò, disegnato.*

Designo, as, avi, atum, are: *segnare, disegnare.*

Desilio, is, silui, sultum, silire: *saltar d' alto in basso.*

Desisto, is, destiti, sistere: *cessare, desistere.*

Desperans, tis: *disperante, disperato.*

Despero, as, avi, atum, are: *disperare.*

Despondeo, des, pondi, sponsum, spondere: *promettere in matrimonio.*

Destino, as, avi, atum, are: *destinare.*

Destiti, *pret. di* desisto.

Destituo, tuis, tui, tutum, tuere: *abbandonare.*

Destitutus, a, um: *part. privato, abbandonato.*

Desum, dees, defui, deesse: *mancare.*

Deterreo, es, rui, ritum, rere: *ritenere.* A Jerosolyma adeunda: *ritenere dall' andare a Gerusalemme.*

Detraho, is, xi, ctum, trahere: *torre, diffalcare.*

Detrimentum, i, *n. danno, pregiudizio.*

Detrudo, is, trusi, trusum, trudere: *cacciar in giù.*

Detrusi: *pret. di* detrudo.

Devenio, is, veni, ventum, nire: *venire, pervenire.*

Devici, *pret. di* devinco.

Devictus, a, um, *part. vinto.*

Devinco, is, vici, victum, vincere: *vincere.*

Devoro, as, avi, atum, are: *divorare*.

Devoveo, es, vovi, votum, vere: *consecrare*.

Deus, i: *m. Dio, Creatore dell' universo.*

Dextra, æ: *f. la mano diritta, la destra.*

Diadema, atis: *n. diadema*. Imponere capiti: *porre sul capo il diadema*.

Dico, is, dixi, dictum, dicere: *dire*.

Dictito, as, avi, atum, are: *non cessar di dire.* Se filium esse regis: *d' essere figlio del re*.

Dictum, i: *n. detto, comando*. Dicto parere, audiens esse: *ubbidire al comando*.

Dictus, a, um: *part. di* dico.

Dies, ei: *giorno*. In dies: *di giorno in giorno*.

Difficilis, *m. f.* le, *n. difficile, malagevole.*

Diffido, is, fisus sum, dere: *diffidare*.

Digitus, i, *m. dito*.

Dignitas, atis: *f. dignità*. Corporis convenit regiæ majestati: *la bellezza del corpo conviene alla maestà reale*.

Dignus, a, um: *degno*.

Digredior, eris, gressus sum, gredi, *dep. partirsi, far digressione*.

Digressus, a, um: *part. di* digredior.

Dilabor, eris, lapsus sum, labi: *partirsi nascostamente, scappare*.

Dilapsus, a, um: *partito*. Alii alio dilapsi sunt: *l' uno andò da una parte, l' altro dall' altra*.

Dilectus, a, um, *part. di* diligo: *amato, diletto.*

Diligo, is, lexi, lectum, ligere: *amare.*

Diligenter, *avv. diligentemente.*

Diluvium, ii, *n. diluvio.*

Dimico, as, avi, atum, are: *combattere, battagliare.*

Dimidius, a, um: *metà, mezzo.* Pars dimidia: *la metà.*

Dimissus, a, um, *part. di* dimitto.

Dimitto, is, misi, missum, mittere: *lasciar partire.*

Dimoveo, es, movi, motum, vere: *rimuovere.*

Dimovere a consilio: *rimuovere dall' impresa.*

Dinumero, as, avi, atum, are: *contare, annoverare.*

Direptus, a, um, *part. di* diripio: *rubato, rapito.*

Diripio, is, ripui, reptum, ripere: *tor per forza.*

Diruo, is, rui, rutum, ruere: *ruinare.*

Dirus, a, um: *crudele.*

Discedo, is, cessi, cessum, dere: *partirsi.* A lege: *dipartirsi dalla legge.*

Disco, cis, didici, discere: *imparare.*

Discumbo, is, cubui, cubitum, cumbere: *sedere a mensa.*

Dispensator, ris: *m. dispensatore, sopraintendente.*

Dispono, is, posui, sitnm, ponere: *disporre.*

Dissidium, ii: *n. discordia.*

Dissimulo, as, avi, atum, are: *dissimulare, nascondere.*

Dissipo, as, avi, atum, are: *dissipare, rompere.*

Dissuadeo, es, si, sum, dere: *dissuadere.*

Distribuo, is, bui, butum, buere: *distribuire.*

Ditio, onis: *f. giurisdizione, dominio.*

Diu: *avv. lungo tempo.*

Diutius: *più lungo tempo.*

Diversor, aris, atus sum, ari: *albergare in qualche luogo.*

Dives, itis: *ricco.*

Divido, is, visi, visum, videre: *dividere, separare.*

Divinitus, *avv. divinamente.*

Divinus, a, um: *divino.*

Divitiæ, arum: *f. ricchezze.*

Diuturnus, a, um: *continuo, diuturno.*

Dixi, *pret. di* dico.

Do, das, dedi, datum, are: *dare.*

Doceo, es, cui, doctum, cere: *insegnare.* Docuit timere Deum: *gli insegnò il timore di Dio.*

Documentum, i, *n. ammaestramento, insegnamento.* Capere documentum: *ricevere un ammaestramento.*

Doleo, es, lui, litum, lere: *dolersi, attristarsi.*

Dolor, oris: *m. dolore.*

Domesticus, a, um: *domestico di casa.* Virtus domestica: *virtù ereditaria.*

Dominus, i, *m. il Signore.*

Domo, as, mui, mitum, mare: *domare.*
Domus, us, *f. casa.* Domi: *in casa.*
Donec, *avv. finchè.*
Dono, as, avi, atum, are: *donare, concedere.*
Donum, i, *n. dono, presente.* Dono mittere: *mandare in dono.*
Dormio, is, mivi, mitum, mire: *dormire.*
Dubito, as, avi, atum, are: *dubitare, esitare.*
Ducenti, æ, *n. dugento, numero.*
Duco, cis, xi, ctum, cere: *condurre, guidare.* Pro nihilo ducere: *stimare per niente.*
Dulcis, *m. f.* ce, *n. dolce.*
Dum: *finchè.*
Duntaxat, *avv. solamente.*
Duo, duæ, duo: *due, nome di numero.*
Duodecim, *indecl, dodici, nome di numero.*
Duplex, plicis: *doppio, duplicato.* Somnium duplex: *due sogni.*
Duplus, a, um: *doppio.* Pretium duplum: *una volta più di denaro.*
Duro, as, avi, atum, are: *vivere lungo tempo, far duro.*
Durus, a, um: *duro, crudele.*
Dux, ducis, *m. duce, capitano, guida.*
Duxi, *pret. di* duco.

E

E, o ex, *prep. che regge l'ablativo da.*
Ecbatana, orum, *n. Ecbatana, città nella Media.*

Ecce, *avv. ecco*.

Edico, cis, xi, ctum, cere: *comandare, ordinare*.

Edictum, i, *n. editto, comandamento*.

Edidi, *pret. di* edo.

Editus. a, um, *part. prodotto, generato*. Locus editus: *luogo elevato*.

Edo, edis, *o* es, edit, *o* est, esum, *o* estum, edere, *o* esse: *mangiare*.

Edo, edis, edidi, editum, ere: *dar in luce, pubblicare*. Clamorem edere: *mettere un grido*.

Edoctus, a, um: *instruito, ammaestrato*. Calamitate: *dalla disgrazia*.

Educo, as, avi, atum, are: *educare, allevare*.

Educo, is, xi, ctum, cere: *trarre, far sortire*.

Eduxi, *pret. di* educo.

Effectus, a, um, *part. di* efficio.

Effero, fers, extuli, elatum, efferre: *innalzare*. Laudibus: *per mezzo di lodi*.

Efficio, is, feci, fectum, ficere: *fare*.

Effluo, is, fluxi, fluxum, fluere: *dileguarsi, spargersi*.

Effluxi, *pret. di* effluo.

Effossus, a, um, *part*. Effossis oculis: *cavati gli occhi*.

Effodio, is, fodi, fossum, dere: *far fosso, cavare*. Oculos: *cavare gli occhi*.

Effugio, is, fugi, fugitum, gere: *fuggire, scappare, evitare*.

Effundo, is, fudi, fusum, fundere: *spandere*.
Egens, tis: *bisognoso*.
Egenus, a, um: *povero*.
Egestas, tatis, *f. povertà, indigenza*.
Egi, *pret. di* ago.
Ego, mei, mihi, me: *pronome io, me*.
Egredior, deris, gressus sum, gredi: *dep. uscir fuori*.
Egregie, *avv. egregiamente, benissimo*.
Egregius, a, um: *egregio, distinto*.
Egressus, a, um, *part. di* egredior: *uscito*.
Ejeci, *pret. di* ejicio.
Ejicio, is, jeci, jectum, jicere: *scacciare*.
Elabor, beris, lapsus sum, elabi: *dep. scappare, levarsi da qualche luogo*.
Elapsus, a, um, *part. scorso, sdrucciolato*.
Elatus, a, um, *part. di* effero: *alto, superbo*. Victoria elatus: *gonfio della vittoria*.
Electus, a, um, *part. di* eligo: *eletto, scelto*.
Elegans, tis: *leggiadro, ben fatto*.
Elephantus, i, *m. elefante, animale*.
Eliezer, ris, *m. Eliezero, nome d' uomo*.
Eligo, is, legi, lectum, ligere: *eleggere, scegliere*.
Eluo, is, lui, lutum, luere: *lavare*.
Emergo, is, mersi, mersum, mergere: *uscir dall' acque*.
Emi, *pret. di* emo.

Emineo, es, minui, nere: *sovrastare, essere eccellente.*

Emissus, a, um, *pret. di* emitto: *mandato fuori.*

Emitto, is, misi, missum, mittere: *mandar fuori, gittare.*

Emo, is, emi, emptum, emere: *comprare.*

En, *avv. ecco.*

Enarro, as, avi, atum, are: *narrare.*

Enascor, ceris, natus sum, nasci: *dep. nascere.*

Enatus, a, um: *part. di* enascor.

Enim, *cong. perciocchè.*

Enitor, eris, nixus sum, niti: *sforzarsi, partorire, mettere al mondo.*

Enixus, a, um, *part. che ha partorito.*

Eo, is, ivi, itum, ire: *andare.* Itum est obviam: *si andò incontro.*

Ephraimus, i, *m. Efraim, nome d' uomo.*

Epulor, aris, atus sum, lari, *dep. banchettare, mangiar bene.*

Eques, quitis, *m. cavaliere.*

Equus, equi, *m. cavallo.*

Erectus, a, um, *part. di* erigo: *sollevato, ritto.*

Ereptus, a, um, *part. di* eripio: *rapito, sottratto.*

Erexi, *part. di* erigo.

Ergà, *prep. che regge l' accusativo, verso.*

Ergo, *cong. dunque.*

Erigo, is, erexi, rectum, rigere: *dirizzare.*

Eripio, is, ripui, reptum, ripere: *rapire.* E periculo: *campare dal pericolo.*

Erro, as, avi, atum, are: *errare, ingannarsi.*
Error, oris, *m. errore, fallo.*
Erumpo, is, rupi, ruptum, rumpere: *uscir fuori con impeto*. In has voces erupit: *pronunziò tali parole con impeto.*
Esaus, sai, *m. Esaù, nome d'uomo.*
Esca, æ, *f. esca, cibo.*
Esther, eris, *f. Esterre, nome di donna.*
Et, *cong. e, ed, ancora.*
Etiam, *cong. eziandio.*
Eva, æ, *f. Eva, nome di donna.*
Evado, is, vasi, vasum, vadere: *scampare, fuggire.*
Evenio, is, veni, ventum, venire: *arrivare.*
Eventus; us, *m. avvenimento, fine.*
Everto, tis, ti, sum, tere: *atterrare.*
Europa, æ, *f. l'Europa, parte del mondo.*
Ex, *prep. che governa l'ablativo, da.*
Exactus, a, um, *part. di* exigo: *passato, finito.*
Exanimatus, a, um: *esanimato, costernato.*
Exardeo, es, arsi, dere: *essere infiammato*. Ira exarsit: *s'accese di collera.*
Exaudio, is, divi, ditum, dire: *esaudire.*
Excedo, is, cessi, cessum, cedere: *partirsi, eccedere.*
Excellens, tis: *eccellente.*
Excepi, *pret. di* excipio.
Excessi, *pret. di* excedo.
Excidium, ii, *n. eccidio, esterminio.*

Excipio, is, cepi, ceptum, cipere: *pigliare, raccogliere*.

Excito, as, avi, atum, are: *incitare, eccitare.*

Excitatus, a, um, *part*. Somno: *risvegliato dal sonno*.

Exclamo, as, avi, atum, are: *esclamare, gridare*.

Excusatio, onis, *f. scusa*.

Exegi, *pret. di* exigo.

Exemplum, i, *n. esempio*.

Exeo, is, ivi, itum, ire: *sortire*.

Exequor, *v.* exsequor.

Exercitus, us, *m. esercito, armata*. Justus: *armata compita*.

Exhalo, as, avi, atum, are: *esalare, mandar fuori*.

Exhibeo, es, hibui, bitum, bere: *produrre.*

Exigo, is, xegi, xactum, xigere: *escludedere, compire*.

Exiguus, a, um: *picciolo.*

Exigua manu: *con poca truppa*.

Exilis, *m. f.* le, *n. tenue, sottile*.

Exilium, ii, *n. esilio, bando*.

Eximius, a, um: *eccelente, raro*.

Eximo, is, xemi, xemptum, mere: *esimere.*

Existimo, as, avi, atum, are: *stimare, pensare, giudicare*.

Exorior, riris, xortus sum, oriri: *nascere*. Exortum est bellum: *è insorta una guerra*.

Exorno, as, avi, atum, are: *adornare, ornare*,

Exortus, a, um, *part. di* exorior.
Expello, is, puli, pulsum, pellere: *scacciare*.
Experrectus, a, um: *svegliato, destato*.
Experior, riris, pertus sum, riri: *sperimentare, provare*.
Expio, as, avi, atum, are: *espiare, purgare*.
Exploro, as, avi, atum, are: *spiare, esaminare*.
Expono, is, posui, situm, ponere: *esporre, dichiarare*.
Exposui, *pret. di* expono.
Exprimo, is, pressi, pressum, primere: *spremere, ottener per forza*.
Exprobro, as, avi, atum, are: *rimproverare*.
Expugno, as, avi, atum, are: *espugnare, prender per forza*.
Expuli, *pret. di* expello.
Exquiro, is, sivi, situm, rere: *cercare diligentemente, informarsi*.
Exquisitus, a, um: *squisito*. Supplicium: *supplizio straordinario*.
Execratus, a, um, *part. esecrato, maledetto*.
Execror, aris, atus sum, ari: *dep. maledire*.
Exsequor, queris, cutus sum, qui: *dep. eseguire*.
Exsicco, as, avi, atum, are: *seccare, diseccare*.
Exsilio, is, silui, sultum, silire: *saltar fuori*.

Exsolvo, is, solvi, solutum, solvere: *pagare*. Pœnam: *subire la pena*.
Exspecto, as, avi, atum, are: *attendere, sperare*.
Exspiro, as, avi, atum, are: *spirare, morire*.
Extruo, is, struxi, structum, truere: *fabbricare, costruire*.
Extendo, is, di, sum, dere: *estendere*.
Extensus, a, um, *part. di* extendo: *esteso*.
Exterus, a, um: *forestiere*.
Extimesco, cis, timui, mescere: *temere grandemente*.
Extinctus, a, um: *estinto, morto*.
Extorqueo, es, torsi, tortum, torquere: *rapire, torre per forza*.
Extraho, is, traxi, tractum, trahere: *trar fuori*.
Extremus, a, um: *ultimo estremo*. Spiritum agere: *rendere l'ultimo sospiro*.
Exuo, is, ui, utum, uere: *spogliare*.
Exuro, is, ussi, ustum, urere: *abbruciare*.
Exustus, a, um, *part. di* exuro: *abbruciato*.
Ezechias, æ, *m. Ezechia, nome d'uomo*.

F

Facies, ei, *f. faccia, volto,*
Facile, lius, cillime: *assai facilmente, più, agevolmente*.

Facilis, *m. f.* le, *n. facile, agevole.*
Facio, is, feci, factum, facere: *fare, trattare.*
Factum, i, *n. fatto, azione.*
Factus, a, um, *part. di* facio, *e di* fio.
Facultas, atis, *f. potere, facoltà.*
Facultates, tum, *f. ricchezze.*
Fallo, is, fefelli, falsum, fallere: *ingannare.*
Falsus, a, um: *falso, ingannatore.*
Fama, æ, *f. fama, credito.*
Fames, mis, *f. carestia, fame.*
Familia, æ, *f. la famiglia.*
Familiaris, *m. f.* re, *n.* Res familiaris: *bene di famiglia, patrimonio.*
Famula, æ, *f. fantesca.*
Fas, *indecl. ciò che è permesso.*
Fateor, eris, assus sum, fateri: *dep. confessare.*
Faveo, es, favi, fautum, favere: *favorire.*
Favor, oris, *m. favore.*
Faustus, a, um: *fausto, felice.* Precari: *augurare felicità.*
Faux, cis, *f. fauci, gola.*
Feci, *pret. di* facio.
Fefelli, *pret. di* fallo.
Fel, fellis, *n. fiele.*
Feliciter, *avv. felicemente.*
Felix, cis: *felice.*
Fenestra, æ, *f. finestra.*
Fœnum, i, *n. fieno.*
Fera, æ, *f. fiera, bestia selvaggia.*
Fere, *avv. quasi, circa.*

Feretrum, i, *n. barra, cataletto.*
Ferio, is, ire: *ferire, percuotere.*
Ferme, *avv. quasi.*
Fero, fers, tuli, latum, ferre: *portare, sopportare.*
Ferrum, i, *n. ferro.*
Fessus, a, um: *stanco, lasso.* De via: *stanco dal viaggio.*
Festinans, tis: *frettoloso.*
Festus, a, um: *festivo, di festa.* Dies festos agere: *celebrare giorni festivi.*
Fetor, oris, *m. cattivo odore.*
Fidelis, *m. f.* le, *n. fedele.*
Fidenter, *avv. arditamente, sicuramente.*
Fides, ei: *fede.* Manere in fide: *star saldo nella fede.* Recipere in fidem: *prendere a proteggere.* Facere fidem: *persuadere.*
Fiducia, æ, *f. fiducia.*
Filia, æ, *f. figlia.*
Filius, ii, *m. figlio.*
Filum, i, *n. filo.*
Fingo, is, inxi, fictum, fingere: *fingere, formare.*
Finis, is, *m. fine.* Fines regni: *confini del regno.*
Fio, fis, factus sum, fieri: *diventare, esser fatto.*
Firmamentum, i, *n. il firmamento.*
Firmo, as, avi, atum, are: *confermare, stabilire.*
Fiscella, æ, *f. cestello, sportella.*

Flagitium, ii, *n. scelleraggine, malvagità.*
Flamma, æ, *f. fiamma.*
Flecto, is, xi, xum, tere: *piegare, torcere, placare.*
Flens, tis: *che piange.*
Fleo, es, evi, etum, ere: *piangere.*
Flexi, *pret. di* flecto.
Flo, as, avi, atum, are: *spirare, soffiare.*
Florens, tis: *fiorito, florido.*
Floreo, es, rui, rere: *fiorire.*
Flos, floris, *m. fiore.*
Fluctus, us, *m. flutto, onda.*
Fluito, as, avi, atum, are: *scorrere, galleggiare.*
Flumen, inis, *n. fiume.*
Fluo, is, xi, xum, fluere: *colare, stillare.*
Fluvius, ii, *m. fiume.*
Fœdus, a, um: *deforme.* Speciem fœdam præbere: *mostrare una brutta faccia, un brutto aspetto.*
Fœdus, deris, *n. confederazione, patto, lega.*
Fons, tis, *m. fonte, fontana.*
Foras, *avv. di fuori.*
Foris, *avv. fuori.*
Forma, æ, *f. forma, figura.*
Formo, as, avi, atum, are: *formare.*
Fornax, nacis, *f. fornace.* Ardens: *fornace accesa.*
Forsitan, *avv. a caso, forse.*
Forte, *avv. a caso.*
Fortis, *m. f.* te, *n. forte, coraggioso.*
Fortiter, *avv. coraggiosamente.*

Fortitudo, inis, *f. coraggio.*
Fortuna, æ, *f. fortuna, stato.*
Fortunatus, a, um: *fortunato.*
Forum, ri, *n. foro, corte di giustizia.*
Fovea, æ, *f. fossa.*
Fractus, a, um: *fratto, rotto.* Cervice fracta: *rottasi la testa.*
Frango, is, fregi, fractum, angere: *rompere, frangere.*
Frater, tris, *m. fratello.*
Fraternus, a, um: *fraterno.*
Fraus, audis, *f. frode, inganno.*
Fregi, *pret. di* frango.
Frequens, tis: *frequente.*
Frequentia, æ, *f. frequenza, concorso.*
Fretus, a, um: *confidato, appoggiato.*
Frons, tis, *f. fronte.*
Fructus, us, *m. frutto.*
Fruges, frugum, *f. biada, ed ogni frutto della terra.*
Frumentum, i, *n. frumento, biada.*
Fruor, eris, fruitus sum, frui: *godere.*
Fudi, *pret. di* fundo.
Fuga, æ, *f. fuga.*
Fugio, is, fugi, fugitum, gere: *fuggire.*
Fui, fuisti, *pret. di* sum.
Fulgeo, es, fulsi, gere: *risplendere.*
Fulgor, oris, *m. lampo, splendore, baleno, folgore.*
Fulgur, uris, *n. lampo, baleno, folgore, fulmine.*
Fulmen, inis, *n. fulmine.*

Fumans, antis: *fumante, coperto di fumo.*
Funda, æ, *f. fionda.*
Fundamentum, ti, *n. fondamento.*
Fundo, is, fudi, fusum, fundere: *fondere, rovesciare.* Lacrimas: *piangere.* Preces: *supplicare.*
Funestus, a, um: *funesto.*
Fungor, eris, functus sum, fungi: *fare, esercitare.*
Funus, neris, *n. funerale.* Facere... *far le esequie.*
Furor, aris, ratus sum, rari: *involare rubare.*
Furor, oris, *m. furore, pazzia.* In furorem incidere: *divenir furioso.*
Furtum, i, *n. furto, ladroneccio.*
Fusus, a, um, *part. di* fundo: *messo in fuga.*
Futurus, a, um: *che deve essere, o doveva arrivare.*

G

Gabelus, i, *m. Gabelo, nome d'uomo.*
Galea, æ, *f. celata, elmo.*
Galgala, orum, *n. Galgala, nome di luogo.*
Gaudium, ii, *n. allegrezza, gaudio.*
Gedeon, onis, *m. Gedeone, nome d'uomo.*
Gelboe, *indecl. Gelboe, montagna.*
Gemitus, us, *m. gemito, sospiro.*
Gemma, æ, *f. gemma, pietra preziosa, germoglio della vite.*
Gener, neris, *m. genero.*

Generosus, a, um: *nobile, generoso.*

Gens, tis, *f. nazione, popolo.*

Gentilis, *m. f.* le, *n. pagano.* Ritus gentiles: *cerimonie pagane.*

Genui, *pret. di* gigno.

Genus, neris, *n. genere.*

Genus humanum: *il genere umano, gli uomini.*

Gero, is, gessi, gestum, rere: *portare.* Morem gerere alicui: *aver della compiacenza per qualcheduno.*

Gessi, *pret. di,* gero. Rem bene gessit: *è riuscito nell' affare.*

Gesto, as, avi, atum, are: *portare in utero, essere incinta.*

Gigno, is, genui, genitum, gignere: *generare.*

Gladius, ii, *m. spada.*

Gloria, æ, *f. gloria.*

Glorior, aris, atus sum, ari: *gloriarsi.*

Gnavus, a, um: *diligente.*

Gradior, deris, gressus sum, gradi: *andare.*

Gradus, us, *m. grado, impiego.*

Græci, orum, *m. Greci, popolo.*

Grando, dinis, *f. tempesta, gragnuola.*

Grates, *f. grazie.* Agere . . . *ringraziare.*

Gratia, æ, *f. grazia, benefizio.* Valere . . . *aver del credito.*

Gratiosus, a, um: *grato.*

Gratulor, aris, atus sum, ari: *dep. congratularsi.*

Gratus, a, um: *grato, riconoscente.*

Gravis, *m. f.* ve, *n. grave, pesante.* Culpa : *delitto enorme.* Somnus : *sonno profondo.* Vectigal: *tributo insopportabile.*

Graviter, *avv. fortemente.* Offendere: *offendere gravemente.*

Grex, gregis, *m. armento.*

Gustus, us, *m. gusto, diletto.*

H

Habeo, es, bui, bitum, bere: *avere.* Quomodo se habent: *come stanno.*

Habeor, eris, bitus sum, beri : *dep. essere tenuto per . . . .*

Habito, as, avi, atum, are: *abitare, albergare.*

Hactenus, *avv. sin qui, fin' ora.*

Hædus, di, *m. capretto.*

Hæreditarius, a, um: *ereditario.* Jure hæreditario: *per diritto di eredità.*

Hæreo, es, hæsi, hæsum, rere: *incagliare, essere dubbioso.*

Hæres, redis, *m. f. erede.*

Haran, *n. Aram, nome di luogo.*

Hasta, æ, *f. asta, lancia, picca.*

Haurio, is, hausi, haustum, rire: *tirar fuori, cavare.*

Hebræus, a, um: *Ebreo, nome di popolo.*

Heli, *indecl. Eli, nome d' uomo.*

Herus, i, *m. padrone.*

Hic, hæc, hoc: *questo, questa, questo.*

Hierosolyma, æ, *f. Gerosolima, nome di città.*

Hilaris, *m. f.* re, *n. allegro, giocondo, lieto.*

Hinc, *avv. di qui.* Hinc et inde: *quinci, e quindi.*

Hirundo, dinis, *f. rondine.*

Historia, æ, *f. istoria.*

Homicida, æ, *m. omicida.*

Homicidium, dii, *n. omicidio.*

Homo, inis, *m. uomo.*

Honor, oris, *m. onore.*

Hora, æ, *f. ora.* In horas: *d' ora, in ora.*

Horologium, ii, *n. orologio.*

Horrendus, a, um: *orrendo, spaventevole.*

Horreum, ii, *n. granaio.*

Hortor, aris, atus sum, ari: *dep. esortare.*

Hortus, ti, *m. orto, giardino.*

Hospes, pitis, *m. f. ospite, albergatore.*

Hospitium, ii, *n. ospizio, alloggiamento.* Excipere hospitio: *dar alloggio.*

Hostia, æ, *f. ostia, vittima.*

Hostilis, *m. f.* le, *n. ostile, nemico.* Animo hostili: *con malvagia intenzione.*

Hostis, is, *m. nemico.*

Huc, *avv. qua.*

Humanus, a, um: *umano.*

Humerus, i, *m. omero, spalla.*

Humi, *avv. per terra.*

I et J

Jabes, *indecl. Jabe, nome di città.*

Jaceo, es, cui, cere: *giacere*, *essere in letto*. Ubi jacebant: *ove stavano coricati.*
Jacio, cis, jeci, jactum, jacere: *gettare*, *lanciare*.
Jacobus, bi, *m*. *Giacobbe, nome d'uomo*.
Jactito, as, avi, atum, are: *vantarsi*.
Jacui, *pret*. *di* jaceo.
Jam, *avv*. *già*, *di già*.
Japhetus, i, *m*. *Jafet*, *nome d'uomo*.
Ibi, *avv*. *là*, *ivi*, *in quel luogo*.
Ictus, us, *m*. *colpo*, *percossa*.
Idcirco, *avv*. *perciò*.
Idem, eadem, idem: *l'istesso*, *la stessa*.
Identidem, *avv*. *sovente*, *spesse fiate*.
Ideo, *avv*. *perciò*.
Idoneus, a, um: *idoneo*.
Idumea, æ, *f*. *l'Idumea*, *nome di paese*.
Jeci, *pret*. *di* jacio.
Jechonias, æ, *m*. *Geconia*, *nome d'uomo*.
Iens, euntis, *part*. *di* eo: *che va*.
Jejunus, a, um: *digiuno*.
Jericho, *indecl*. *Gerico*, *nome di città*.
Jeroboamus, i, *m*. *Geroboamo*, *nome d'uomo*.
Jerosolyma, æ, *f*. *Gerusalemme*, *nome di città*.
Igitur, *cong*. *dunque*.
Ignavia, æ, *f*. *pigrizia*.
Igneus, a, um: *infuocato*, *ardente*.
Ignis, is, *m*. *fuoco*.
Ignominia, æ, *f*. *infamia*.

Ignoro, as, avi, atum, are: *ignorare, non sapere.*

Ignosco, cis, gnovi, notum, scere: *perdonare.*

Illæsus, a, um: *illeso.*

Ille, illa, illud: *quello, e quella.*

Illicio, is, lexi, lectum, licere: *adescare, lusingare.*

Illico, *avv. incontanente, subito.*

Illuc, *avv. là, colà.*

Illucesco, is, luxi, scere: *risplendere, aggiornare.*

Illustris, *m. f.* re, *n. illustre, chiaro.*

Illuxi, *pret. di* illucesco.

Imitatus, a, um, *part. di* imitor: *chi ha imitato.*

Imitor, aris, atus sum, ari: *dep. imitare.*

Immemor, oris, *m. f. dimentico, scordevole.*

Immensus, a, um: *smisurato, immenso.*

Immineo, es, nui, nere: *soprastare, dominare.* Mors imminet: *la morte si avvicina.*

Imminuo, is, nui, nutum, nuere: *diminuire.*

Imminutus, a, um, *part. sminuito.*

Immisi, *pret. di* immitto.

Immissus, a, um, *part. di* immitto: *mandato.*

Immitto, is, misi, missum, ere: *mandare, gettare.*

Immolo, as, avi, atum, are: *sacrificare, immolare.*
Immortalitas, atis, *f. immortalità,*
Imo, *avv. anzi.*
Impatiens, tis: *impaziente.*
Impedio, is, ivi, itum, ire: *impedire.*
Impeditus, a, um, *part. impedito, impacciato.*
Impello, is, puli, pulsum, pellere: *spignere.*
Imperator, oris, *m. Imperadore, capitano, generale di un' armata.*
Imperatus, a, um, *part. ciò che è stato comandato.* Facere imperata: *ubbidire al comando.*
Imperitus, a, um: *ignorante, poco pratico.*
Imperium, ii, *n. imperio, comandamento, potere sovrano.*
Impero, as, avi, atum, are: *comandare.*
Impertio, is, ivi, itum, ire: *far partecipe, far parte.*
Impetro, as, avi, atum, are: *ottenere.*
Impetus, us, *m. assalto, zuffa.* Sustinere impetum: *star saldo alla zuffa.*
Impietas, atis, *f. impietà, empietà.*
Impius, a, um: *empio.*
Implacabilis, *m. f.* le, *n. implacabile.*
Impleo, es, evi, etum, ere: *empire, adempire.*
Implicatus, a, um, *part. di* implico: *intrigato.*
Implico, as, avi, atum, are: *impacciare, avviluppare.*

Imploro, as, avi, atum, are: *implorare*. Opem: *implorare soccorso*.

Impono, is, posui, positum, ponere: *imporre*.

Imposui, *pret. di* impono.

Imprimis, *avv. sopratutto, principalmente*.

Improbe, *avv. malvagiamente*.

Improbitas, atis, *f. malvagità, ingiustizia*.

Improbus, a, um: *maligno*.

Impulsus, a, um, *part. di* impello: *spinto*.

Impune, *avv. impunemente*.

In, *prep. che regge l'abl. e l'accusativo*: *in, nel*.

Inambulo, as, avi, atum, are: *passeggiare in*. . .

Inauditus, a, um: *inaudito*.

Inauris, is, *f. orecchino*.

Incedo, is, cessi, essum, cedere: *camminare, marciare*.

Incendium, ii, *n. incendio*.

Incendo, is, di, sum, dere: *abbruciare, infiammare*.

Incensus, a, um, *part*. Ira: *acceso di collera*.

Incido, is, cidi, dere: *cadere, incappare*. In morbum: *cader malato*.

Inclamo, as, avi, atum, are: *chiamare ad alta voce*.

Inclino, as, avi, atum, are: *piegare*.

Includo, is, clusi, clusum, dere: *rinchiudere*.

Inclusus, a, um, *part. chiuso, serrato*.

Incolo, is, lui, cultum, colere: *abitare, albergare.*

Inculumis, *m. f.* me, *n. sano e salvo.*

Incommodum, i, *n. incomodità, danno.*

Incommodus, a, um: *incomodo.*

Inconsideratus, a, um: *sconsiderato, temerario.*

Incredibilis, *m. f.* le, *n. incredibile.*

Increpo, as, avi, atum, are: *riprendere, far dei rimproveri.*

Incubo, as, cubui, bitum, bare: *appoggiarsi.* Terræ: *sulla terra.* Parieti: *ad un muro.*

Incutio, is, cussi, cussum, tere: *inspirare.* Metum: *mettere timore.*

Inde, *avv. indi, da quel luogo.*

Indicium, ii, *n. segno, indizio.*

Indico, as, avi, atum, are: *manifestare.*

Indignans, tis: *sdegnoso, adirato.*

Indignatio, onis, *f. sdegno, indignazione.*

Indigne, *avv. indegnamente.*

Indignitas, atis, *f. indegnità.*

Indo, is, didi, ditum, dere: *imporre.* Nomen: *un nome.*

Indoles, lis, *f. naturale, carattere.*

Induco, is, duxi, ductum, cere: *introdurre, indurre.*

Indulgens, tis: *indulgente, condiscendente.*

Induo, is, dui, dutum, duere: *vestire.*

Industrius, a, um: *industrioso, intelligente.*

Indutus, a, um, *part. di* induo: *vestito.*

Ineo, is, ivi, itum, ire: *incominciare*. Convivium: *mettersi a tavola*.
Infans, tis, *m. fanciullo*.
Infantulus, i, *m. fanciullino*.
Infensus, a, um: *adirato, nemico*.
Infero, fers, intuli, illatum, ferre: *portare*. Bellum: *dichiarare la guerra.*
Infestus, a, um: *inimico, infesto*.
Infinitus, a, um: *infinito*. Multitudo infinita: *popolo innumerevole*.
Infirmus, a, um: *debole*. Valetudo: *salute inferma.*
Infixus, a, um, *part. di* infigo: *fitto, profondamente impresso*.
Infra, *avv. di sotto*.
Ingenium, ii, *n. ingegno, spirito, penetrazione*.
Ingens, tis: *grande, smisurato*.
Ingravesco, scis, scere: *farsi grave, aumentare*.
Ingredior, deris, gressus sum, gredi, *dep. entrare, introdursi*.
Iniens, ineuntis: *che principia*. Ab ineunte ætate: *da' più teneri anni*.
Inimicitia, æ, *f. inimicizia*.
Inimicus, a, um: *nemico, contrario, opposto*.
Inique, *avv. ingiustamente, iniquamente*. Fecit: *egli ha commesso un' azione ingiusta*.
Iniquus, a, um: *diseguale*. Iniquo animo: *con animo furioso.* Loco: *in luogo disastroso*.

Injuria, æ, *f. ingiuria, torto.*
Injustus, a, um: *ingiusto.*
Innixus, a, um: *appoggiato sopra.*
Innoxius, a, um: *innocente, che non è colpevole.*
Innumerus, a, um: *innumerabile.*
Inopia, æ, *f. scarsezza, bisogno.*
Inquio, is, it: *dico io, dici tu, dice egli.* Inquiunt: *essi dicono.*
Insecutus, a, um, *part. avendo seguitato.*
Insequor, eris, cutus sum, sequi: *seguitare, perseguitare.*
Insero, is, serui, sertum, rere: *inserire, porre dentro.*
Insideo, es, sedi, sessum, dere: *essere seduto sopra.*
Insidiæ, arum, *f. insidia, imboscamento.* Parare insidias: *tendere agguati.*
Insignia, ium, *n. insegne, ornamenti.*
Insignis, *m. f.* gne, *n. illustre, insigne.*
Insilio, is, lui, o lii, sultum, lire: *saltar dentro, o sopra.*
Insons, tis: *innocente.*
Instans, tis: *instante, presente.*
Instar, *indecl. a guisa, a similitudine.*
Institi, *pret. di* insto.
Instituo, is, tui, tutum, tuere: *instituire, fondare.* Vitam: *regolare i suoi costumi, la sua vita.*
Institutum, i, *n. instituto, costume, professione.*
Insto, as, stiti, stare: *stare sopra, o vicino, incalzare.*

Insulto, as, avi, atum, are: *insultare*.
Insum, ines, inest, inesse: *essere, trovarsi*.
Insuper, *avv. di più*.
Intelligo, ligis, lexi, lectum, ligere: *intendere, conoscere*.
Intendo, is, di, tum, dere: *attendere*.
Inter, *prep. che regge l'accusativo: tra, dentro*. Inter pugnandum: *nella mischia*.
Intercludo, is, clusi, sum, dere: *serrare, chiudere*.
Interclusus, a, um, *part. serrato*.
Interdico, is, xi, ctum, cere: *vietare, proibire*.
Interdiu, *avv. di giorno*.
Interdum, *avv. alle volte*.
Interea, *avv. tratanto*.
Interemi, *pret. di* interimo.
Intereo, is, interii, ritum, rire: *perire, morire*.
Interficio, is, feci, fectum, ficere: *uccidere, far morire*.
Interim, *avv. intanto*.
Interimo, is, remi, remptum, rimere: *ammazzare*.
Interior, *m. f.* rius, *n. interiore, interno*.
Intermissus, a, um: *tralasciato*.
Internecio, onis, *f. uccisione, disfatta*. Ad internecionem: *sino ad un' intiera disfatta*.
Interpello, as, avi, atum, are: *interrompere*.
Interpres, tis, *m. f. interprete, turcimanno*.
Interpretatio, onis, *f. interpretazione*.

Interpretor, aris, atus sum, ari, *dep. spiegare.*
Interrogo, as, avi, atum, are: *interrogare, chiedere.*
Intersum, teres, terfui, teresse: *essere presente.*
Intinctus, a, um, *part. tuffato, bagnato.*
Intingo, is, tinxi, ctum, gere: *intingere.*
Intolerabilis, *m. f.* le, *n. insopportabile.*
Intonsus, a, um: *non tosato.* Coma: *capelli non tagliati.*
Intra, *prepos. che regge l' accusativo: entro, nello spazio di....*
Introduco, is, duxi, ductum, cere: *introdurre, far entrare.*
Intueor, eris, tuitus sum, tueri, *dep. guardare, osservare.*
Intuli, *pret. di* infero.
Intumesco, scis, tumui, scere: *gonfiarsi.*
Intus, *avv. dentro.*
Invado, is, vasi, sum, dere: *assalire, venire addosso.*
Invalesco, is, lui, lescere: *corroborarsi, invalorirsi.*
Invenio, is, veni, ventum, nire: *ritrovare, inventare.*
Invicem, *avv. l' un l' altro, scambievolmente.*
Invideo, es, vidi, visum, videre: *invidiare.*
Invidia, æ, *f. invidia, gelosia.*
Invidus, a, um: *invidioso, geloso.*

Inviso, is, si, sum, sere: *vedere, visitare*.
Invisus, a, um: *odioso, odiato*.
Invito, as, avi, atum, are: *invitare*.
Inultus, a, um: *invendicato*.
Invocatus, a, um, *part. di* invoco.
Invoco, as, avi, atum, are: *invocare, implorare*.
Inuro, is, ussi, ustum, urere: *segnare, marcare*. Notam: *marca ignominiosa*.
Joabus, i, *m. Gioabbo, nome d' uomo*.
Joas, æ, *m. Gioas, nome d' uomo*.
Joiadas, æ, *m. Giojada, nome d' uomo*.
Jonathas, æ, *m. Gionata, nome d' uomo*.
Joramus, *m. Gioram, nome d' uomo*.
Jordanis, is, *m. Giordano, nome di fiume*.
Josaphatus, i, *m. Giosafatte, nome d' uomo*.
Josephus, i, *m. Giuseppe, nome d' uomo*.
Josias, æ, *m. Giosia, nome d' uomo*.
Josue, es, *m. Giosuè, nome d' uomo*.
Ipse, a, um: *esso, istesso*. Ego ipse: *io stesso*.
Ira, æ, *f. ira, collera*. Ardens: *acceso di...*
Irascor, eris, iratus sum, sci, *dep. adirarsi*.
Iratus, a, um: *irato, adirato*.
Irrideo, es, risi, risum, ridere: *beffare*.
Irrigo, as, avi, atum, are: *innacquare*.
Irrisus, us, *m. beffa, irrisione, insulto*.
Irruo, is, rui, ruere: *avventarsi*.
Irruptio, onis, *f. impeto*. Facere irruptionem: *fare una scorreria, assalire con forza*.

Is, ea, id, *pron. questo, questa, colui, quella.*
Isaacus, i, *m. Isacco, nome d'uomo.*
Isaias, æ, *m. Isaia, nome d'uomo.*
Israel, lis, *m. Israello, nome di Giacobbe.*
Israelitæ, arum, *m. gli Israeliti, gli Ebrei.*
Israeliticus, a, um: *d'Israello.*
Iste, a, ud: *questo, cotesto, quello, quella.*
Ita, *avv. così.* Ita ut: *in guisa che.*
Itaque, *cong. per la qual cosa, pertanto.*
Item, *avverb. parimente.* Non item est: *non si verifica lo stesso di . . .*
Iter, itineris, *n. viaggio, strada.* Facere: *viaggiare.*
Iterum, *avv. di nuovo.*
Jubeo, es, jussi, jussum, bere: *comandare.*
Judea, æ, *f. la Giudea, nome di paese.*
Judas, æ, *m. Giuda, nome d'uomo.*
Judæus, a, um: *Giudeo, che è della Giudea.*
Judex, icis, *m. Giudice.*
Judicium, ii, *n. giudizio.* Assentire: *stare all'altrui giudizio.*
Judico, as, avi, atum, are: *giudicare.*
Jungo, is, junxi, junctum, gere: *accoppiare.* Amicitiam cum . . *stringere amicizia con . .*
Junxi, *pret. di* jungo.
Juramentum, i, *n. giuramento.*
Juro, as, avi, atum, are: *giurare.* In verba patris: *conformemente ai precetti di suo padre.*

Jus, juris, *n. diritto*. Primogeniti: *diritti di primogenitura*.

Jussus, us, *m. comandamento*.

Jussus, a, um, *part. chi ha ricevuti ordini, comandato*.

Justus, a, um: *giusto*. Ultio: *giusta vendetta*.

Juvans, antis: *part. che giova*.

Juvenis, is, *m. giovane*.

Juvo, as, juvi, jutum, vare: *giovare, soccorrere*.

L

Labanus, i, *m. Labano, nome d'uomo*.

Labens, tis, *part. che è in decadenza, cascante*.

Labor, beris, lapsus sum, labi, *dep. cascare, sdrucciolare*.

Labor, oris, *m. fatica, pena*.

Lac, ctis, *n. latte*.

Lacesso, is, ssivi, ssitum, ssere: *provocare, sfidare*.

Lacrima, æ, *f. lagrima*. Fundere: *sparger lagrime*.

Lætor, aris, atus sum, tari: *dep. rallegrarsi*.

Lætus, a, um: *giulivo, con gioia*.

Lævus, a, um: *sinistro, mancino*.

Lagena, æ, *f. orcio da vino*.

Lamenta, orum, *n. gemiti, lamenti*.

Lamentor, aris, atus sum, ari: *lamentarsi, dolersi*.

Lampas, dis, *f. lampana.*
Lancea, æ, *f. lancia, picca.*
Lapis, idis, *m. pietra.*
Lapideus, a, um: *di pietra.*
Lassitudo, dinis, *f. stanchezza, fatica.*
Late, *avv. largamente.*
Latens, entis, *part. nascosto, occulto.*
Lateo, es, tui, tere: *nascondersi.*
Latus, teris, *n. fianco.*
Laudo, as, avi, atum, are: *lodare.*
Lavi, *pret. di* lavo.
Laus, dis, *f. lode, gloria.*
Lautus, a, um; convivium: *lauto banchetto.*
Lectulus, i, *m. letticciuolo.*
Legitimus, a, um: *legittimo, conforme alla legge.*
Legumen, inis, *n. legume.*
Lenio, is, nivi, nitum, nire: *addolcire, mitigare.*
Lenis, is, *m. f.* ne, *n. mite, benigno.*
Leniter, *avv. dolcemente.*
Lens, tis, *f. lenticchia.*
Leo, nis, *m. lione, animale.*
Lepra, æ, *f. lebbra, malattia.*
Lethalis, *m. f.* le, *n. mortale.* **Ictus**: *colpo mortale.*
Lethum, i, *n. morte.* **Dare letho**: *far morire.*
Levo, as, avi, atum, are: *addolcire, sollevare.*
Lex, legis, *f. legge.*
Libenter, *avv. volentieri.*
Liber, bri, *m. libro.*

Liber, bera, berum: *libero, sciolto.*

Liberalis, *m. f.* le, *n. liberale, che dona di buon animo.*

Liberi, rorum, *m. figliuoli.*

Libero, as, avi, atum, are: *liberare, assolvere.*

Libertas, atis, *f. libertà.*

Libet, libuit, o bitum est, libere: *piace.* Animo libenti: *volentieri.*

Licet, licuit, licere: *è permesso.*

Ligneus,a, um: *di legno fatto di legno.*

Lignum, i, *n. legna.*

Ligo, as, avi, atum, are: *legare.*

Limus, i, *m. fango.*

Linea, æ, *f. linea.*

Lingua, æ: *lingua.* Proferre: *presentar la lingua.*

Linio, is, nivi, tum, ire: *ungere.*

Littus, littoris, *n. lido, spiaggia.*

Locus, i, *m. ed al plur.* loca, orum, *n. luogo, posto, parte.*

Locutus, a, um, *part. che ha parlato.*

Longe, *avv. di lungi, di gran lunga.* Longe alius: *tutt' altro, tutto differente.*

Longinquus, a, um: *lontano.* In longinquum: *in lontane parti, in istraniero paese.*

Longus, a, um: *lungo.*

Loquor, eris, cutus sum, loqui: *parlare.*

Lorica, æ, *f. corazza.*

Lotus, a, um, *part. di* lavo: *lavato.* Lota facie: *avendo lavato il volto.*

Luctus, us, *m. duolo, lutto, afflizione.*

Ludibrium, ii, *n. scherno, beffa.* Habere ludibrio: *prendersi giuoco.*

Lugeo, es, luxi, luctum, gere: *piangere.*

Luna, æ, *f. la luna.*

Luo, is, lui, luere. Pœnas: *pagare il fio, essere punito.*

Lux, lucis, *f. la luce.*

Luxi, *pret. di* lugeo.

Lysias, æ, *m. Lisia, nome d' uomo.*

M

Machabæi, æorum, *m. i Macabei, popolo.*

Macilentus, a, um: *magro.*

Macte, *voc. fig. al plur.* macti: *coraggio.* Macte animo: *fate coraggio.*

Macula, æ, *f. macchia.*

Madianitæ, arum, *m. i Madianiti, popolo.*

Magis, *avv. di vantaggio.*

Magnifice, *avv. magnificamente.*

Magnificus, a, um: *magnifico.*

Magnitudo, inis, *f. grandezza.*

Magnus, a, um: *grande.* Major: *maggiore.* Maximus: *grandissimo.*

Majestas, atis, *f. maestà.*

Majores, rum, *m. gli antenati, i nostri maggiori.*

Male, *avver. malamente.* Male precari: *maledire.*

Maledico, is, dixi, ctum, cere: *maledire.*

Maledictum, i, n. *ingiuria, oltraggio*.
Maledicus, a, um: *maldicente, maledico*.
Malevolus, a, um: *malevolo*.
Malo, mavis, vult, malui, malle: *voler piuttosto*.
Malum, i, n. *male*.
Malus, a, um: *cattivo*. Malo animo: *con malvagia intenzione*.
Manasses, is, m. *Manasse, nome d'uomo*.
Mandatum, i, n. *commissione, ordine*.
Mando, as, avi, atum, are: *commettere, ordinare*.
Mane, *indecl*. *mattino*.
Maneo, es, mansi, mansum, nere: *restare, rimanere*.
Manifestus, a, um: *manifesto, chiaro, evidente*.
Manipulus, i, m. *covone, manipolo*.
Manna, *indecl*. *manna, cibo*.
Manus, us, f. *mano*. Violentas manus inferre: *assalire a mano armata, maltrattare*.
Mardochæus, i, m. *Mardocheo, nome d'uomo*.
Mare, ris, n. *mare*.
Maritus, ti, m. *marito*.
Mathatias, æ, m. *Mattatia, nome d'uomo*.
Mater, tris, f. *madre*.
Matrimonium, ii, n. *matrimonio*. Accipere in . . . *prendere in matrimonio, sposare*.
Maturesco, scis, turui, rescere: *maturare*.
Maturus, a, um: *maturo, pronto*.

Matura deditio : *pronta sommessione*.
Maxilla, æ, *f. mascella*. Asini: *d'asino*.
Maxime, *avv. grandemente*, *massimamente*.
Maximus, a, um: *grandissimo*, *massimo*. Natu . . . *il primogenito*.
Medi, orum, *m*. *i Medi, popolo*.
Media, æ, *f*. *Media, nome di regno*.
Medicamentum, i, *n*. *medicamento*.
Meditor, aris, atus sum, tari : *meditare*, *pensare*.
Medius, a, um : *mezzo, che è nel mezzo*. Habentes medium Judam : *avendo nel mezzo d'essi Giuda*.
Mel, mellis, *n*. *mele*. Silvestre : *mele selvatico*.
Melior. *m*. *f*. lius, *n*. *migliore*. Ad meliorem mentem revocare : *indurre a miglior partito*.
Melius, *avv*. *meglio*.
Membrana, æ, *f*. *membrana*, *pelle sottile*. Ovi . . . *pellicola dell'uovo*.
Membrum, i, *n*. *membro*.
Memini, nisti, nisse : *ricordarsi*, *far menzione*.
Memor, oris, *m*. *f*. *ricordevole*.
Memorabilis, *m*. *f*. le, *n*. *memorabile*. Nulla re . . . . gesta : *non avendo fatto niente di memorabile*.
Memoria, æ, *f*. *memoria, rimembranza*.
Mendacium, ii, *n*. *bugia*, *menzogna*.
Mens, mentis, *f*. *mente*. Venit in mentem : *gli venne in pensiero*.

Mensa, æ, *f. tavola*, *mensa*.
Mensis, is, *m. mese*.
Mentio, onis, *f. menzione*. Facere mentionem: *parlar di . . .*
Mercator, oris: *mercatante*.
Merces, cedis, *f. mercede*.
Merito, *avv. a ragione*, *giustamente*.
Meritum, i, *n. merito*, *servigio*.
Mesopotamia, æ, *f. Mesopotamia*, *nome di paese*.
Messis, is, *f. messe*, *raccolta*.
Met, *particella*, *che si aggiunge ai pronomi* ego, tu.
Metor, aris, atus sum, ari: *misurare*. Castra: *un campo*.
Metuo, tuis, tui, tuere: *temere*. Non est quod metuas: *non hai di che temere*.
Metus, us, *m. timore*, *spavento*, *terrore*.
Meus, a, um: *mio*, *mia*.
Mico, as, cui, are: *risplendere*, *folgoreggiare*.
Miles, itis, *m. soldato*.
Milito, as, avi, atum, are: *militare*, *guerreggiare*.
Mille, *indecl. plur.* millia, ium: *mille*.
Minæ, arum, *f. minaccia*.
Minime, *avv. no*, *mai no*.
Minimus, a, um: *il più picciolo*. Natu: *l'ultimo*, *il più giovane*.
Minister, tri, *m. ministro*, *uffiziale*, *servo*.
Ministro, as, avi, atum, are: *servire*.

Minitans, antis: *minaccievole, che minaccia*.

Minor, *m. f.* nus, *n. più piccolo, minore*.

Minor, aris, atus sum, ari, *dep. minacciare*.

Minus, *avv. meno*.

Miraculum, i, *n. prodigio, miracolo, maraviglia*.

Mirans, tis: *ammiratore, attonito*.

Mire, *avv. mirabilmente, maravigliosamente*.

Miror, aris, atus sum, ari, *dep. mirare, ammirare*.

Mirus, a, um: *maraviglioso*. Mirum in modum: *di una maniera ammirabile*.

Misceo, es, cui, mixtum, scere: *mischiare*.

Miser, a, um: *miserabile, infelice*.

Misere, *avv. miseramente*.

Misereor, eris, sertus sum, sereri: *aver pietà, misericordia*.

Miseria, æ, *f. afflizione, disgrazia*.

Misericordia, æ, *f. compassione, pietà*.

Misertus, a, um: *che ha compassione, pietà*

Missus, sa, sum, *part. di* mitto. Lapide misso funda: *avendo lanciato una pietra colla fionda*.

Mitigatus, a, um, *part. raddolcito, placato*.

Mitis, *m. f.* te, *n. mite*. Consilium mitius: *una risoluzione più mite*.

Mitto, is, misi, missum, mittere: *mandare, lanciare.*

Mixtus, a, um, *part. di* misceo: *mescolato.*

Modo, *avv. ora, poco fa.* Non modo, sed etiam: *non solamente, ma ancora.*

Modus, i, *m. modo, foggia.*

Mœrens, tis: *tristo, dolente.*

Mœror, oris, *m. tristezza, dolore.*

Mœstitia, æ, *f. malinconia.*

Moles, is, *f. massa, peso.*

Moneo, es, nui, nitum, monere: *ammonire.*

Monitum, i, *n. ammonizione.*

Monitus, a, um: *avvisato, part. di* moneo.

Mons, montis, *m. monte, montagna.*

Monumentum, i, *n. monumento.*

Mera, æ, *f. indugio.*

Morbus, i, *m. malattia.*

Mores, rum, *m. carattere.*

Moriens, tis, *m. f. moribondo.*

Morior, reris, mortuus sum, mori: *morire.*

Moror, aris, ratus sum, rari, *dep. indugiare, fermarsi, dimorare.*

Mors, tis, *f. morte.* Instante morte: *all'avvicinarsi della morte.*

Mortuus, a, um: *morto.*

Mos, moris, *m. usanza.* More leonum: *a guisa di leoni.*

Motus, a, um, *part. di* moveo: *mosso, agitato.*

Moveo, es, movi, motum, vere: *eccitatare, muovere, agitare.* Bellum motum est: *insorse una guerra.*

Mox, *avv. tosto.*

Mulcto, tas, tavi, tatum, tare: *punire.*

Mulier, eris, *f. donna.*

Multitudo, inis, *f. moltitudine, folla.*

Multo, *avv. e* multum: *molto.*

Multus, a, um: *numeroso, molto di...*

Mulus, i: *Mulo, animale.*

Munia, um, *n. uffizio, dovere della carica.*

Munio, is, nivi, nitum, nire: *munire, armare.*

Munitus, a, um, *part. di* munio: *fortificato, armato.* Loca parum munita: *posti deboli.*

Munus, eris, *n. carica, dono.*

Murus, i, *m. muro, muraglia.*

Mussito, as, avi, atum, are: *parlar sotto voce, brontolare.*

Mutilatus, a, um: *smozzicato, troncato.*

Muto, as, avi, atum, are: *cangiare.*

Mutuus, a, um: *mutuo, scambievole.*

N

Nabuchodonosor, ris, *m. Nabuccodonosorre, nome d'uomo.*

Nactus, a, um, *part. di* nanciscor: *che ha trovato.*

Nam, o namque, *cong. imperciocchè.*

Nanciscor, eris, nactus sum, nancisci, *dep. trovare.*

Narrandus, a, um, *part. di* narro. Res nunc narranda venit: *devesi ora parlar della cosa . . .*

Narro, as, avi, atum, are: *narrare, raccontare.*

Nasciturus, a, um: *part. di* nascor: *che ha da nascere.*

Nascor, eris, natus sum, nasci: *nascere.*

Natalis, *m. f.* le, *n.* dies: *giorno della nascita.*

Natio, onis, *f. nazione, popolo.*

Nato, as, avi, atum, are: *nuotare.*

Natu, *abl.* maximus: *il primogenito.* Minimus: *il più giovane.*

Natus, a, um, *part.* Natus annos triginta: *di trent' anni.*

Navis, is, *f. nave, vascello.* In modum navis: *a foggia di vascello.*

Navo, as, vavi, vatum, are; operam: *servire.*

Ne, *cong. acciocchè non.* Ne quis exiret: *affinchè alcuno non sortisse.* Ne occidatur: *acciocchè non s' uccida.*

Nec, neque, *cong. nè, non.*

Necatus, a, um, *part. di* neco: *uccidere, far morire.*

Necdum, *avv. non ancora.*

Necessarius, a, um: *neccssario.*

Necesse est, fuit: *è necessario, è stato necessario.*

Necessitas, atis, *f. necessità, bisogno.*

Neco, as, avi, o cui, atum, are: *uccidere, ammazzare.*

Nefarius, a, um: *colpevole, nefario.*

Nefas, *avv. illecito.*

Neglectus, a, um, *part. negletto, trascurato.*

Negligo, is, exi, glectum, ligere: *trascurare, ommettere.*

Nego, as, avi, atum, are: *negare. rifiutare.*

Negotium, ii, *n. affare.* Dare ... *Dar commissione.*

Nemo, inis, *m. niuno, nessuno.*

Nempe, *avv. certamente.*

Nepos, otis, *m. nipote.*

Nequaquam, *avv. in niun modo.*

Nequeo, is, ivi, quire: *non potere.*

Nescio, is, ivi, itum, ire: *non sapere, ignorare.*

Nescius, a, um: *ignorante, che non sa.*

Nex, necis, *f. morte violenta.* Dare neci: *far morire.*

Nidus, i, *m. nido d' uccelli.*

Nihil: *niente.* Pro nihilo ducere: *aver in niun conto.*

Nihilominus, *avv. non di meno.*

Nilus, i, *m. Nilo, fiume d' Egitto.*

Nimium, *avv. troppo, molto più del dovere.*

Nimius, a, um: *eccessivo.*

Ninive, es, *f. Ninive, nome di città.*

Nisi, *cong. a meno che, se non che.*

Nitidus, a, um: *brillante, nitido.*

Nobiscum, *invece di* cum nobis: *con noi.*
Noceo, es, cui, citum, cere: *nuocere, pregiudicare.*
Nocte, *ablat. di notte, notte tempo.*
Nocui, *pret. di* noceo.
Noemus, i, *m. Noè, nome d'uomo.*
Nolo, non vis, nolui, nolle: *non volere.*
Nomen, inis, *n. nome.*
Nomino, as, avi, atum, are: *nominare.*
Non, *avv. non, no.*
Nonaginta, *indecl. novanta, numero.*
Nondum, *avv. non ancora.*
Nonne, *avv. forse non?*
Nosco, scis, novi, notum, noscere: *conoscere.*
Nota æ, *f. nota, contrassegno.*
Inurere: *imprimere una . . .*
Novem, *indecl. nove, numero.*
Novi, visti, *pret. di* nosco. Nostis ne: *invece di* novistis ne; *conosceste voi?*
Novitas, atis, *f. novità.*
Novus, a, um: *nuovo.*
Nox, noctis: *notte.*
Nubes, nubis: *nube, nuvola.*
Nubo, is, nupsi, ptum, bere: *maritarsi, parlando di una donna.*
Nudus, a, um: *nudo.* Pedibus . . . *a piedi nudi.*
Nullus, a, um: *niuno, nessuno.*
Num, *avv. forse che?* Num ego sum? *sono forse io?*
Numen, inis, *n. nume, divinità.* Falsa numina: *false divinità.*

Numero, as, avi, atum, are: *numerare.*
Numerosus, a, um: *numeroso.*
Numerus, i, *m. numero.*
Nummus, i, *m. moneta.*
Nunc, *avv. presentemente.*
Nuncio, as, avi, atum, are: *annunziare.*
Nuncius, ii, *m. nunzio, ambasciadore, novella.*
Nuptiæ, arum, *f. nozze, matrimonio.*
Nuptura, æ, *f. che deve maritarsi.*
Nurus, us, *f. nuora.*
Nutans, tis: *vacillante.*
Nutrio, is, ivi, itum, ire: *nodrire.*
Nutrix, icis, *f. nutrice, o balia.*

O

O! *interjezione, col vocativo, o coll' accusativo.*
Ob, *prep. che regge l' accusativo: per, a cagione.*
Obdormisco, scis, mivi, iscere: *addormentarsi.*
Obduco, is, duxi, ductum, cere: *condurre incontro, coprire.* Nubes cælo: *coprire il cielo di nubi.*
Obeo, is, ivi, itum, ire: *andar intorno, morire.*
Objicio, is, jeci, jectum, jicere: *offerire, presentare.*
Oblatus, a, um, *part. di* offero: *offerto, presentato.*

Oblitus, a, um, *part. di* obliviscor : *che si dimentica*.

Obliviscor, ceris, litus sum, visci, *dep. dimenticare*.

Obrepo, is, repi, ptum, pere : *venire occultamente, ficcarsi*.

Obruo, is, rui, rutum, ruere : *coprir di terra, opprimere*.

Obrutus, a, um, *part. di* obruo.

Obsecro, as, avi, atum, are : *pregare, scongiurare*.

Obsequor, eris, secutus sum, sequi : *ubbidire, secondare.*

Obsero, as, avi, atum, are : *serrare, chiudere*.

Observans, tis : *osservante*. Cultus divini : *che è attaccato al culto di Dio.*

Observo, as, avi, atum, are: *osservare*.

Obses, idis, *m. ostaggio*.

Obsideo, es, sedi, sessum, sidere : *assediare*.

Obsidio, onis, *f. assedio*.

Obsisto, is, stiti, sistere : *resistere, ostare*.

Obstupesco, scis, pui, pescere: *stupefarsi.*

Obtempero, as, avi, atum, are: *ubbidire*.

Obtestor, aris, atus sum, ari, *dep. scongiurare*.

Obtuli, *pret. di* offero.

Obvenio, is, veni, ventum, nire : *accadere*. Obvenit somnium : *accadde un sogno*.

Obviam, *avv. incontro*. Ire: *andar ad incontrare*.

Obvius, a, um: *che s' incontra per istrada*.

Occasio, onis, *f. occasione*.

Occido, is, di, sum, dere: *uccidere, ammazzare*.

Occisus, a, um, *part. di* occido.

Occubui, *pret. di* occumbo.

Occulatus, a, um, *part. di* occulto: *occulato*.

Occulte, *avv. occultamente*.

Occulto, as, avi, atum, are: *nascondere, occultare*.

Occumbo, is, cubui, cubitum, bere: *cadere, morire*.

Occupatus, a, um, *part. di* occupo.

Occupo, as, avi, atum, are: *impadronirsi*.

Occurro, is, curri, cursum, rere: *andar all' incontro*.

Ochosias, æ, *m. Ocozia, nome d' uomo*.

Ocrea, æ: *stivale*.

Octoginta, *indecl. ottanta, numero*.

Oculus, i, *m. occhio*. Conjectis oculis: *avendo fissati gli occhi*.

Odi, odisti, odisse: *odiare*.

Odiosus, a, um: *odioso, importuno*.

Odium, ii, *n. odio*.

Offendo, is, di, sum, dere: *urtare, Offendere*. Pedibus: *inciampare*.

Offensus, a, um, *part. offeso, sdegnato*.

Offero, fers, obtuli, oblatum, ferre: *presentare, offerire*.
Officium, ii, *n*. *offizio*, *dovere*. Manere in . . . *perseverare nel suo dovere*.
Olea, æ, *f*. *oliva*.
Olim, *avv*. *altre volte*.
Oliva, æ, *f*. *ulivo*.
Olla, æ, *f*. *pignatta*.
Omissus, a, um, *part*. *di* omitto: *ommesso*.
Omitto, is, misi, missum, tere: *ommettere*, *trascurare*.
Omnipotens, tis: *onnipotente*.
Omnis, *m*. *f*. ne, *n*. *ognuno*, *tutto*.
Onus, eris, *n*. *peso*, *carico*.
Opera, æ, *f*. *lavoro*, *servigio*. Egregia: *servigio rimarchevole*.
Operio, is, perui, pertum, perire: *coprire*.
Opertus, a, um, *part*. *coperto*. Caput: *testa coperta*.
Opes, opum, *f*. *ricchezze*.
Opimus, a, um: *opimo*, *ricco*, *fecondo*.
Oportet, oportuit, oportere: *bisognare*, *convenire*.
Opperior, riris, pertus sum, periri: *aspettare*.
Oppetitus, a, um, *part*. *di* oppeto: *sofferto*, *patito*.
Oppeto, is, tivi, titum, tere. Mortem: *andar incontro alla morte*.
Oppidum, i, *n*. *castello*, *città*.

Opportunus, a, um: *opportuno, favorevole*.

Oppositus, a, um: *opposto, messo avanti.*

Oppressus, a, um, *part. oppresso*. Somno: *aggravato dal sonno*.

Opprimo, is, pressi, pressum, primere: *opprimere, aggravare*.

Ops, opis, *f. ajuto*.

Optabilis, *m. f.* le, *n. desiderabile, utile*.

Optimus, a, um: *ottimo, perfetto*.

Optio, onis, *f. elezione*.

Opus, operis, *n. opera*. Opus est: *fa d'uopo*. Tibi: *ti è d'uopo*.

Ora, æ, *f. estremità*. Palii: *l'estremità del manto*.

Orans, tis, *part. supplichevole.*

Orbis, is, *m. l'universo, il mondo.*

Orbo, as, avi, atum, are: *privare*.

Orbus, a, um: *privato*. Liberis: *che ha perduti i figli*.

Ordo, dinis, *m. ordinanza*. Servare: *mantenere l'ordine*.

Orior, riris, ortus sum, riri: *sorgere, nascere*,

Ornamentum, i, *n. ornamento*.

Orno, as, avi, atum, are: *ornare*.

Oro, as, avi, atum, are: *pregare*.

Ortus, a, um, *part*. Altercatione: *essendo insorta una lite*.

Os, oris, *n. bocca, becco degli uccelli*.

Os, ossis, *n. osso*.

Osculor, aris, atus sum, ari: *baciare*.

Digitized by Google

Ostendo, is, di, sum, dere: *dimostrare.*
Ostium, ii, *n. porta.*
Ovicula, æ, *f. pecorella.*
Ovis, is, *f. pecora.*
Ovum, i, *n. uovo.*

P

Palam, *avv. palesemente.*
Palatus, i, *m. palato, gusto.*
Palea, æ, *f. paglia.*
Pallium, ii, *n. mantello, manto.*
Palmes, itis, *m. tralcio, palmite.*
Palpito, as, avi, atum, are: *palpitare.*
Palus, ludis, *f. palude.*
Palus, i, *m. palo, pertica.*
Panis, is, *m. pane.*
Par, is: *un pajo di . . . eguale, pari.*
Paradisus, i, *m. paradiso.*
Paratus, a, um, *part. di* paro: *apparecchiato, pronto a . . .*
Parco, cis, peperci, parcitum, cere: *risparmiare.*
Parentes, um, *m. parenti, avoli.*
Pareo, es, rui, rere: *ubbidire.*
Paries, etis, *m. parete, muro.*
Pario, is, peperi, partum, parere: *partorire, generare.*
Pariter, *avv. parimente.*
Paro, as, avi, atum, are: *apparecchiare, allestire.*
Pars, tis, *f. parte.* Dimidia pars: *la metà.*

Partus, us, *m. parto*. Uno: *d'un sol parto*.
Parui, *pret. di* pareo.
Parvi, parum, *avv. poco*. Parumper: *un pochetto*.
Parvulus, a, um: *piccoletto*.
Parvus, a, um: *picciolo*.
Pasco, is, vi, pastum, pascere: *pascolare*.
Passus, sa, sum, *part. di* patior: *che ha patito*.
Pastor, toris, *m. pastore, mandriale*.
Pastoralis, *m. f.* le, *n. pastorale, di pastore*. Pedum: *verga da pastore*.
Patens, tis: *patente, aperto*.
Pateo, es, tui, tere: *esser patente, aperto*.
Pater, tris, *m. padre*.
Paternus, a, um: *paterno, di padre*.
Patienter, *avv. pazientemente, con pazienza*.
Patientia, æ, *f. pazienza*.
Patior, teris, passus sum, pati, *dep. soffrire*.
Patria, æ, *f. patria, paese di nascita*.
Pauci, æ, a: *poco di, in picciol numero*.
Paulatim, *avv. a poco a poco*.
Paulo, *avv. un poco*.
Pauper, peris: *povero*.
Pax, pacis, *f. pace*.
Peccatum, i, *n. peccato, fallo*.
Pecco, as, avi, atum, are: *peccare, fallire*.
Pectus, oris, *n. petto, ventre*.
Pecunia, æ, *f. denaio*.
Pecus, oris, *n. bestiame*.

Pedes, ditis, *m. fante, pedone*. Pedites: *l' infanteria.*

Pedum, i, *n. verga da pastore.*

Pejor, *m. f.* ius, *n. peggiore.*

Pellicio, is, lexi, lectum, licere: *tirar con lusinghe.*

Pellis, is, *f. pelle.*

Pello, is, pepuli, pulsum, ere: *scacciare.*

Pendens, tis: *sospeso, pendente.*

Pendeo, es, pependi, pensum, dere: *esser sospeso, penzolare.*

Pendo, is, pependi, pensum, dere: *pagare.* Tributum: *il tributo.*

Pene, *avv. guari.*

Penes, *prep. coll' accus. alla disposizione di* . . . Victoria penes Davidem fuit: *la vittoria fu dalla parte di Davide.*

Penitus, *avv. affatto, interamente.*

Pensito, as, avi, atum, are: *pagare.* Tributum: *il tributo.*

Peperci, *pret. di* parco.

Peperi, *pret. di* pario.

Per, *prep. che regge l' accus. per, per mezzo.*

Peractus, a, um, *part. di* perago: *finito, compito.*

Perago, gis, egi, actum, agere: *finire, compire.*

Peragro, as, avi, atum, are: *viaggiare, scorrere per un paese.*

Percello, is, culi, culsum, cellere: *percuotere.* Terrore: *atterrire.*

Percitus, a, um: *mosso.* Furore: *da furore.*

Percontor, aris, atus sum, ari: *informarsi*, *dimandare diligentemente.*

Perculi, *pret. di* percello.

Perculsus, a, um, *part. di* percello: *abbattuto*, *conturbato.*

Percussus, a, um, *part. di* percutio: *percosso.*

Percutio, tis, cussi, cussum, tere: *percuotere.*

Perdidi, *pret. di* perdo.

Perditus, a, um, *part.* Moribus: *di perduti costumi.*

Perdo, dis, didi, ditum, ere: *distruggere*, *perdere.*

Perennis, *m. f.* ne, *n. continuo*, *perpetuo.*

Pereo, is, rii, ritum, rire: *perire.*

Perfero, fers, tuli, latum, ferre: *portare*, *sopportare.*

Perficio, is, feci, fectum, ficere: *compire*, *effettuare.*

Pergo, gis, rexi, rectum, gere: *avanzarsi*, *andare*, *continuare.*

Perhumaniter, *avv. molto obbligantemente.*

Periculosus, a, um: *pericoloso.*

Periculum, i, *n. pericolo.*

Peritus, a, um: *perito*, *dotto*. Artis: *nell' arte.*

Perlustro, as, avi, atum, are: *scorrere*, *visitare.*

Permotus, a, um, *part. di* permoveo: *mosso*, *commosso.*

Permoveo, es, movi, motum, movere: *muovere, commuovere.*

Perniciosus, a, um: *pernicioso.*

Pernocto, as, avi, atum, are: *pernottare, passar la notte.*

Perobscurus, a, um: *molto oscuro.*

Perpetuus, a, um: *perpetuo, eterno.*

Perrexi, *pret. di* pergo.

Persæ, arum, *m. i Persi, popolo.*

Persequor, eris, cutus sum, sequi: *inseguire, continuare.*

Persevero, as, avi, atum, are: *perseverare.*

Persolvo, vis, solvi, solutum, solvere: *pagare.*

Perspectus, a, um, *part. di* perspicio: *conosciuto.*

Persto, as, stiti, stitum, are: *perseverare, restare.*

Perstrepo, is, pui, pitum, pere: *schiamazzare, far grande strepito.*

Persuadeo, es, suasi, sum, dere: *persuadere.*

Pertæsus, a, um: *annojato.*

Perterreo, es, rui, ritum, rere: *spaventare, spaventarsi.*

Perterritus, a, um, *part. spaventato.*

Pertinacia, æ, *f. pertinacia, ostinazione.*

Pertineo, nes, nui, nere: *arrivare, giungere.* Ad cœlum: *al cielo.*

Pertraho, is, traxi, tractum, here: *tirar per forza.*

Pertuli, *pret. di* perfero.

Perturbatus, a, um: *perturbato, confuso.*

Pervenio, is, veni, ventum, venire: *pervenire, arrivare.*
Pervius, a, um: *esposto, accessibile.* Iter: *cammino aperto.*
Pes, pedis, *m. piede.*
Pessimus, a, um: *pessimo.*
Peto, is, ivi, itum, ere: *chiedere, andare in . . .*
Phaleræ, arum, *m. bardatura, ornamento da cavallo.*
Pharao, onis, *m. Faraone, nome d' uomo.*
Pharetra, æ, *f. faretra, turcasso.*
Philistæi, orum, *m. Filistei, popolo.*
Pie, *avv. divotamente.*
Pietas, atis, *f. pietà.*
Pilosus, a, um: *peloso.*
Pincerna, æ, *m. coppiere.*
Pinguis, *m. f.* ue, *n. pingue, grasso.*
Piscis, is, *m. pesce.*
Pistor, oris, *m. fornajo, panattiere.*
Pix, picis, *f. pece.*
Placatus, a, um, *part. di* placo: *placato.*
Placeo, es, ui, itum, ere: *piacere, essere di genio.*
Placide, *avv. placidamente.*
Placidus, a, um: *tranquillo, quieto.*
Placo, as, avi, atum, are: *placare.*
Placui, *pret. di* placeo.
Plaga, æ, *f. piaga, ferita.*
Planctus, us, *m. pianto, gemito.* Planctu magno: *a copiose lagrime.*
Plane, *avv. interamente*
Planta, æ, *f. pianta.*

Plaustrum, i, *n. carro.*
Plebecula, æ, *f. plebaglia.*
Plebs, bis, *f. plebe.*
Plecto, is, xi, xum, ere: *punire.* Morte: *a morte.*
Plenus, a, um: *pieno.*
Plures, ra: *molti.*
Plurimum: *molto.*
Plurimus, a, um: *moltissimo, asaissimo.* Verba plurima: *molte parole.*
Plus, ris, *n. più, di vantaggio.* Plus æquo: *più del dovere.*
Pluvia, æ, *f. pioggia.*
Pœna, næ, *f. pena, castigo.* Dare, luere: *pagare il fio, essere punito.*
Pœnitentia, æ, *f. penitenza.*
Pœnitet, tuit, tere: *pentirsi.*
Pollicens, tis, *part. che promette.*
Polliceor, eris, licitus sum, liceri, *dep. promettere.*
Polluo, luis, lui, lutum, luere: *macchiare.*
Pollutus, ta, tum, *part. macchiato.*
Pompa, pæ, *f. pompa, trionfo.*
Pompeius, ii, *m. Pompeo, nome d'uomo.*
Pondus, deris, *n. peso.*
Pono, is, sui, situm, nere: *porre, mettere.*
Pontifex, ficis, *m. Pontefice, Papa.*
Poposci, *pret. di* posco.
Populus, i, *m. popolo.*
Porrigo, is, rexi, rectum, rigere: *porgere, offerire.*
Porro, *avv. certamente.*

Porta, æ, *f. porta.*
Portendo, is, di, tentum, dere: *predire.*
Porto, as, avi, atum, are: *portare.*
Posco, scis, poposci, poscitum, scere: *chiedere.*
Positus, a, um, *part. di* pono: *posto, situato.*
Possum, potes, tui, posse: *potere.* Posse plurimum apud . . . *aver molto credito presso . . .*
Post, *prep. che governa l'accusativo: dopo, appresso.*
Postea, *avv. dappoi, in seguito, da poi.*
Posteri, orum, *m. i posteri.*
Postis, is, *m. stipite, imposta di porta.*
Postquam, *cong. dappoichè, poichè.*
Postremo, *avv. finalmente, in ultimo luogo.*
Postremus, a, um: *ultimo.*
Postridie, *avv. al dimane.*
Postulatio, nis, *f. domanda.*
Postulatum, i, *n. requisito.*
Postulo, as, avi, atum, are: *domandare.*
Posui, *pret. di* pono.
Potentia, æ, *f. potenza.*
Potestas, tatis, *f. pedestà.* Tradere in . . . *dare in potere altrui.*
Potior, iris, titus sum, tiri, *dep. impadronirsi.*
Potitus, a, um, *part. di* potior: *impadronitosi.*
Potius, *avv. piuttosto.* Potius quam: *piuttosto che.*
Potui, *pret. di* possum.

Potus, potus, *m. bevanda*. Dare potum: *dare a bere*.

Præ, *prep. che governa l'abl. in paragone, a forza di . . .*

Præbeo, es, bui, bitum, bere: *porgere, dare*.

Pæbui, *pret, di* præbeo.

Præceps, pitis: *strabocchevole, precipitoso*.

Præceptum, i, *n. insegnamento, precetto*.

Præcido, is, di, sum, dere: *tagliare*.

Præcipio, is, cepi, ceptum, cipere: *ordinare, comandare*.

Præcipue, *avv. principalmente, massimamente*.

Præcisus, a, um, *part. di* præcido: *tagliato*.

Præclarus, a, um: *bello, rilucente*.

Præcurro, is, curri, sum, rere: *correre avanti*.

Præda, æ, *f. preda, bottino*.

Prædico, is, dixi, dictum, cere: *predire*.

Præditus, a, um: *dotato*.

Prædixi, *pret. di* prædico.

Præeo, is, ivi, itum, ire: *precedere, andar innanzi*.

Præfectus, i, *m. prefetto, uffiziale, governatore*.

Præfero, fers, tuli, latum, ferre: *portar innanzi à sè*.

Præficio, is, feci, fectum, ficere: *mettere alla testa, soprapporre*.

Prælium, ii, *n. battaglia*. Committere: *presentare battaglia*.

Præmitto, is, misi, missum, ere: *premettere.*
Præmium, ii, *n. premio, rimunerazione.*
Præmonitus, a, um: *avvisato innanzi.*
Prænosco, is, novi, scere: *preconoscere.*
Præscio, scis, scivi, scitum, scire: *antisapere.*
Præsens, tis: *presente.* Me præsente: *in mia presenza.*
Præsertim, *avv. sopratutto.*
Præsidium, ii, *n. presidio, guarnigione.*
Præsto, as, stiti, stitum, stare: *fare.* Officium: *adempire il suo dovere.*
Præsum, es, fui, esse: *presiedere, sopraintendere.*
Præter, *prep. che governa l' accusativo: oltre, eccetto.*
Prætereo, is, rii, ritum: *passare oltre.*
Prandium, ii, *n. desinare, pranzo.*
Pravus, a, um: *vizioso.*
Preces, cum, *f. preci.* Fundere . . . *far preghiere.*
Precor, aris, atus sum, cari, *dep. pregare.* Precari fausta: *desiderare felicità a . . .*
Premo, is, pressi, pressum, mere: *premere, stringere.*
Pretiosus, a, um: *prezioso.*
Pretium, ii, *n. prezzo, salario.*
Primo: *primieramente, alla prima.*
Primogenitus, i, *m. primogenito.* Jus . . . *diritto di primogenitura.*
Primus, a, um: *primo, il primo.*
Princeps, cipis, *m. f. il principe, il capo.*

Prior, *m. f.* us, *n. il primo de' due.*
Pristinus: a, um: *pristino, primiero.*
Prius, *avv. avanti.* Priusquam: *avanti che.*
Pro: *per, secondo.*
Probrum, ri, *n. ingiuria.*
Procedo, is, cessi, cessum, cedere: *procedere, andar innanzi.*
Processi, *pret. di* procedo.
Procul, *avv. lontano, di lontano.*
Procuratio, onis, *f. amministrazione, cura.*
Prodeo, is, ivi, itum, dire: *uscir fuori, avanzarsi.*
Prodigium, ii, *n. prodigio.* Edere . . . *far un prodigio.*
Prodo, is, didi, ditum, dere: *tradire, dare.*
Produco, is, duxi, ductum, cere: *produrre.*
Profanus, a, um: *profano.*
Profecto, *avv. certamente.*
Profectus, a, um, *part. di* proficiscor: *partito.*
Profero, fers, tuli, latum, ferre: *tirare, metter fuori, pronunziare.* Verba . . . *pronunciare delle parole.*
Proficiscor, eris, fectus sum, cisci: *partire.*
Profligo, as, avi, atum, are: *distruggere, gettare a terra.*
Profundo, is, fudi, fusum, dere: *spargere largamente, versare.* Lacrymas: *delle lagrime.* Vitam: *sagrificare la propria vita.*

Progenies, ei, *f. stirpe, razza.*
Progredior, deris, gressus sum, gredi: *inoltrarsi, marciar contro.*
Prohibeo, es, bui, bitum, bere: *proibire.*
Projicio, is, jeci, jectum, jicere: *gettare.*
Proles, is, *f. prole, posterità.*
Promiscuus, a, um: *confuso.* Vulgus promiscuum: *il popolaccio.* Cædes promiscua: *strage indistinta.*
Promissum, i, *n. promessa.* Stare promissis: *essere fedele alle sue promesse.*
Promissus, a, um, *part.* Capillo promisso: *d'una lunga capellatura.*
Promitto, is, misi, missum, mittere: *promettere.*
Pronus, a, um: *chinato.*
Propago, as, avi, atum, are: *dilatare, propagare.*
Prope, *prep. che governa l'accusativo: presso, vicino.* Propius: *più vicino.*
Propero, as, avi, atum, are: *affrettarsi, correre a . . .*
Propheta, æ, *m. profeta.*
Propinquus, a, um: *parente.*
Propitius, a, um: *favorevole.*
Propono, is, sui, situm, nere: *proporre.*
Propositus, a, um, *part.* Proposita pœna mortis: *avendo ordinata la pena di morte.*
Proposui, *part. di* propono.
Proprius, a, um: *proprio.*
Propter, *prep. che governa l'accusativo: a cagione, appresso.*

Propterea, *cong. per questa cagione.*
Prosequor, queris, cutus sum, sequi: *continuare.*
Prosper, pera, perum : *prospero, avventurato.*
Prospere, *avv. prosperamente.*
Prospexi, *pret. di* prospicio.
Prospicio, is, exi, spectum, picere: *riguardare.*
Prosterno, is, stravi, stratum, nere: *gettare in terra, rovesciare.*
Prostravi, *pret. di* prosterno.
Prosum, des, fui, desse: *servire, giovare.*
Protendens, tis, *part. di* protendo : *che stende.*
Protendo, is, di, sum, ere: *stendere, porgere innanzi.*
Protuli, *pret. di* profero.
Providentia, æ, *f. provvidenza.*
Provideo, es, vidi, visum, dere: *provvedere.*
Provincia, æ, *f. provincia.*
Provoco, as, avi, atum, are: *sfidare.*
Proximus, a, um: *prossimo.* Morti . . . *vicino a morte.*
Prudens, tis. Feci prudens: *io ho operato con riflessione.*
Prudentia, æ, *f. prudenza.*
Publicus, a, um: *pubblico.*
Pudet, puduit, pudere: *aver vergogna.*
Puella, æ, *f. fanciulla.*
Puer, ri, *m. fanciullo.* A puero : *dalla fanciullezza.*

Digitized by Google

Puerilis, *m. f.* le, *n. puerile, che si sente dell' infanzia, fanciullesco.*

Puerulus, i, *m. pargoletto.*

Pugna, æ, *f. combattimento.* Commissa: *battaglia presentata.*

Pugno, as, avi, atum, are: *combattere.* Pugnatum est acriter: *si combattè vivamente.*

Pulcher, cra, um: *bello.*

Pulcritudo, dinis, *f. bellezza.*

Pulmentum, i, *n. polta, farinata.*

Pulso, as, avi, atum, are: citharam: *suonar l' arpa.*

Pulsus, a, um, *part. di* pello: *scacciato.*

Purgo, as, avi, atum, are: *purgare, mondare.* Se purgare: *giustificarsi.*

Purpureus, a, um: *di porpora, purpureo:*

Purus, a, um: *puro.* Auro puro: *d' oro puro.*

Putans, tis: *che pensa, pensante.*

Puteus, i, *m. pozzo.* Propter puteum: *vicino al pozzo.*

Putiphar, aris, *m. Putifarre, nome d'uomo.*

Puto, as, avi, atum, are: *pensare, credere.*

Q

Qua, *avv. per qual luogo.*

Quadraginta, *indecl. quaranta, numero.*

Quæro, is, sivi, situm, rere: *cercare, domandare.*

Quæso: *di grazia.*

Quæstio, onis, *f. questione, causa, processo.*

Quam, *cong. che*, *quanto*.
Quamobrem, *avv. perchè*.
Quamprimum, *avv. quanto prima*.
Quamdiu, *avv. per quanto tempo*.
Quanquam, *cong. benchè*.
Quantum, *avv. quanto*.
Quantus, a, um: *quanto grande*.
Quapropter, *avv. laonde*.
Quare, *avv. perchè*.
Quartus, a, um: *il quarto*.
Quasi, *avv. come se*.
Quercus, us, *f. quercia*.
Queror, reris, questus sum, queri: *lagnarsi*.
Questus, us, *m. lamento*.
Qui, quæ, quod: *che, il quale, la quale*.
Quia, *cong. perchè*.
Quibuscum, *invece di* cum quibus: *co' quali*.
Quidam, quædam, quodam: *un certo, alcuno*.
Quidem, *avv. per verità*.
Quidquam: *niente*. Nec . . . nocuit: *egli non fece alcun male*.
Quies, etis, *f. riposo*, *sonno*.
Quiesco, cis, quievi, etum, escere: *riposarsi*.
Quievi, *pret. di* quiesco.
Quin, *cong. che non, anzi*.
Quindecim, *indelc. quindici, nome di numero*.
Quinque, *indecl. cinque, numero*.
Quintuplum: *cinque volte tanto*.
Quintus, a, um: *il quinto*.

Quis, quæ, quid, quisnam, quænam: *chi, quale.*

Quisquam, quæquam, quodquam. Nec quisquam est: *e non avvi alcuno?*

Quisque, quæque, quodque: *chiunque.*

Quisquis: *chiunque.*

Quo, *avv. dove.* Quocumque: *in qualunque luogo.*

Quomodo, *avv. come.* Se habent: *come stanno essi.*

Quoniam, *cong. poichè.*

Queque, *avv. ancora.*

Quorsum, *avv. verso qual parte.* Spectat res: *tende una cosa.*

Quotannis, *avv. ogni anno.*

Quotidianus, a, um: *cotidiano, d'ogni giorno.*

Quotidie, *avv. ognidì.*

Quoties, *avv. quante volte.*

Quum, *cong. poichè, allorquando.* Quadam die: *un giorno che.*

R

Rachel, lis *f. Rachele, nome di donna.*

Radix, icis, *f. radice.*

Rages, is: *Rage, nome di città.*

Raguel, lis, *m. Raguele, nome d'uomo.*

Ramus, i, *m. ramo.*

Rapio, rapis, pui, ptum, pere: *rapire, usurpare.*

Raptum, i, *n. ratto, rapimento.* Vivere ex . . . *vivere di ladronecci.*

Rapui, *pret. di* rapio.

Ratus, a, um, *part, di* reor: *pensando, immaginandosi.*

Rea, æ, *f. colpevole.*

Rebecca, æ, *f. Rebecca, nome di donna.*

Rebello, as, avi, atum, are: *ribellarsi.*

Recedo, is, cessi, cessum, dere: *ritirarsi.*

Recens, tis: *nuovo, recente.* Recens natus: *nato al momento.*

Recepi, *pret. di* recipio. Animum recepit: *riprese coraggio, ritornò in sè.*

Receptus, a, um, *part.* Robur: *forze ricuperate.*

Recessus, us, *m. solitudine.* Vastus: *profonda solitudine.*

Recido, is, cidi, casum, dere: *ricadere.*

Recido, is, cidi, cisum, cidere: *recidere, tagliare.*

Recipio, is, cepi, ceptum, pere: *ricevere.* Se recipere: *ritirarsi.*

Reconcilio, as, avi, atum, are: *riconciliare.*

Recondo, dis, didi, ditum, dere: *riporre, chiudere.*

Recordor, aris, atus sum, dari: *ricordarsi.*

Recte, *avv. bene.*

Rectus, a, um: *retto, giusto.*

Recupero, as, avi, atum, are: *ricuperare.*

Reddo, dis, didi, ditum, dere: *rendere.*

Redeo, dis, divi, ditum, dire: *ritornare.* In gratiam: *rientrare in grazia.*

Rediens, redeuntis, *part. ritornando, che ritorna.*

Reduco, is, duxi, ductum, cere: *ricondurre.*

Refeci, *pret. di* reficio.

Refero, fers, tuli, latum, ferre: *portare, riferire , riportare*. Gratiam : *ricompensare.*

Reficio, is, feci, fectum, ficere: *rifare.*

Refluo, is, xi, xum, luere: *rimontare.*

Regia, æ, *f. palazzo regale.*

Regina, æ, *f. regina*.

Regio, onis, *f. paese, regione*.

Regius, gia, ium: *regio, reale.* Majestas: *la maestà regia*.

Regno, nas, navi, atum, are: *regnare.*

Regnum, i, *n. regno, reame*.

Rego, gis, rexi, rectum, regere: *governare.*

Regredior, deris, gressus sum, gredi: *ritornare*.

Regressus, a, um: *ritornato*.

Rejeci, *pret. di* rejicio.

Rejicio, is, jeci, jectum, jicere: *rigettare.*

Reipsa, *avv. effettivamente, in effetto*.

Religio. onis, *f. religione*.

Religiosus, a um: *religioso, che ha della religione.*

Relinquo, quis, liqui, lictum, linquere: *abbandonare, lasciare*.

Reliquus, qua, um: *rimanente, residuo*. Vitæ: *il resto della vita*.

Reluctans, tis, *part. di* reluctor: *che ripugna.*

Remaneo, nes, nsi, sum, nere: *rimanere, restare.* Domi: *restare in casa*.

Remigro, as, avi, atum, ere: *ritornare alla primiera abitazione*...

Remitto, is, misi, missum, mittere: *rimandare*.

Remunero, as, avi, atum, are, *o* remuneror, aris, atus, ari: *ricompensare*.

Renui, *pret. di* renuo.

Renuncio, as, avi, atum, are: *riportare, rinunziare*.

Renuo, nuis, nui, nuere, *ricusare*.

Reor, reris, ratus sum, reri, *dep. credere, pensare*.

Rependo, is, pendi, pensum, dere: *ricompensare*.

Reperio, ris, reperi, pertum, perire: *trovare*.

Repertus, ta, tum, *part. trovato*.

Repetitus, ta, tum: *ripreso, replicato*. Ictibus: *a colpi raddoppiati*.

Repono, nis, posui, positum, ponere: *riporre*.

Reporto, as, avi, atum, are: *riportare, acquistare*.

Reposui, *pret. di* repono.

Reprehendo, is, di, sum, dere: *biasimare, riprendere*.

Repto, as, avi, atum, are: *rampicarsi, andar carpone*.

Res, ei, *f. cosa, bene*. Augere: *aumentare il negozio*.

Rescio, is, ivi, itum, ire: *risapere, scoprire*.

Reservo, as, avi, atum, are: *riserbare, salvare*.

Resideo, es, sedi, sidere: *risedere, soggiornare*. Culpa in me residebit: *la*

colpa sarà mia, io ne risponderò.
Resisto, is, stiti, stitum, stere: *resistere, opporsi.*
Respicio, cis, spexi, spectum, spicere: *guardar indietro, risguardare.*
Respondeo, es, di, sum, dere: *rispondere.*
Respuo, is, ui, ere: *rigettare.*
Restituo, is, tui, tutum, tuere: *restituire, ristabilire.*
Retineo, es, nui, tentum, nere: *ritenere.*
Retinui, *pret. di* retineo.
Retuli, *pret. di* refero. Victoriam: *io ho riportato una vittoria.*
Revera, *avv. in effetto.*
Reversus, a, um, *part. di* revertor: *ritornato.*
Revertor, teris, rsus sum, ti: *ritornare.*
Revoco, as, avi, atum, are: *richiamare.* Ad vitam: *in vita.*
Rex, regis, *m. re.*
Rexi, *pret. di* rego.
Rideo, es, risi, risum, ridere: *ridere.*
Ripa, æ, *f. riva, riviera.*
Risi, *pret. di* rideo.
Ritus, us, *m. rito, cerimonia.* Gentilium ritu: *alla maniera de' Pagani.*
Roboamus, i, *m. Roboamo, nome d'uomo.*
Robur, oris, *n. forza.*
Robustus, a, um: *robusto.*
Rogo, as, avi, atum, are: *pregare.*
Romanus, a, um: *romano.* Imperium: *il romano impero.*
Ruben, benis, *m. Ruben, nome d'uomo.*

Ruber, bra, brum: *rosso*. Mare: *il mar rosso*.
Ruens, tis: *cadente*.
Ruina, æ, *f. rovina*.
Rumor, ris, *m. rumore, fama*.
Rumpo, is, rupi, ruptum, rumpere: *rompere, fracassare*.
Ruo, is, rui, ruitum, ruere: *cadere, rovinare*.
Rupes, is, *f. rupe, pendice*.
Rupi, *pret. di* rumpo.
Rursum, rursus, *avv. di nuovo, una seconda volta*.
Rus, ruris, *n. villa, campagna*. Rure: *alla campagna*.

S

Saba, *indecl. Saba, città d' Arabia*.
Sabbatum, i, *n. sabbato, giorno di riposo*.
Saccus, i, *m. sacco*. Saculus: *sacchetto, taschetto*.
Sacer, cra, crum: *sacro*.
Sacerdos, tis, *m. Sacerdote, Prete*.
Sacrificium, ii, *n. sacrifizio*.
Sæpe, *avv. spesse fiate*.
Sagitta, æ. *f. saetta*.
Saltus, us, *m. bosco, foresta*.
Salus, utis, *f. salute*. Consulere . . . *provvedere alla salute*.
Salutaris, *m. f.* re, *n. salutare*. Præcepta. . . *istruzioni salutevoli*.
Saluto, tas, tavi, tatum, are: *salutare*.

Salvus, a, um: *sano*, *salvo*.
Samaria, æ, *f. Samaria*, *nome di città*.
Sanson, onis, *m. Sansone*, *nome d'uomo*.
Samuel, lis, *m. Samuele*, *nome d'uomo*.
Sanatus, a, um, *part. di* sano: *guarito*.
Sanctus, a, um: *santo*.
Sane, *avv. certamente*.
Sanguis, inis, *m. sangue*.
Sano, as, avi, atum, are: *sanare*.
Sanus, a, um: *sano*. Ad sanam mentem redire: *riprendere migliori sentimenti*.
Sapiens, tis, *m. saggio*.
Sapienter, *avv. saggiamente*.
Sapientia, æ, *f. sapienza*.
Sara, æ, *f. Sara*, *nome di donna*.
Satelles, itis, *m. satellite*, *sgherro*.
Satis, *avv. assai*, *bastantemente*. Satius: *meglio*. Est . . . *val meglio*, *è più utile*.
Satisfacio, is, feci, factum, cere: *contentare*.
Sauciatus, a, um, *part. ferito*.
Saul, ulis, *m. Saulle*, *nome d'uomo*.
Scala, æ, *f. scala*.
Scateo, es, tui, tere: *esser pieno*. Verminibus: *di vermini*.
Scelestus, a, um: *scelerato*.
Scelus, eris, *n. delitto*, *scelleratezza*.
Scientia, æ, *f. scienza*.
Scilicet, *avv. cioè*, *vale a dire*.
Scindo, is, scidi, scissum, scindere: *fendere*, *scindere*. Vestem: *lacerare la veste*.
Scio, is, ivi, itum, scire: *sapere*.

Scirpeus, a, um: *di giunco.* Fiscella: *sportella di giunchi.*
Sciscitor, aris, atus sum, tari: *interrogare, dimandare.*
Scrutor, aris, atus sum, ari: *investigare, ricercare.*
Scyphus, i, *m. bicchiere, tazza.*
Secedo, is, cessi, cessum, cedere: *ritirarsi.*
Seco, as, avi, atum, are: *dividere, segare.*
Secum, *invece di* cum se: *con sè, e seco.*
Secundo, *avv. secondariamente, per la seconda volta.*
Secundus, a, um: *secondo.*
Securis, is, *f. scure, mannaia.* Percutere . . . *troncare il capo.*
Secuturus, a, um: *che deve, o dovea seguire.*
Sed, *cong. ma.*
Sedatus, a, um, *par. calmato.*
Sedecias, æ, *m. Sedecia, nome d'uomo.*
Sedeo, es, sedi, sessum, sedere: *sedere, essere seduto.*
Sedes, is, *f. sede, soggiorno.*
Seditio, onis, *f. tumulto, sedizione.*
Seges, etis: *biada, messe.*
Sella, æ, *f. seggia, seggiola.*
Semei, *indecl. Semei, nome d'uomo.*
Semel, *avv. una volta.*
Semper, *avv. sempre.*
Sempiternus, a, um: *sempiterno, eterno.*
Semus, i, *m. Sem, nome d'uomo.*
Senectus, tutis, *f. vecchiaia.* Summa . . . *vecchiezza estrema.*

Senesco, is, nui, nescere: *invecchiare*.
Senex, is, *m. vecchio*.
Sensi, *pret. di* sentio.
Sensim, *avv. a poco a poco*.
Sententia, æ, *f. parere, opinione*.
Sentio, tis, si, sum, tire: *sentire, avvedersi*.
Senui, *pret. di* senesco.
Sepelio, is, ivi, pultum, pelire: *sepellire*.
Sepono, is, posui, positum, ponere: *metter a parte*.
Septem, *indecl. sette, nome di numero*.
Septies, *avv. sette volte*.
Septimus, a, um: *il settimo*.
Septuaginta, *indecl. settanta*.
Sepulcrum, i, *n. sepolcro, tomba*.
Sepultura, æ, *f. sepoltura*.
Sequens, tis: *seguente, che segue*.
Sequor, eris, cutus sum, qui: *seguire*.
Sera, æ, *f. serratura*.
Sermo, onis, *m. discorso*.
Serpens, tis, *m. serpente*.
Serra, æ, *f. sega*. Lignea: *sega da legno*.
Servitus, utis, *f. servitù*.
Servo, as, avi, atum, are: *servare, salvare, mantenere*.
Servus, i, *m. schiavo, servo*.
Sex, *indecl. sei, nome di numero*.
Sexaginta, *indecl. sessanta*.
Sexcenti, æ, a: *seicento*.
Sextus, a, um: *il sesto*.
Si: *cong. se*. Sin autem: *se poi*. Si quando: *se qualche volta*.

Sic, *avv. così.*

Siccus, a, um: *secco*. Mare . . . *mare asciutto*.

Sicera, æ, *f. birra, bevanda.*

Significo, as, avi, atum, are: *significare.*

Signum, ni, *n. segno, insegna.*

Sileo, es, lui, lere: *tacere, star zitto.*

Silva, æ, *f. selva, foresta.*

Silvestris, *m. f.* tre, *n. silvestre.* Mel . . . *mele salvatico.*

Simeon, onis, *m. Simeone, nome d' uomo.*

Simila, æ, *f. fior di farina.*

Similis, *m. f.* le, *n. simile, simiglianza.*

Similiter, *avv. medesimamente.*

Similitudo, inis, *f. similitudine, simiglianza.*

Simplex, icis, *semplice, puro.* Moribus . . . *di carattere ingenuo* .

Simul, *avv. insieme, in una, unitamente.*

Simulatio, onis, *f. simulazione, doppiezza.*

Simulo, as, avi, atum, are: *simulare, fingere.*

Sina, æ, *f. Sina, monte.*

Sincerus, a, um: *sincero, puro.*

Sine, *prep. che governa l' abl. senza.*

Singularis, *m. f.* re, *n. singolare.* Certamen: *duello.*

Singuli, æ, a: *ciascuno, ciascuna.*

Sinistra, æ, *f. la mano sinistra.*

Sino, is, sivi, situm, sinere: *concedere, lasciar fare.*

Situs, a, um: *situato, posto.*

Socer, ceri, *m. suocero.*

Socia, æ, *f. compagna.*
Societas, tatis, *f. società.*
Socius, i, *m. compagno.*
Sol, solis, *m. sole.*
Solatium, ii, *n. conforto, solazzo.*
Solemnis, *m. f.* ne, *n. solenne.*
Soleo, es, litus sum, solere: *esser solito.*
Solitudo, dinis, *f. solitudine, deserto.*
Solitus, a, um: *solito, costumato.* Tristior solito: *più malinconico dell' ordinario.*
Solium, ii, *n. soglio, trono.* Conscendere . . . *salir sul trono.*
Sollicitus, a, um: *inquieto, sollecito.*
Solvi, *pret. di* solvo.
Solvo, vis, vi, solutum, vere: *sciorre, sciogliere.* Vincula: *sciorre le catene.* Obsidionem: *levar l' assedio.*
Solum, i, *n. suolo, terreno.* Solo æquare: *spianare, demolire.*
Solus, a, um: *solo.*
Somniator, oris, *m. sognatore.*
Somnio, as, avi, atum, are: *sognare, far sogni.*
Somnium, ii, *n. sogno.*
Somnus, i, *m. sonno.* Arctior: *più profondo.* In somnis. *sognando.*
Sonitus, us, *m. suono.*
Sopor, poris, *m. sopore, grave sonno.*
Soror, oris, *f. sorella.*
Spatium, ii, *n. spazio.*
Species, ei, *f. apparenza.* Ad speciem

justi exercitus: *in sembianza di bene ordinato esercito.*
Specimen, minis, *n. mostra, prova*. Edere: *dar prova.*
Spectaculum, i, *n. spettacolo.*
Specto, as, avi, atum, are: *guardare*. Quorsum spectat: *che vuol dir ciò?*
Spelunca, æ, *f. spelonca, caverna.*
Sperno, nis, sprevi, spretum, rnere: *sprezzare.*
Spero, ras, ravi, ratum, are: *sperare.*
Spes, ei, *f. speranza.*
Spica, æ, *f. spiga.*
Spina, æ, *f. spina.*
Spiritus, us, *m. spirito.*
Splendide, *avv. illustremente, nobilmente.*
Splendidus, a, um: *risplendente, magnifico.*
Spolio, lias, liavi, atum, are: *spogliare.*
Spolium, ii, *n. spoglia.*
Spondeo, des, spopondi, sponsum, dere: *promettere.*
Sponte, *avv. spontaneamente.*
Spopondi, *pret. di* spondeo.
Sprevi, *pret. di* sperno.
Squamatus, a, um: *squamoso.*
Statim, *avv. subitamente.* Statim ac: *tosto che.*
Statua, æ, *f. statua.*
Statuo, tuis, tui, tutum, tuere: *determinare, situare.*
Statura, æ, *f. statura, taglia di vita.*
Stella, æ, *f. stella.*
Stercus oris: *n. sterco.*

Sterilis, *m. f.* le, *n. sterile.*
Stimulo, as, avi, atum, are: *pugnere, stimolare.*
Stipendiarius, a, um: *tributario.*
Stirps, pis, *f. stirpe, razza.*
Sto, stas, steti, statum, are: *star in piedi.*
Stultitia, æ, *f. pazzia, imprudenza.*
Strenue, *avv. coraggiosamente.*
Strenuus, a, um: *coraggioso, strenuo.*
Stridor, oris, *m. stridore, grido.*
Strues, is, *f. catasta, ammasso.*
Stupendus, a, um: *sorprendente.*
Suadeo, es, suasi, suasum, dere: *esortare, persuadere.*
Suasi, *pret. di* suadeo.
Suavis, *m. f.* ve, *n. dolce, amabile.*
Subeo, is, bii, itum, ire: *subire.* Mortem: *la morte, sottentrare, scorrere.*
Subeundus, a, um, *part.* pœna: *pena da incorrersi.*
Subii, *pret. di* subeo.
Subjicio, is, jeci, jectum, cere: *sottomettere.*
Subitus, a, um: *subito, repentino.*
Sublatus, a, um, *part. di* tollo: *preso, tolto.*
Sublevatus, a, um: *sollevato.*
Submissus, a, um: *umile, sommesso.* Voce submissa: *a voce bassa.*
Subnixus, a, um: *appoggiato.*
Subripio, is, ripui, reptum, ripere: *rubare, togliere nascostamente.*
Subsidium, ii, *n. sussidio, soccorso.* In

. . . famis: *soccorso in tempo di carestia.*

Subter, *prep. che regge l'accus. sotto.*

Subverto, is, ti, sum, tere: *sovvertire, voltare quel che è sotto, sopra.*

Succedo, is, cessi, cessum, cedere: *succedere, avvenire.*

Succendo, is, di, sum, dere: *dare fuoco, bruciare, riscaldare.*

Succenseo, es, sui, sere: *adirarsi.*

Successi, *pret. di* succedo.

Successor, oris, *m. successore.*

Succresco, is, crevi, cretum, crescere: *crescere, andar crescendo.*

Suffectus, a, um: *sostituito.*

Sufficio, is, feci, fectum, ficere: *sostituire.*

Sui, sibi, se, *pronome, di sè, a sè, sè.*

Suillus, a, um: *porcino.* Caro . . . *carne porcina.*

Summa, æ, *f.* Rerum: *il sovrano potere.*

Summus, a, um: *sommo.* Summas manus præcidere: *tagliare l' estremità delle mani.*

Sumo, is, sumpsi, sumptum, mere: *pigliare, prendere.*

Sumptus, us, *m. spesa.* Magnis sumptibus: *con gran dispendio.*

Supellex, ctilis, *f. supellettile, mobile.*

Super, *prep. che regge l'accus. e l'abl. sopra.*

Superbia, æ, *f. superbia.*

Superbio, is, ivi, itum, ire: *insuperbirsi.*

Superbus, a, um: *superbo, orgoglioso.*
Superne, *avv. di sopra, dall' alto.*
Supero, as, avi, atum, are: *superare, vincere.*
Superstes, stitis: *sopravvivente.*
Superstitio, onis, *f. superstizione, falso culto.*
Supersum, es, est, fui, esse: *restare, sopravivere.* Alius non superest: *l' altro non vive più.*
Suppedito, as, avi, atum, are: *somministrare.*
Suppeto, is, tere: *essere bastante.*
Supplex, plicis: *supplice, supplichevole.*
Suppliciter, *avv. supplichevolmente.*
Supplicium, ii, *n. supplicio.*
Suppono, is, sui, situm, nere: *sottomettere, sottoporre.* Capiti . . . *sotto il suo capo.*
Supporto, as, avi, atum, are: *trasportare.*
Supremus, a, um: *ultimo.* Diem . . . obire: *morire, finire la sua vita.*
Surgo, is, rexi, rectum, gere: *sorgere, alzarsi.*
Susceptus, a, um, *part. di* suscipio: *intrapreso.*
Suscipio, is, cepi, ceptum, cipere: *intraprendere.*
Suspendo, is, di, sum, dere: *sospendere, appiccare.* Ad palum: *ad un palo.*
Suspensus, a, um, *part. di* suspendo: *sospeso, appiccato.*
Sustineo, es, nui, tentum, nere: *soste-*

nere. Impetum: *l' assalto.* Pœnam: *il gastigo.*
Sustuli, *pret. di* tollo.
Suus, a, um: *suo, sua.*
Syria, æ, *f. Siria, regno.*

T

Tabernaculum, i, *n. padiglione, alloggiamento.*
Tabulæ, arum, *f. tavole.*
Taceo, ces, cui, citum, cere: *tacere.*
Tacitus, a, um: *tacito, senza dir parola.*
Tacui, *pret. di* taceo.
Talentum, ti, *n. talento, somma di danaro.*
Tam, *avv. tanto, così.* Tam cito: *sì tosto.*
Tamdiu, *avv. tanto tempo.*
Tamen, *avv. nulladimeno.*
Tandem, *avv. finalmente.*
Tango, is, tetigi, tactum, tangere: *toccare.*
Tantopere, *avv. sì grandemente.*
Tanquam, *cong. come.*
Tantum. *avv.* Tantummodo: *solamente.*
Tantus, a, um: *così grande.*
Tardus, da, dum: *tardo, lento.* Tardius: *troppo lentamente.*
Tecum, *invece di* cum te: *teco.*
Tego, gis, texi, tectum, tegere: *coprire, nascondere.*
Tela, æ, *f. tela.*
Telum, i, *n. dardo, arma.*

Temere, *avv. temerariamente, inconsideratamente.*

Templum, i, *n. tempio.*

Teneo, es, nui, tentum, tenere: *tenere, conservare.*

Tento, as, avi, atum, are: *tentare, provare.*

Tenui, *pret. di* teneo.

Tergum, gi, *n. dorso, tergo.* Vertere ... *voltar le spalle.*

Terra, æ, *f. terra.*

Terrestris, *m. f.* restre, *n. terrestre.*

Terribilis, *m. f.* ribile, *n. terribile.*

Terrificus, a, um: *spaventevole.*

Terror, oris, *m. terrore.*

Tertio, *avv. per la terza volta.*

Tertius, a, um: *il terzo.*

Testaceus, a, um: *di terra cotta.*

Testimonium, ii, *n. testimonio, testimonianza.*

Testis, is, *m. testimonio.*

Tetigi, *pret. di* tango.

Texo, is, xui, textum, xere: *tessere:* Telam: *far la tela.*

Textus, a, um, *part. di* texo: *tessuto.*

Tigris, gris, *m. il Tigri, nome di fiume.*

Timeo, mes, mui, mere: *temere.*

Timor, oris, *m. timore.*

Tingo, gis, tinxi, ctum, gere: *tingere, bagnare.*

Tinnio, nis, nii, itum, ire: *sonare, squillare.*

Tobias, æ, *m. Tobia, nome d' uomo.*

Tres, *m. f.* tria, *n. tre.*
Tribulus, i, *m. tribolo.*
Tribuo, is, bui, butum, buere: *dare, concedere.*
Tribus, us, *f. tribù, parte di popolo.*
Tributum, ti, *n. tributo, imposta.*
Triginta, *indecl. trenta, numero.*
Triticum, i, *n. formento.*
Trucido, as, avi, atum, are: *trucidare.*
Tu, tui, tibi, te, *pron. tu, di te, a te.*
Tuba, æ, *tromba.*
Tueor, tueris, tuitus sum, tueri, *dep. difendere, sostentare.*
Tuli, *pret. di* fero. Populus non tulit: *il popolo ricusò di . . .*
Tum, *avv. allora.*
Tunc, *avv. allora.*
Tunica, æ, *f. tunica, veste.*
Turba, æ, *f. turba, moltitudine.*
Turbatus, a, um, *part. di* turbo: *turbato, confuso.*
Turbo, as, avi. atum, are: *turbare, confondere.*
Turpis, *m. f.* pe, *n. laido, deforme.*
Turpitudo, dinis, *f. turpitudine, laidezza.*
Turris, is, *f. torre.*
Tute ipse, *pronome, tu medesimo.*
Tutus, ta, tum: *sicuro, fortificato.*
Tuus, a, um: *tuo.*
Tympanum, i, *n. tamburo.*
Tyrannus, i, *n. tiranno.*

Vacca, accæ, *f. vacca, giovenca.*
Vadum, i, *n. guado*. Præbere . . . *offrire un guado, essere guadoso.*
Vagio, is, ii, itum, ire: *vagire.*
Vagus, a, um: *vagabondo, ramingo.*
Valde, *avv. molto, grandemente.*
Valedico, is, dixi, ctum, cere: *salutare.*
Valens, tis: *sano*; tior: *più sano*; tissimus: *sanissimo.*
Valeo, es, lui, itum, ere: *esser sano.*
Valetudo, dinis, *f. sanità.*
Validus, a, um: *gagliardo, robusto.*
Varius, a, um: *vario*. Coloris . . . *di differenti colori.*
Vas, sis, *n. vaso.*
Vasto, as, avi, atum, are: *guastare, saccheggiare.*
Vastus, a, um: *vasto, immenso*. Vasti corporis mole: *d' una grassezza enorme.*
Vates, is, *m. profeta, indovino.*
Ubertas, tis, *f. ubertà, abbondanza.*
Ubi, *avv. dove*. Ubi est? *dove è egli?*
Ubi, ubi primum, *cong. subito che.*
Ubinam, *avv. dove mai?*
Vectigal, alis, *n. gabella, tributo.*
Vehemens, tis: *veemente, violento.*
Vehementer, *avv. fortemente, sommamente.*
Veho, is, xi, ctum, here: *portare, vettureggiare.*
Venatio, onis, *f. caccia.*

Venator, oris, *m. cacciatore.*
Vendo, is, didi, ditum, dere: *vendere.*
Veneror, aris, atus sum, ari: *venerare, riverire, onorare.*
Venia, æ, *f. perdono.* Cum bona venia: *con vostra licenza.*
Venio, is, veni, ventum, nire: *venire.*
Venor, aris, atus sum, ari: *cacciare, andare a caccia.* Venatum profectus: *partito per la caccia.*
Venter, tris, *m. ventre.* Sub belluæ . . . subit: *sfugge di sotto la pancia della bestia.*
Venturus, a, um, *part. di* venio: *che deve venire.*
Ventus, i, *m. vento.*
Vepres, rium, *m. spine, cespuglio, pruno.*
Verbera, um, *n. sferzate.*
Verbum, i, *n. parola.* His verbis: *in questi termini.* Jurare in . . . *giurare sull' asserzione di* . . .
Vere, *avv. veramente.*
Vereor, reris, ritus sum, reri: *temere, rispettare.*
Veritas, atis, *f. verità.*
Veritus, a, um, *part. di* vereor: *temendo.*
Vermis, is, *m. verme.*
Vero, *cong. ma, in verità.*
Versus, a, um, *part. di* verto.
Vertex, icis, *m. cima, sommità.*
Verto, is, ti, sum, tere: *volgere.* In fugam . . . *mettere in fuga.*
Verum, i, *n. vero, verità.*

Verus, a, um: *vero, sincero, verace.*

Vescor, ceris, vesci, *dep. mangiare, pascere.*

Vesper, i, *m. vespero, sera.* Ad . . . *sulla sera.*

Vestis, is, *f. veste, abito.*

Vestitus, a, um, *part. di* vestio: *vestito*

Vetitus, a, um: *vietato, proibito.*

Veto, as, tui, titum, tare: *vietare.*

Vexatus, a, um, *part. vessato, tormentato.*

Vexo, as, avi, atum, are: *tormentare.*

Via, æ, *f. strada, cammino.* Se dare in . . . *mettersi in viaggio.*

Vibro, as, avi, atum, are: *vibrare, agitare.*

Vici, *pret. di* vinco.

Vicinus, a, um: *vicino.*

Victor, oris, *m. vincitore, vittorioso.*

Victoria, æ, *f. vittoria.* Reportare . . . *riportare vittoria.*

Victus, a, um, *part. vinto.* Dolore . . . *non potendo più reggere al dolore.*

Victus, us, *m. vitto.*

Video, es, vidi, visum, dere: *vedere.*

Videor, eris, visus sum, deri, *dep. parere, sembrare.*

Viginti, *indecl. venti, nome di numero.*

Vilis, *m. f.* le, *n. vile.*

Vincio, is, xi, vinctum, cire: *legare, attaccare.*

Vinco, is, ci, ctum, cere: *vincere.*

Vinctus, a, um, *part. di* vinco: *legato.*

Vinculum, i, *n. vincolo, legame.*

Vindico, as, avi, atum, are: *vendicare*. In libertate . . . *porre in libertà*.
Vinea, æ, *f. vigna*.
Vinum, i, *n. vino*.
Violatus, a, um: *violato, oltraggiato*.
Violentus, a, um: *violento*. Manus inferre: *assalire a mano armata, uccidere*.
Violo, as, avi, atum, are: *violare, profanare*.
Vir, ri, *m. uomo, marito*.
Vireo, es, rui, rere: *verdeggiare, essere verde*.
Vires, rium, *f. forze*.
Virga, æ, *f. bacchetta*. Cæsus virgis: *battuto colle verghe*.
Virgo, inis, *f. vergine*.
Virgultum, i, *n. virgulto*.
Virtus, tutis, *f. virtù, coraggio, valore*.
Vis, vis, *f. forza, violenza*.
Viscera, rum, *n. viscere*.
Viso, is, visi, sum, visere: *andare, o venire a vedere*.
Visus, us, *m. vista*.
Vita, æ, *f. vita*.
Vitis, is, *f. vite*.
Vitium, ii, *n. vizio*.
Vito, as, avi, atum, are: *schivare*.
Vitulus, i, *m. vitello*.
Vivens, tis: *vivente*.
Vivo, is, xi, ctum, vivere: *vivere, esser vivente*.
Vivus, a, um: *vivo, vivace*.
Vix, *avv. appena*.

Vixi, *pret. di* vivo.
Ulciscor, ceris, ultus sum, ulcisci, *vendicarsi.*
Ullus, a, um: *alcuno, veruno*: *gen.* ullius.
Ultio, onis, *f. vendetta.*
Ultor, oris, *m. vendicatore, che vendica.*
Ultra, *prep. che regge l' accusat. oltre, di là.* Ultra biennium: *più di due anni.*
Umbra, æ, *f. ombra.*
Una, *avv. insieme.*
Unctus, a, um, *part. di* ungo: *unto.*
Unde, *avv. onde.* Unde factum est: *per lo che, avvenne che.*
Undecim, *indecl. undici, numero.*
Undecimus, a, um: *undecimo.*
Ungo, is, xi, ctum, gere: *ungere, spalmare.*
Unice, *avv.* Diligit unice: *ama teneramente.*
Unicus, a, um: *unico.*
Universus, a, um: *universo, tutto.*
Unquam, *avv. giammai.*
Unus, a, um: *uno.*
Unusquisque, unaquæque, unumquodque: *ciascheduno.*
Vobiscum, *invece di* cum vobis: *con voi.*
Voco, as, avi, atum, are: *chiamare.*
Volito, as, avi, atum, are: *svolazzare.*
Volo, vis, volui, velle: *volere.*
Voluntas, atis: *f. volontà.* Ita fert Dei: *è volontà Divina.*
Voluptàs, atis, *f. voluttà.*
Vox, vocis, *f. voce, parola.*

Urbs, urbis, *f. città.*
Urias, æ, *m. Uria, nome d'uomo.*
Urna, æ, *f. boccale, secchia.*
Ursus, i, *m. orso, animale.*
Usque, *prep. infino a . . .*
Usura, æ, *f. usura.*
Usurpo, as, avi, atum, are: *usurpare, far uso.*
Usus, us, *m. uso, costume.*
Usus, a, um, *part. di* utor: *avendo usato.*
Ut, *cong. per, acciocchè.* Ut pote: *come.*
Uterque, traque, trumque: *l'uno e l'altro, tutti e due.*
Uterus, i, *m. utero, ventre.*
Utilis, *m. f.* le, *n. utile.*
Utinam, *avv. piacesse a Dio che . . .*
Utor, eris, usus sum, uti: *servirsi, usare.*
Utpote, *cong. come, perchè.*
Utrinque, *avv. da ogni parte, da ogni intorno.*
Uva, æ, *f. uva.*
Vulgus, i, *n. volgo, plebe.*
Vulus, eris, *n. ferita.*
Vulpes, is, *f. volpe.*
Vultus, us, *m. volto, faccia.* Quo vultu meliores essent: *affinchè avessero miglior aspetto.*
Uxor, oris, *f. moglie, sposa.* Ducere uxorem: *ammogliarsi, sposare una donna.*

FINIS.

VITTORIO EMANUELE BIBLIOTECA IN ROMA
MAG 7003614

OPERE IN NUMERO

HE SI TROVANO VENDIBILI

NELLA LIBRERIA FIACCADORI

IN REGGIO.

rano — Visioni — 1. vol.
n 16. Venezia 1820 Italia-
ıe . . . . L. 3 : 00
i Card. Agost. — Storia
Ecclesiastica — pubblic. il
erzo vol. fig. ciascun vol.
ıl prezzo di . . . . 3 : 00
rrazione degli avvenimen-
i accaduti ad un agricol-
ore in Francia nel 1816.
Venezia 1. vol. 16. 1822. 1 : 25
aboschi — Biblioteca Mo-
anese — vol. 6. in 4.
Modena 1784. . . . . . . 24 : 00
ini — Poesie scelte — 2.